

Alkotmány a jogrenden belül vagy azon kívül?

Beszámoló elméleti áttekintésről I-X részben,
időben fordított sorrendben (elől a legutóbbi)
2022 okt – 2023 febr – Fáy Árpád

Tartalom

Aktuális szentkorona-tan modell útkeresésről (X.).....	2
Történelmi alkotmány és kartális alkotmány különbsége.....	2
Példa a történelmi alkotmány reménybeli hatására.....	6
Deduktív axiomatikus szentkorona-tan modell szükségessége (IX.).....	9
Kezdetben vala az ige ... – és most? (VIII.).....	19
Miként lehet kiindulópont a magyar történelmi alkotmány a társadalom-elméleti gondolkodásban? Például elméleti közgazdaságban? (VII.).....	22
Gondolat-modulok az alkotmányosságról ... jogfolytonosság helyreállítása - alapértékekhez igazodással (VI.).....	26
Gondolat-modulok az alkotmányosságról ... ősiség és jogkiterjesztés (V.).....	28
Alkotmányos elvi modell / a GreatReset idején (IV.).....	36
Miként aktuális a magyar alkotmányos hagyomány túl a jogrenden? (III.).....	36
Ismeretelméleti és ontológiai alapok a kétértékű logikától kezdve (II.).....	41
Szakrális eredet és bürokrácia kifejlődése.....	41
A szentkorona tan tézisei és a személy fogalmának filozófiai tartalma (I.).....	46
Szuverén személyek közösségének alkotmánya.....	46

Alkotmány a jogrenden belül vagy azon kívül?

2023 febr 25 – FÁ

AKTUÁLIS SZENTKORONA-TAN MODELL ÚTKERESÉSÉRŐL (X.)

Történelmi¹ alkotmány és kartális alkotmány különbsége

A tan, eszme, érték kategóriákról Törő László Dávid² kimutatja, hogy következetlenül használták a viták hevében a XX. század eleji alkotmány-vitákban. A rendszerezés divatja erős volt. Hol voltunk már Carl von Linné kétszáz évvel korábbi természetleíró rendszerező munkásságától. A formális logika megjelenésének korszaka a XIX. század vége, a rendszerelmélet atyja, Bertalanffy nem sokkal később lépett színre. Nagy elméletek születtek mindenféle témakörben.

Az érték, eszme, tan kategóriák ismertek voltak, de használatuk a magyar alkotmányról szóló vitában keveredett, pontatlan volt. A második világháborút követően megszakadt az érdeklődés, sőt a vita lehetősége is a történelmi alkotmány ügyében. Ezt tudomásul véve kell nekünk megkülönböztetni ezt a három kategóriát a történelmi alkotmányról gondolkodva. Az éles határokat főleg érték és eszme között nem is tudom pontosan megfogalmazni.

Az **érték** evidenciaként fogható fel, mintegy axiómaként.

Az **eszme** az evidenciákon alapszik, az értékeket valamely konstrukcióba, szerkezetbe foglalja (állameszme, szentkorona szuverenitás eszméje stb)

Például a személy mint erkölcsi lény alapértéket képvisel, aminek megbecsülése a magyar állameszmének fontos része.³

A **tan** rendszerbe foglalt eszmékből áll (szentkorona tan mint a szentkorona eszme, állameszme, szentkorona szuverenitás eszméje stb összefoglalóan).

¹ Történelmi vagy történelmi alkotmány a helyes elnevezés vagy a két fogalom meg is különböztethető? Elég nagy a bizonytalanság e téren.

Egy példa érdeklődő internetes honlapról (<http://tortenelem-hu.hupont.hu/47/magyarorszag-tortenelmi-alkotmanyanak-tomor-tortenete>)

Történelmi alkotmány. Szögezzük le a történelmi alkotmány nem azonos a történelmi alkotmánnyal! A történelmi alkotmánynak nincs tradicionális szokásjogon alapuló (nemzet)történelmi múltja, csak a kialakításának írott története. **Passzusait a közösség szokásjogaival és több, máshonnan átvett törvényi gyakorlatból rak össze írott formában egy alkotmányozó testület**, majd elfogadtatják érintett közösségi csoportokkal. Nevezik írott vagy kartális-alkotmánynak is. Ilyen pl az USA alkotmánya.

Történelmi alkotmány: A tradicionálisan a történelem folyamán fejlődő, a szokásjogon is alapuló **passzusok összessége**, ezeknek íratlan és írott gyűjteménye melyet kötelező érvényűnek tart és fogad el a közösség.

A fogalmi keresés érhető tetten e szokatlan megfogalmazásban. Nyilván kevesen gondolják a történelmi alkotmány a kartális alkotmánnyal azonosnak. Amit viszont nem ragad meg, az a történelmi alkotmány talán több mint intézmény jellege, hiszen az a nemzet egy sajátja, megnyilvánulása, jellemzője. Nem passzusokból áll, nem íratlan és írott jogok együttese. Valamiképpen a magyar fogalmak szerinti alkotmány a jogrendszeren túli, amelynek központi intézményeként kezelhető a szentkorona szuverenitása például (amely jogi eszközökkel nem kérdőjelezhető meg). Sajátos megnyilvánulása a magyar nemzetnek mint az alkotmányosság alanyának, amelyet hagyományozott szimbólumokkal lehet kifejezni, tárgyalni, meghivatkozni.

² Törő László Dávid „TÖBB SZELLEMTÖRTÉNETET A JOGTÖRTÉNETBE!” Eckhart Ferenc törekvései a jog- és alkotmánytörténet modernizálására (1931-1941)

³ ... mindig a státus fölébe helyeztük a nemzetet, mint népfajt, és e fölébe a személyt, mint erkölcsi lényt... - Szemere Bertalan: Nemzetiség és magyar alkotmány. - Nyílt levél Farkas- Vukotinovics, körösi Főispán úrhoz. (1861)

Időben az érték jelentheti talán a legrégebbi alapot (példaként a keresztény gyökerekben), az értékekre épültek az eszmék (időben visszatekintve az eszmék adhatták a magyar alkotmányosság jellemvonásait), és legvégül jelenhetett meg a tan (teljességre törekedve mintegy nulla változatban Timon Ákosnál, aminek aktuális megfogalmazása korunk lehetősége).

	történelmi alkotmány esetében	kartális alkotmány, alaptörvény esetében
<u>érték</u>	pld az önkény elutasítása aminek keresztény hitbéli eredete van (görög előzményekkel) és talán esetünkben ázsiai nomád előzményekről is lehet beszélni	a hatalmi erő mindent felülírhat
<u>eszme</u>	állameszme, amely a hatalmi önkényt elutasítja	az állami erőszakmonopólium eszméje
	szentkorona eszméje szentkorona szuverenitása a szentkorona élő személy mivoltának eszméje az eszméről lehet írni, de nem rögzíthető szavazással formálható §-ba mint a jogrenden belüli törvények az eszme nem préselhető a kétértékű logika (kiforgatható) egyértelműségének prokruteszi ágyába (lásd a történelemben ismétlődő képrombolási fordulatoka – mint a jel és a jelzett ideák közti kapcsolati bizonytalanságot)	
<u>tan</u>	eszmék összefüggő rendszerbe foglalva pld szentkorona tan	nincs olyan eszmerendszere (idea-rendszere), amelyet a hatalmi érdek felül ne írhatna, félre ne magyarázhatna, ami független lenn a hatalmi aktualitástól

történelmi alkotmány	kartális alkotmány, alaptörvény
a nemzet államalkotó akarata (ebben a meghatározásban alany a nemzet, önirányító, önszervező eszköz az állam)	az állam önmegtartóztatása emberi jogok területén ⁴ (alany az állam, amely ma mint a pozitivista jogrend állama képzelhető el)

⁴ Kukorelli István Alkotmánytan c. egyetemi jegyzetében (Osiris, 1992, 2007 –legalább 15 évig használatban)

<i>a történelmi alkotmány meghatározása szerint a kartális alkotmány lényegét tekintve nem alkotmány (amely a jogrend egészére volna kötelező), hanem a jogrendszeren belüli alaptörvény</i>	
szívből jövő	erőszak-monopólium
nem legitimálja az önkényt – sem a közösség önkényét sem valamely közösségen kívüli erő önkényét a választó szentkorona tagok közösségének és a választott hatalomgyakorlók közös hatalom gyakorlási elvét legitimálja	az aktuális hatalmi erőfölénynek megfelelés azt jelenti, hogy megfér vele a népfelség elvű többségi önkény csakúgy mint egyéb diktátum diktátum lehet egy diktátor, a megszálló hatalom diktátuma vagy a tőke elsőbbségét hangoztató diktátum - az eu jogrendjében pld rögzítetten
nemzetgyűlés vagy más jogforrás az alkotmány írásos vetületét foglalhatja törvénybe, nyilatkozatba, alaptörvénybe stb alkotmányos okmányba	nemzetgyűlés vagy parlament vagy egyéb hatalmi erő igénye a jogforrása
mint idea, mint nemzeti létforma jogrend fölött áll	jogrend része
alkotmányos legitimitás	törvényi legalitás
önkény legitim nem lehet	önkény legális, elismert lehet
identitás hagyomány	erőfölény uniós vagy más diktátum
végső érdek: lélek vezérelte természetes személy érdeke és a nemzeti lét mint szentkorona közösségi szuverén személy érdeke, amik a szentkorona alkotmányosság idea elvi kontrollja alatt van	végső érdek: tőkeérdek amely megtilthatja a terhére eső jogalkotást a személytelen tőke a végső alany, amelynek nincsenek életfunkciói, amely nincsen közösségi vagy elvi kontroll alatt
nemzet fogalom: alkotmányos politikai nemzet	nemzet fogalom: etnikai nemzet fogalom vagy tagadja a nemzet fogalmát is
lélek vezérelte egyéni vagy közösségi személy a vallás a lélek kultúrája	elidegenedés tömegtársadalom falanszter vallást, Isten létét (képzetét) jelenleg elutasítja állam és egyház elválasztása jelszóval
ellenállási záradék: a hithez ragaszkodás párhuzamaként az önkény elutasítása elvonhatatlan jog illetve kötelesség szabadságharcok jogfolytonosság	ellenállási záradék: nincsen vagy valami nagyon halvány utalás van rá forradalmak a mindent eltörölni és a nulláról újratezdés ideája
törvénytelenység jogot nem alapít: választó és választott közös hatalom gyakorlása a	törvénytelenység jogot nem alapít:

közösen elfogadott, törvénybe iktatott program alapján	egyoldalúan gyakorolt önkényes hatalom, amely a névleges választóval vagy az alávetettekkel közösen elfogadott programhoz igazodó hatalom gyakorlást elutasítja
szakrális gyökerek	szakralitás tagadása
közgazdaságban: a föld nem tőke	közgazdaságban: a föld lehet tőke, az önkény bármit előírhat, a természeti erőforrástól megfosztást a föld szabadságának definiálhatja
közgazdaság: az egyén és a közösség önszervezési eszközrendszere	közgazdaság: önkénytől függő eszközrendszer
az igazság fontos, az igazságot definiálja	igazság nincs, nem tud róla, csak jogszerűséget ismer

történelmi alkotmány	<u>vegyes műfajú 2011-es alaptörvény</u>	kartális alkotmány, alaptörvény
	a 2011-es alaptörvény sajátosan vegyes műfajú, mert jogforrásként a jogrenden belül elismeri a jogrenden kívüli történelmi alkotmány jogrenden belüli írásos lenyomatát jelentő egyes okleveleket, sarkalatosnak mondott törvényeket és egyéb kiemelt iratokat	
	elismeri a pragmatica sanctiót	
	elismeri az ellenállási záradék törlését	
	nem ismeri el az ellenállási záradék törlése miatt kirobbant ismételt szabadságharcok kiáltványait és a trónfosztások indoklásait	
	a jogrendre kötelező evidenciaként a szentkorona szuverenitását, azzal ütköző hazai és nemzetközi diktátumokat legálisnak tekint nem igazítja az állam működését a szentkorona tagjai és a hatalmat gyakorlók közti osztott hatalom elvéhez (tehát nem tudja érvényesíteni az önkény tilalmát) az ősiség elvét korszerűtlennek, idejétmúltnak tekinti ahelyett hogy keresné a modern kornak megfelelő változatát nem érvényesíti a szentkorona tagok (a politikai nemzet) kizárólagos illetékességét a hazai politikában, választhatóságban ideaként sem tud mit kezdeni a (lélek vezérelte) szuverén személyek szentkorona tagságának gondolatával fel sem veti a szentkorona szuverén élő személy voltát (ideáját), amely nem rendelhető alá idegen hatalmi érdekeknek	

	nem tud mit kezdeni a szentkorona tannal mint idea rendszerrel, amelynek aktuális változata a kultúránk része kellene legyen, alkotmányos identitásunk egyik alapja a történelmi alkotmányt történetinek mondja, mert nem a magyar nemzet történelmének szegmenseként, nem a magyar nemzet államalkotó akarataként, megnyilvánulásaként kezeli, hanem írott emlékekből összeállítható történetnek	
	a jogtudomány a jogrenden belül, annak mintegy a foglyaként próbálja kezelni a történelmi alkotmány hagyományát – és ezzel kiszolgáltatja az aktuális jogrendet meghatározó, jelen korban is elsősorban külföldi hatalmi erőfölénynek, és elhanyagolja saját belső alkotmányos létünk elvi, idea-rendszer alapjait	

Példa a történelmi alkotmány reménybeli hatására

Mit gerjeszthet a történelmi alkotmány figyelembe vétele?

mint idea a rendszeres (rendszerben való) gondolkodást segítheti a gyakorlati kényszerektől, aktualitásoktól viszonylag függetlenül – pld elgondolhatóvá teheti a szuverén személyi lét feltételeinek elvi portfólióját mind egyéni mind közösségi személyre vonatkozóan

gyakorlatban plusz társadalmi erőforrás feltárását jelenti akkor is, ha pld a személyi lét feltételi portfóliója nem kerül alkalmazásra, nem válik a jogrendszer egyik szerkesztési szempontjává – de az volna jó, ha azzá válna.

A személyi lét feltételi portfóliójának indoklására felhozható, hogy az elmúlt századok tragédiái, igazságtalanságai mégcsak számításba sem vehetők, nemhogy kárpótolhatók lennének. Ami megtehető, hogy a személyi lét portfólió kiépítésével a jelenkori de még inkább a jövő nemzedékek, korok talpra állása alapozható meg.

Remélve hogy nem fog végzetesen komolytalannak hatni érvelésemben, képletesen szólva már csak mint Münchhausen báró húzhatjuk ki magunkat a saját hajunknál fogva a mocsárból. Más szóval az elidegenedett, tömegtársadalmi, falanszterbe szorított, kiszolgáltatott sodródásunkból kikecmeregni itt van ez a szalmaszál is (történelmi alkotmányunk nem is olyan jelentéktelen szalmaszála).

Függeléként kiegészítő megjegyzések

Sok vita van arról, hogy történelminek vagy történetinek nevezzük a magyar alkotmányt.

Egyrészt kezelhető a két kifejezés szinonimaként.

Másrészt ha keressük a jelentésbeli lehetséges különbséget, akkor történelminek mondták korábban, továbbá a nemzetnek történelme van. Tehát a nemzetnek mint az alkotmányosság élő alanyának akaratát kifejező alkotmánynak is történelme van.

Története van viszont ezen akarat eszközrendszerének. Szigorúan véve a pozitivista értelemben vett államnak is (bár az állam történelméről szokás beszélni). Vagy az alkotmányról szóló szentkorona tannak, talán eszmének, értéknek lehet története (mármint az értékek, eszmék, tanok tudatosulásának).

Korábban felmerült, hogy évszázaddal ezelőtt nem volt egyértelmű a szentkorona érték, eszme, tan különbségtétel, az akkori vitázók a vita hevében taktikai eszköznek tekintették hogy melyiken mit értsenek. De időben ettől ma már eltávolodtunk.

Szentkorona tannak nevezhetjük aktuálisan azt az idea-csokrot, aminek megfogalmazását először Timon Ákos munkájához köthetjük. Nem tartalmában hanem rendszerességre törekvő megfogalmazásában. Timon Ákos összehasonlító módszerrel mutatta ki hogy vannak magyar sajátosságai a magyar alkotmányosságnak a nyugati jogfejlődéssel összevetve⁵. Magam részéről szorgalmazom, hogy módszerében az alkotmányos evidenciákból, sajátságokból építkezve kellene kifejteni a szentkorona-tan aktuális megfogalmazását. Bizonyára megvan hozzá a kellő szakértelem, inkább a feladat jogosságának, szükségességének felismerése, vállalása okoz gondot.

A szentkorona tan eszerint egy elméleti minta, idea-rendszer, amelynek lényegi elemei tudatunkban, alkotmányos identitásunkban gyökereznek, hagyományozott szimbólumokkal, tételekkel. Ez a tan eleve nem lehet a jogrendszer része. Fontos, hogy ne időtlen jogfogalmat használjunk, hanem tekintettel legyünk a jogfejlődésre, annak újabb pozitív jogfilozófiai korszakára, amelyben a jog egy eszközrendszer az értékektől, eszméktől eléggé külön választva. Ennek a modern jogszemléletnek feleltethető meg a kartális alkotmány fogalma, amelyet a jogrendszer keretein belül annak módszereivel alkotnak vagy változtatnak meg, mindig az érvényre jutó hatalmi erő elvárásai szerint.

Manapság az uniós jog elsőbbségét emlegetik, mint ami a sajátos vagy természetjogi alapokat hivatkozó nemzeti alkotmányokra is vonatkozik – hogy az uniós jog automatikusan felülírja őket⁶.

Ha a történelmi alkotmányos elveket tekintjük (amik közel esnek a természetjogi elvekhez), akkor ezek szerint nincsen uniós alkotmányosság. Ha a *tőkeérdek megtilthatja a terhére eső jogalkotást*, akkor ez a jogrendszer csak a kartális alkotmányok logikája szerint lehet alkotmányos, ahol a hatalmi fölény dönti el az alapelveket. A történelmi alkotmány esetében bizonyos evidenciák nem írhatók felül hatalmi erővel, illetve ha megtörténik, akkor annak nem lehet alkotmányos legitimitása. Azok jellege önkényes marad bármilyen hatalmi erő is áll az evidenciák fölülírása mögött. Példa erre a föld mint szabad forgalmú tőkejóság előírás, ráadásul mint egy szabadságelv.⁷

⁵ Timon Ákos: *Magyar alkotmány és jogtörténet: különös tekintettel a nyugati államok jogfejlődésére*, (Bp., 1902; 1903; németül: Schiller Bódog fordításában, 1 -2. kiad. Berlin, 1904 – 1909)

⁶ A tőkeérdek elsőbbségének vitatott ügye - más szóval a tőke közhasznúsága

Nem nagyon tudom minden konkrétságában röviden előadni, hogy a közgazdaságban mire lehetne megoldást adni az alkotmányos alapelvekre támaszkodó elvi (deduktív axiomatikus) modellel. Általánosságban kellene szembenézni az olyan uniós jogelvvvel, hogy *„A tőkeérdek megtilthatja a terhére eső jogalkotást...”*

“... a nolite me tangere nemzetközi jogi alapelv analógiájára a tőkeérdek megtilthatja a terhére eső jogalkotást ...” (Tanka Endre A KÖZÖSSÉGI JOG ÉS A NEMZETKÖZI JOG ÜTKÖZÉSE A KÖRNYEZETVÉDELEMBEN c írásában - Károli Gáspár Református Egyetem Agrár- és Környezetvédelmi Jogi Tanszék)

Hallani lehetett a TTIP-ről, amit egyelőre nem kötött meg az USA és az európai unió, amit korábban az uniós intézmények mellérendelt, legálisan vétőjogú bizottság keretében gondoltak érvényesíteni, és ami napjainkban pórén mutatkozik meg immár világháborús veszélyként. Ez a tőkeérdek a legfőbb jellemzője.

Ebben a bizonytalan állapotban jöhet jól egy olyan törekvés, amely a személyre mint alapfogalomra épülő több szintes rendszermodellben úgy kívánja rendezni legalább elvileg az egyes rendszerszintek belső működési logikáját, hogy a személy természetű lét feltételeit igyekezzen mindenütt lehetőség szerint tekintetbe venni.

<http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/> -- >> 6) ... [KÖZGAZDASÁGRÓL 2.](#) - a személy fogalmának használhatóságáról

⁷ Az Európai Unió négy szabadságelve

- Az áruk szabad áramlása

“Importra bármiféle mennyiségi korlátozást vagy ezzel egyenértékű hatással járó intézkedést kiróni ... a tagországok között tilos.”

A tagországok vállalatai számára biztosítani kell a lehetőséget, hogy egyenlő értékesítési feltételekkel induljanak a többi tagország piacán, ugyanakkor arra is figyelemmel kell lenni, hogy a tagországoknak jogukban áll biztonsági,

Szembeötlő, hogy nem az alkotmányosság föltételeiről van szó ezen elvekben, hanem éppen az alkotmányosság mintegy kizárásáról.

Szakralitás – lélek vezérelte szabad akaratú (szuverén) személyek világa, közössége, kultúrája, alkotmányossága

Szemben a falanszterrel, elidegenedéssel, tömegtársadalommal stb-vel⁸

A magyar alkotmányosság jogfolytonossága szakralitás nélkül nem képzelhető el.

Idézet a jelenlegi katolikus katekézisből (tehát nem az oroszlanos keresztényüldözés időszakából):

465. Az állampolgárnak mikor nem kell engedelmeskednie a polgári hatóságnak?

Az állampolgár lelkiismeretben nem köteles engedelmeskedni, ha a polgári hatalom törvényei ellenkeznek az erkölcsi rend követelményeivel: „Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek” (ApCsel 5,29).

https://www.vatican.va/archive/compendium_ccc/documents/archive_2005_compendium-ccc_hu.html

Ezzel az eszmeiséggel rokon, ebből is eredeztethető az ellenállási záradék (jog, kötelesség), csak immár nem közvetlenül Istenre hivatkozva az erkölcstelen törvényekkel szembeni engedetlenségként, hanem az alkotmányosságot sértő hatalmi önkénnyel szemben.

Luther is hasonlóan gondolkodva állt élére a reformációnak, nem a polgári hatalommal szemben hanem az egyházi hierarchiával szemben.

közegészségügyi, környezetvédelmi vagy etikai megfontolásból valamely termékeket nem beengedi a piacára, vagy éppen adót róhat ki rá.

- A tőke szabad áramlása

Az Európai Unión belül minden természetes és jogi személy tőkemozgásának korlátozása tilos. A szabad befektetések körébe tartozik az úgynevezett második ingatlan és *elvben a földvásárlás joga is, amelynek biztosítása alól egyetlen tagállam sem élvez mentességet.* – ami a személyek természeti erőforráshoz való hozzáféréseinek elvét sérti, és végtelenen szűkülő spirált eredményez a vagyoni lehetőségekben – FÁ

- A szolgáltatások szabadsága

Az EU GDP-jának 60%-a szolgáltatásokból ered, ami az összes gazdasági ágat érinti. Éppen ezért, az EU-n belüli szolgáltató bármelyik tagállamban, megkülönböztetés nélkül, a helyi szolgáltatókkal megegyező elbánásban kell hogy részesüljön.

- A személyek szabad mozgása

Minden EU-állampolgár szabadon lépheti át az országhatárokat, és bárhol letelepedhet, akár tartósan is. Jogosult az adott ország szociális rendszer szolgáltatásaira, és szabadon vállalhat munkát is.

⁸ „A magyar államot nem a jogfolytonosság, hanem a lelkiismereti folytonosság tartotta meg, és az legyen az őre ezután is.” - Bokor Levente megjegyzése

Nem kevés ember véleményével (reményével) mégy szembe ezzel a megállapításoddal.

Ugyanis a jogfolytonosság alatt nem bárminek a folytonosságát értik jogi keretekben, hanem annak a bizonyos szakrális korszakban gyökerező, a szakralitás ideájára (nem csak az emlékére) támaszkodó alkotmány-eszmének a jogfolytonosságáról van szó – amelyet úgy is közelíthetsz, hogy „lelkiismereti folytonosság”, tehát hogy a lelkiismeret kultúrája által szorgalmazott, elvárt folytonosság.

Nem akarod elismerni, hogy vannak akik az elidegenedés, tömegtársadalom, a megvalósult falanszter ellen keresnek járható kiutat a történelmi alkotmányosságban – kiutat a verseidben is megnyilvánuló, székszeptiszt okozó körülményekből.

DEDUKTÍV AXIOMATIKUS SZENTKORONA-TAN MODELL SZÜKSÉGESSÉGE (IX.)

Miként lehet kiindulópont a magyar történelmi alkotmány a társadalom-elméleti gondolkodásban?

Például elméleti közgazdaságban⁹?

Alkotmány a jogrenden belül vagy azon kívül töprengés (I. - VIII. rész 2022 okt – 2023 jan) című problémafelvetés végső soron evidens eredményre juttatott. Olyan kérdések sora merült fel, amelyek nyilvánvalóan nem válhatnak jogrendi mechanizmusok tárgyává.

Ezért most a szentkorona-tan egyszerűsített modelljét vázolom, amely lényegében nem tekinthető kész megoldásnak, hanem elvégzendő munkák szükségességét van hivatva jelezni. Tehát nem történészi, nem jogtörténeti stb érveket, ismert dolgokat próbálok magam is előadni, hanem azt, hogy ezek milyen gondolatokhoz vezettek engem. Ami érthető, hiszen eredetileg azzal indultam, hogy lehetséges-e illetőleg milyen lehet a közgazdaságelméleti és tágabban a társadalomtudományi alapmodell (ahhoz hasonlatosan ahogyan vannak elméleti fizikai alapmodellek).

Ezek a modellek nem örök érvényűek, hanem korszakokként, szűkebb-tágabb vizsgálódási területenként eltérőek, változnak, fejleszthetőek. Tehát összehasonlító elemzés, politikai, gazdasági és más feltételek mérlegelése nélkül magának a modellnek mint elméleti fogalmi konstrukciónak a vázolására törekszem.

⁹ Válaszként egy teológus ellenvetésére, hogy

„... nem biztos, hogy az írását végig olvasva választ kapunk arra a kérdésünkre, hogy miért kellene a magyar történelmi alkotmánynak az elméleti közgazdaságtan kiindulópontjának lennie?”

... Azért, mert az európai társadalmak szabályozásának elvi struktúrája hierarchikus jellegű abban a tekintetben, hogy *legfelül* vannak az értékek mint egyfajta ideák (keresztény értékek, természetjog stb)

alatta van az alkotmány (történelmi vagy kartális), amely a teljes jogrendet határozza meg jól vagy rosszul *alatta* a törvények és

alatta a törvényeknek alávetett rendeletek és alsóbb szabályok

A jogrend szabályozó szféra. A szabályozott területek egyike a közgazdaság. A szabályozó elvek, rendelkezések szabályozott területenként eltérhetnek egymástól (pld kultúra, közgazdaság, politika stb). Azonban a szabályozó alany és akinek a tevékenységének a szabályozásáról van szó, az lényegében ugyanaz, az ember.

Hogyan lehet megjeleníteni az embert mint a szabályozott rendszer alapelemét? Össze kell kapcsolni az emberi minőséget a szabályozási logikával. Utóbbira jellemző az évezredek alatt kialakult olyan fogalmakra támaszkodó fogalmi eszköztár, mint axiomatikus, deduktív, kristályrács, rendszerszemlélet, fogalmi sablon, stb., stb.

Az összeillesztési próbálkozás jelen esetben az ember mint lélekkel rendelkező személy érdekében történik, hiszen e nélkül a falanszter, elidegenedés, tömegkorszak stb ismert deformációkkal nem tudunk mit kezdeni, mert e deformációk szervezése viszont az olyan fogalmi eszköztárat veszi alapul, mint axiomatikus, deduktív, kristályrács, rendszerszemlélet, fogalmi sablon, stb., stb.

A magyar történelmi alkotmánynak növekszik a jelentősége, ha megtalálható az illeszkedés többek közt az elméleti közgazdasági modellek világával, hiszen a közgazdasági „kihívás”, kényszer mindennapjainkat határozza meg, egyelőre közvetlenebbül mint a történelmi alkotmány nosztalgijája, hagyománya, identitása. Azonban az ősiség remek példa arra, hogy az összekapcsolás milyen jól működött vagy fél évezreden keresztül.

Követett módszer

Kiválaszthatok egy szokásos, eléggé következetesnek látszó leírást és ahhoz fűzök megjegyzéseket. Ezt az eljárást választottam a jelen problémafelvető sorozat I. részében 2022 októberben¹⁰, egy wikipedia szócikket használva¹¹, amely 12 pontban foglalta össze a szentkorona tan alaptéziseit.

Természetesen ezeknél avatottabb és tudományosabb ismertetéseket is választhattam volna. Például közvetlenül Timon Ákos¹² vagy Eckhart Ferenc¹³ ismert klasszikus, évszázados írásait.

Gondolatébresztő Törő László Dávid 2016-os "*Több szellemtörténetet a jogtörténetbe!*" című elemző dolgozata¹⁴ Eckhart Ferenc korszakos művéről. Ebben bemutatja, hogy a szentkorona érték, eszme, tan kifejezések hol egymást részben vagy egészben átfedően, hol meg egymással szögesen ellentétesen voltak értelmezve a két világháború között. Más szóval ne számítsunk egy módszeresen, egyértelműen tagolt elméleti irodalomra.

Mindenképpen nagyon érdekes, tanulságos olvasmány mind Timon Ákos általános ívű műve, mind az egy nemzedékkel későbbi Eckhart Ferenc egyes részkérdésekre koncentrált vitairásai és még vagy egy tucat két világháború közti további szerzőé – azonban ebbe a lezárult, egykor volt vitába utólag beleszállni nem érdemes, „nem szabad”, számomra követhetetlen módszer lenne.

Problémafelvetésem szerint napjainkban mint egy axiomatikus, elsősorban következetesen épülő fogalmi struktúrához (fogalmi kristályrácshoz) kell közelíteni a szentkorona tanhoz¹⁵ (külön kezelve annak történetét és évszázaddal ezelőtti állapotát). Lehet másként is, de ez a módszeres elvi megközelítés nagyon hiányzik. Enélkül érdemi jogfolytonosság szorgalmazásáról, annak esélyéről nem nagyon lehet beszélni.

Az érzelmi, misztikus, szakrális, vallási, ősiséget hangoztató megközelítéseknek is van jogosultsága, de főleg mint az alkotmányos identitást erősítő, koordináló irányzatoknak. A jogfolytonossághoz azonban ezek mellett kell az axiomatikus elemzés is, hogy milyen megoldás milyen elven milyen funkciót valósít meg.

A deduktív axiomatikus, idea jellegű, jogrenden kívüli természetű megfogalmazás az első lépés, legalábbis amelynek teljes hiányát tapasztalom.

Kezdetben vala az ige – hajdan. És most?

Hiányzik az induktív axiomatikus modell is, a különféle konkrét jogi, politikai és egyéb feltételeket tekintetbe vevő, körültekintően mérlegelő, axiomatikus szigorúsággal átgondolt, a jogrenden belüli konkrét megfogalmazásokra javaslatot megfogalmazó modellek sora - legalábbis a nyilvánosság előtt. Habár ami hevenyészett elképzelés mégis születik, az leginkább ebbe a műfajba illeszkedik valamely részletekre figyelve, több-kevesebb szakmaisággal, meggondoltsággal.

¹⁰ <http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/Szksfhv-on-tamadt-gondolatok--I.--2022-11-12.pdf>

¹¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Korona-tan#A_Szent_Korona-tan_alapt%C3%A9zisei

¹² <http://real-eod.mtak.hu/5396/1/000904712.pdf>

¹³ http://real-eod.mtak.hu/4116/1/MTA_Konyvek_200438_000871449.pdf

¹⁴

https://www.academia.edu/31490779/T%C3%B6bb_szellemt%C3%B6rt%C3%A9netet_a_jogt%C3%B6rt%C3%A9netb_e_Eckhart_Ferenc_t%C3%B6r%C3%A9kv%C3%A9sei_a_jog_%C3%A9s_alkotm%C3%A1nyt%C3%B6rt%C3%A9net_moderniz%C3%A1l%C3%A1s%C3%A1ra_1931_1941_More_spiritual_history_into_legal_history_The_efforts_of_Ferenc_Eckhart_a_t_modernizing_legal_and_constitutional_history_1931_1941

¹⁵ Közbevetve megjegyzem, hogy a szentkorona írásmódjában nem követem a szokásos nagybetűs írásmódot. Alapvetően azért, mert ezer éven át kisbetűvel írták, majd Trianon után egy XX. századi helyesírás reformra hivatkozva nagybetűvel, hogy ezzel is emeljék a tekintélyét. A Szentháromságot is szent Háromságnak írta a Hármaskönyv, és kisbetűvel a szentkoronát. Amíg annak eleven volt a súlya, tudata. Ne kompenzáljuk a feledést, a lényeg elhomályosulását a nagybetűs írásmóddal, ami egyáltalán nem visz közelebb a logikai megértéshez.

A hatalmi realitás is fontos, de a modelleknek nem kell közvetlen hatalmi fedezettel rendelkezniük. Sok illúziót jellemez az a szemlélet, hogy elegendő csak kijelenteni a hatalom csúcsán a jogfolytonosságot és az máris bekövetkezik.

A pártpolitikai vetélkedésnek alávetett, dezinformációs célú vagy csak ezoterikus, figyelem felkeltésére szolgáló modellnek látszó megfogalmazások ellen tenni nem sokat lehet. Hacsak nem a közvélemény jobb tájékozottságával – támaszkodva az alkotmányos identitásra és egyúttal azt erősítve.

Elvi deduktív axiomatikus célú, jellegű problémafelvetésre törekvőnek tekinthető tehát szándékom szerint jelen tépelődés-beszámoló sorozatom¹⁶, amelyre örömmel várnám a nekem szóló válaszokat, de ha ebből kihagynának és csupán megszületnének a válaszok a magyar közélet számára, természetesen annak is örülnék.

A legáltalánosabb felvetésem úgy hangzik, hogy a deduktív axiomatikus¹⁷ rendszerelmélet azon fejezetére lenne szükség, amelyben a személy (ideája) olyan rendszeralkotó alapelem, amelynek mivoltát a rendszerbe illesztettség nem írhatja felül. Azaz a rendszer megőrzi a személy állapotot és azt kiteljesítő feltételek alkotását, biztosítását elhagyhatatlan alapvető rendszer feladatnak tekinti.

Tehát valamiképpen a falanszter, az elidegenedett tömeg-korszak világából nem valami világvége kataklizma útján várja a kilépést, hanem többek közt a deduktív rendszerelmélet személy-alapú fejezetére alapozott felismerésekkel, rendszer-politikával.

Másodiknak megjegyzem, hogy ezen szemléletet a közgazdasági struktúra-politikában is követendőnek látom.

Harmadiknak megjegyzem, hogy úgy tűnik a szentkorona tanban foglalt alkotmány-szemlélet, szentkorona-szuverenitás elmélet, állam-eszme összeilleszthető az általam felvetett deduktív axiomatikus rendszerelméleti tételekkel. Kimondatlanul ugyan de kimutathatóan megjelentek a szentkorona tanban már egy évszázada azok a jellemzők, amelyek alkalmassá teszik a szentkorona tant a keresett személyre-épülő általános alapmodell kezdő változatának.

Kiragadva néhány jellemző kérdéskört

Az a tétel, hogy a hatalom gyakorlásában együttműködő **tagok és fő(-k) nem változtathatják meg a szimbolikusan főhatalmú szentkoronához való viszonyukat**, hagyományos metaforában ugyanazt jelenti, minthogy a személyekre mint alapelemekre épülő rendszer ne deformálhassa a rendszerhatás révén alapeleméül szolgálók személy jellegét.

A **szentkorona szuverenitása** lényegében a rendező elvek fontosságát hangsúlyozza. Ez egy igen lényeges és eléggé elhanyagolt szempont. Amikor pld azt mondják, hogy szent István térítette meg a

¹⁶ Történelmi alkotmány a jogrenden belül vagy azon kívül értendő (I-IX. részből összeállt sorozat)? - FÁ

¹⁷ A deduktív axiomatika kérdésével, mibenlétével sokat bajlódtam. Lásd pld a „[LOGIKA fogalmi feltételei - az axiomatikus tárgyalásmód fogalmi talapzata.doc](#)”.

... A „**deduktív axiomatikát**” egyértelműen idealisztikus feltevésekre támaszkodva, az érvelési logikák maximális alapul vételével értelmezik.

Ezzel szemben az „**induktív axiomatikát**” sokkal következtelenebbül a tényeknek mint kiinduló elvi paramétereknek és az elméleteknek a logikus **illesztésére** építik fel. Az egyértelmű alaptények az induktív természettudományos axiomatikában mindig erősebbek az evidensnek tűnő idealisztikus alapfeltevéseknél.

magyarokat, akkor nem arról van szó, hogy a lelki beállítottságukat változtatta meg (mert azt hatalmi erővel nem is lehet, főleg nem pár évtized alatt), hanem hogy az egyházi struktúrát formálta meg püspökségekkel, templomokkal stb.¹⁸ Amennyiben nem érvényesül a szentkorona szuverenitása szemléletünkben, a működő jogrendben, az azt jelenti nincs legitimitása a magyar alkotmányosság szempontjából a legális jogrendnek (vagy nem teljes mértékben).

A **szentkorona teste** kifejezést az egyház mint Krisztus teste analógiájával magyarázzák az eredetében. Logikailag azonban nem kerül a felszínre ezzel az eredeztetéssel, hogy itt a szentkorona tagok például hatalmi státusának elvonhatatlanságáról van szó. A szentkorona teste kifejezés helyett könnyebben érthetőnek vélem a politikai test kifejezést. Aki a politikai testnek a tagja, az vehet részt a politikai életben kötelességek és előnyök közti arányosság szerint országosan, valamely autonómiákban vagy önkormányzatokban. Ma nyilvánvaló, hogy szétesett a társadalmi struktúra és például az országgyűlési választóköri nem jelent élő politikai testet. Hogy a modern korban nem is jelenthet? A szentkorona tan logikája szerint azt kell jelentsen, tehát meg kell keresni a módját, különben mind a választók mind a választottak megváltoztatták a szentkoronához való viszonyukat – mondhatni kiléptek annak axiomatikus rendszeréből, nem vigyáztak a fogalmi kristályrács épségére. 1848-ban a szentkorona tagság kiterjesztésével minden választó polgárra egy deklaráció, pontosabban előreszaladás, feladatkielölés valósult meg. Ne a proletárok száma nőjön, hanem a létükben reálisan szuverén szentkorona tagok száma.

Nem a társadalmi polarizációs folyamatok tagadásáról van szó tehát, hanem **a társadalmi eróziós folyamatok kompenzálásáról, mintegy kézben tartásáról (sőt jogkiterjesztő fejlesztéséről) mint alkotmányos feladatról van szó.** Ennek jó példája volt Nagy Lajos által az ősiség intézményének bevezetése, amely évszázadokra stabilizálta a föld hasznaiból mint erőforrásokból működő társadalmat, országot. Részben a török, tehát a külvilág hatalmi átrendeződése okozott új körülményeket, részben pedig a polgárosodás, ipari forradalom a föld mint erőforrás mellé nagyobb jelentőségűvé tette a kereskedelmet és ipart. Reflexből, identitásból (immár némi hagyomány, nosztalgia érzés erejével) nem maradhatott stabil az ország, elhalványodott immár archaikussá váló alkotmányossága. Egyelőre mindmáig elmaradt az ősiség értelmét adó elveknek a felülvizsgálata az ipari, most már a digitális korszak körülményei, kihívásai, működési mechanizmusai között. E téren is alkotmányos identitásunkhoz, alapállásunkhoz képest mulasztásos alkotmánysértésben élünk.

Az ősiséget más néven nevezve, de világszerte alapvető jogintézménynek tekintik (messze nem csak a magyar alkotmányos hagyományokon belül tartják számon). Jól látható, hogy ahol a domináns hatalmi erők a nemzeti létet fel akarják számolni, vissza akarják szorítani, ott a földet magántulajdonnak sőt szabad forgalmú tőkejóságnak fogadtatják el. Ahol viszont a nemzeti létet fontosnak tekintik és ehhez hatalmi helyzetük is adott, ott a föld magántulajdona tilos, ott legfeljebb az államtól lehet azt bérelni. A kérdés ma is meghatározó, attól függetlenül hogy messze nem a földterület az egyetlen természeti (és meghatározóan társadalmi) erőforrás. Tehát pontosítsunk: nem

¹⁸ Az egyházi intézményrendszerre vonatkozik mintegy képletes, metaforikus fogalmazásban, hogy ő térítette meg a magyarokat. Pap Gábor ezt a véleményt fejt ki a salzburgi érsekkel való riportra hivatkozva. Egyenesen azt állítva, hogy nem hitvita állt közte és az általa legyőzött Koppány között, hanem alapvetően távlati államstratégiai megfontolásokat figyelembe vevő egyházpolitikai nézetkülönbség.

Idézet a Hungaria Archiregnum c. kötetből - Pap Gábor, 161. old - Dr.Tóth Zoltán József Alapítvány, 2021

... Az, hogy a Koppány-féle Krisztus-hit a későavar kereszténység folyamatos továbbéléseként jellemezhető legtalálóbban. (Maga a Koppány név a későavar „kapkán” méltóságnév szabályos alakváltozatának is tekinthető.) Ennek a vallási vonulatnak a központja Salzburgban volt, a feje, a térítés fő irányítója a salzburgi érsek, maguk a térítők pedig a passai bencések. Mit jelent ez? Kihelyeződött az avar-magyar kereszténység központja a Kárpát-medencéből. És Gyula? Az ő kereszténysége bizánci típusú volt. Ennek hol volt a központja? Konstantinápolyban. Tehát mi történt? Krisztus után 999-re összehozták Trianont! Széttépték a Kárpát-medencét. Ha ez az állapot véglegesül, ha a Koppány-, illetve Gyula-féle vonal válik a továbbiakban uralkodóvá, 1920-ban nincs szükség Trianonra.

Szent Istvánnak nem egészen egy évtized leforgása alatt sikerült elérnie, hogy a Kárpát-medencén belül önálló keretek között folytatódhatott a magyar kereszténység.

vívmány a föld mint tőkejóság szabad forgalma, hanem történetesen az ENSZ gazdasági alapokmányát is sértő diktátum¹⁹. Pont úgy, ahogyan műfaját tekintve a trianoni békeszerződés sem szerződés, hanem diktátum. Vagy ahogyan a nevezetes 1849-es olmützi oktrojált²⁰ alkotmány javaslat sem lett volna vívmány a magyarság számára hanem diktátum.

A szentkorona élő személy. Több lépésben is lehet keresni értelmét ennek a kijelentésnek. Például hogy kvázi élő személy közösség szimbólumaként értelmezzük. Azaz egy elvi elrendezettség mondhatni előírása, kötelme mellett a tagok számára a közösségi létüket is hangsúlyozza. Mint élő, értelmes viszonyok kialakítására képes, szükséges közösségi döntések meghozatalára képes közösséget feltételez, jelez, minősít ez a kifejezés. Ismét ott tartunk, hogy egy normáról van szó, aminek vagy megfelel a közösség vagy nem. De a megfelelés igényének tudati elengedése lényegében önkéntes genocidiumban való mulasztásos részvételt is jelent. Ezzel nem feszélyezett közérzetet akarok okozni bárkiben, hanem logikailag egyértelműsíteni. Rengeteg probléma gyötri az országot, a magyarságot. De az alkotmányos létnek feltétele a nosztalgián túlmenően a törekvés is a szentkorona tan modelljének tudatos átgondolására, kortárs értelmezésére.

Továbbá a jelen korban **az élő személy nem lehet jogi személy, mert a kettő kizárja egymást.** A jogi személy eszköz-struktúra, amelynek az élő személy lehet a végső alanya (az élő egyéni vagy közösségi személy). Annak a ma már a pozitivista jogfilozófia korában hamisnak, lényegét illetően megtévesztőnek mondható állításnak, hogy a szentkorona mai értelemben is jogi személy lenne, van egy érthető eredete. Évezreddel ezelőtt az egyházi és világi struktúra szoros kapcsolatban volt egymással. A kifejezések, fogalmak nagyrészt logikailag párhuzamosak ha éppen nem azonosak, egymásba fonódtak voltak. Az egyházi jogban a jogi személyiségek azon csoportját, amelyekben például erkölcsi szempontok mintegy a jogot megelőzően alapvetőnek tekintendők, erkölcsi személynek nevezik. Azaz bizonyára erkölcsi személynek tekintették a szentkoronát is a maga változó, de lényegében ideákat képviselő elv-rendszerével. Innen maradhatott rajta az élő személy minősítés. Az egyházi jogi eredet vizsgálatából kilépve ma a szentkorona kvázi élő közösségi személynek tekinthető - tőle élesen elválasztva a mai gondolkodás és gyakorlat szerinti jogi személy állapotot.²¹

Adódik, hogy a kvázi élő közösségi személy **szentkorona a tulajdonosa a jogi személy államnak.** Ez a különbségtevés a közgazdasági deduktív alapmodell vázolásában is fontos. Ugyanis például az oktatásban szereplő makroökonómiai szektormodellben a közgazdaságot a következő szektorokkal modellezik: háztartás (mint végső tulajdonos), jogi személy vállalat, jogi személy állam. Más helyen beszélnek közösségi tulajdonról (pld köztéri szobor), de a természetes emberi közösséget nem jelenítik meg például a jogi személy állam tulajdonosaként. Ez a megjelenítés számos okból hasznos

¹⁹ Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya - I. RÉSZ

(1) Minden népnek joga van az önrendelkezésre. E jog értelmében a népek szabadon határozzák meg politikai rendszerüket és szabadon biztosítják gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésüket.

(2) Céljai elérése érdekében minden nép - a kölcsönös előnyök elvén alapuló nemzetközi gazdasági együttműködésből és a nemzetközi jogból eredő kötelezettségeinek a tiszteletben tartásával - szabadon rendelkezik természeti kincseivel és erőforrásaival. Semmilyen körülmények között sem fosztható meg valamely nép a létfenntartásához szükséges eszközeitől.

²⁰ oktrojál jelentése. Ráerőszakol – <https://idegen-szavak.hu/oktroj%C3%A11>

²¹ [Magyar Katolikus Lexikon](#)

jogi személy (lat. *persona iuridica*): kötelességeknek és jogoknak a jogrend által elismert olyan alanya, mely nem →természetes személy. Az Egyh. ezt az elismerést v. magánál a jognál fogva (vö. pl. 515.k. 3.§), v. az illetékes hatóság határozatilag adott külön intézkedése révén adja meg, mégpedig a személyek v. dolgok olyan együtteseinek, melyeknek célja megfelel az Egyh. Küldetésének. ... *A katolikus Egyház és az Apostoli Szentszék* (vö. 361. k.) *isteni rendelkezés folytán erkölcsi személy (persona moralis) jellegével rendelkezik....* Az erkölcsi személy kifejezésének használata a CIC-ben arra utal, hogy az Egyh. és a Sztszék olyan valóságok, melyek nem csupán a pozitív egyh. jog alapján, hanem isteni rendelkezés miatt alanyai az embertől alkotott jogot megelőző kötelességeknek és jogoknak.

lenne. A szentkorona tan mintegy inputként, a közgazdaság elméletnél tágabb érvényű inputként jeleníthetné meg a szentkoronában megjelenített közösséget – amely a szentkorona birtoktanának is pontosítását tenné lehetővé.

A személy fogalmához köthető az életút és az életpálya fogalma. Eszerint a **népmesei legkisebb királyfi** (pásztorgyerek stb) kalandjai tulajdonképpen lelki fejlődési sémát mutatnak be. Ami lényegében az emberiség közös kultúrkincse illetve kulturális sajátossága mint univerzális drámai ív. Békési Sándor²² Krisztus életútjában is ezt a dramatikus ívet mutatja ki fogantatástól kezdve a kereszthalálon át a feltámadásig, mennybe menetelben a megdicsőülésig. Ez nem azt jelenti, hogy minden gyerek, aki ilyen meséket, történeteket, minden keresztény aki ismeri Krisztus történetét maga is végig tudja járni e stációkat. De jelenti a lelki felkészülést a megpróbáltatásokra a siker reményében. Ahol népmesei, vallási közkinccs az efféle lelki életút minta, ott más medret fog találni a történelem is. A lélek és személy fogalmak a köznapi sőt tudományos szóhasználatban is keverednek, időnként a szinonimaként is kezelik őket²³. Ismeretes a néplélek néprajzi fogalma, jelentése. A szentkorona élő személy mivolta jelenti a nemzet²⁴ élő politikai test létének képzetét. Felvetheti egyúttal a nemzet életútjának, életpályájának, életpálya feltételeinek a gondolatát. Kocsis István²⁵ emlegeti a szentkoronával, szentkorona tannal kapcsolatban a nemzet passiójátékát és abban a trianoni békediktátumot mint e passiójáték dramatikus mélypontját. Ugyanakkor a szentkorona tant értelmezhetjük a nemzeti lét dramatikus megjelenítésében olyan mintának, sablonnak, idea-világot felmutató tannak, amely inspirálója lehet a nemzet valóságának a létező világban, jelen- és jövőendő korban.

Az **életpályamodell fogalma** ma mint egyes foglalkozási ágakban az államilag garantált életpálya modellben felsorolt feltételek csomagja, államilag vállalt programja ismeretes. Ha életpályának nevezem a konkrét feltételeket, megvalósult környezeti adottságokat, reális mintát, lehetőséget, akkor megkülönböztetésül nevezhetem életútnak vagy életútmodellnek azt a bizonyos elvi mintát, amit a népmesék és a keresztény tanítások kínálnak (követve Békési Sándor felfogását). Ebben az elvi életútmodellben nem csak szép dolgok szerepelnek, hanem a mélypont, a megpróbáltatás is, amiben meg kell felelni. Pap Gábor a Művészet c. havilap szerkesztőjeként²⁶ írt arról a hajdani szokásról egyes népek körében az életet akkor tartották teljesnek, ha a nő megházasodik és gyereke születik. Olyan erős volt ez a minta, ez az idea, hogy leánygyermek halálakor temetésnél olyan fejfát készítettek neki, amelyben jelképesen mint feleséget jelölték meg. Aki látta a fejfát, tudhatta hogy itt hajdon leányról van szó, de jelzésként a teljesség is megjelent mint keret. A szentkorona tan mint ideacsokor is felfogható efféle elvi keretként a nemzeti közösség alkotmányához, a (politikai) nemzet államalkotó akarataként meghatározható alkotmányban megjelenő társadalmi modellként.

A szentkorona birtokjogaként emlegetett ősiség-elv, miszerint **a szentkorona** (az élő nemzeti közösség vagy az élő politikai testet alkotó közösség) **a végső tulajdonosa például a földnek** nem csupán egy letűnt korszak idejéért esetleges megoldása volt. Timon Ákos kötetének IV. könyve I.

²² Lásd Békési Sándor előadását: [Személy és út](#) (a krisztusi út és a népmesei legkisebb fiú útja)

²³ Jelen okfejtésben megpróbálom elhatárolni a személy és a lélek fogalmát. A személy fogalmát a boethiusi meghatározáshoz kötve (legfőképpen értelem és szabad akarat), míg a lélek fogalmát a keresztény tanítás által sugallt érzelmekre való képességben keresem, amely érzelmeknek legfőbb értékei a hit-remény-szeretet elvek kultúrája. Nem belemerülve hogy a hit például mint eszmények jegyében választott életúthoz való ragaszkodás is értelmezhető – többek közt a remény és szeretet elvek jegyében).

²⁴ A nemzet kifejezés alatt a szentkorona tanban, a magyar alkotmányosság témakörében mindig politikai nemzet értendő (kevés kivétellel, ott viszont hangsúlyozva az esetleges etnikai fogalmat).

²⁵ Trianon - avagy Passiójáték a XX. Században - [Kocsis István, Napkút Kiadó Kft.](#), Megjelenés: 2020. december 17.

²⁶ Pap Gábor 1973. február 1-jétől a Művészet című folyóirat szerkesztője, 1974-től 1979. május 31-éig főszerkesztő-helyettese. Az itt utalt cikke ebben az időben jelenhetett meg, azonban pontos címét és dátumát az interneten nem találtam meg.

fejezetében világosan ír arról, hogy mi volt a funkciója az ősiségnek²⁷. Miként tudta a közérdeket elsődlegessé tenni, a megerősödött magánérdeket a közérdekhez, a közösség létéhez kötni és a köz érdekében megterhelni oly mértékben a hadviselési kötelezettséggel, hogy az az ország fennmaradását eredményezhette. Ma már a könyvelési rendszereket kézben tartó, szabályozó állam az adóztatási rendszerén keresztül jut megfelelő erőforrásokhoz. De éppen napjaink világpolitikai eseményei mutatják, hogy ezeket a könyvelési rendszereket az állam saját polgáraival szemben úgy ahogyan képes uralni, működtetni, de a nagyvilág hatalmi szereplőivel szemben belátásos vagy erőfölény alapon erre esélye sincsen. Tehát az ország mint közösség léte azt követeli meg, hogy a belső források elosztására és közérdekű megterhelésére megfelelő mechanizmust (alkotmányos ideástrukturát) kell elképzelni, lehetőleg annak megfelelő intézményt üzembe helyezni, a meglévőt átalakítani, amihez a szentkorona tan jó szempontokat nyújthat. A szentkorona tan modelljét követő alkotmányos állapot mintegy fogalmi és intézményi szerkezeti garanciát, stabilitást jelenthet a kizárólag eseti döntésekből adódó káosz vagy idegen érdekeknek való alárendelődés helyett.²⁸

Az alkotmányos hagyomány témakörét tárgyalva a portfóliót mint közgazdasági tartalmú, készlet jelentésű kifejezést nem szokás használni. Azonban közgazdasági jelentése, abból eredő szemléletessége miatt most úgy fogalmazok, hogy a szentkorona tan aktuális modelljének egyik területe kell legyen a **szentkorona tagok létfeltétel-portfóliójának** felvetése. Ahhoz a szuverenitáshoz, amely a személy létben döntő fontosságú szabad akarat érvényesüléséhez szükséges társadalmi kérdésekben milyen feltételek, milyen alkotmányossági, politikai, gazdasági (közgazdasági) feltételek szükségesek? Lehet mondani, hogy hajdan az ősiség intézménye egészen hatékony megoldást jelentett. De még a modernitásra törekvő, az ősdiség minősítését kellemetlennek érző és ezért elkerülni igyekvő szentkorona tan hívek egy része is (!) úgy fogalmaz, hogy az ősiség intézménye a szerves fejlődés menetében másfél évszázada mint egyfajta modernségi vívmány kikerült a magyar történelmi alkotmány tételei közül. Ez is egy lehetséges hozzáállás, de nem biztos hogy ha jogfolytonosságról elmélkedünk, akkor járható. Az idős Széchenyitől állítólag olvasható olyan megjegyzés, hogy megbánta az ősiség felszámolását a modernség jegyében, helyette meg kellett volna tartani és a nemzetségtől a nemzethez kellett volna csatolni.

A természetes egyéni személy és az élő közösségi személy szentkorona mint (politikai) nemzeti közösségi személy létfeltételeinek portfóliója egy kiindulási szempont lehet a szentkorona tan modellje szerinti alkotmányosság mibenlétének, feladatainak megítélése szempontjából. **Sorra kellene venni, mit érthetünk úgy a szentkorona-tagok mint a szentkorona szuverenitás szerinti alkotmányos nemzet létfeltételi portfóliója alatt.** A portfólió, készlet lehetőségeket kell

²⁷ Timon Ákos kötetének IV. könyve I. fejezetében:

... A nemesi birtokban, nemcsak a fiutódok, hanem a nemzetség távolabbi tagjai az oldalrokonok is szükségképpen öröklési joggal bírnak, az egyén sem életében, sem halála esetére birtokáról szabadon nem rendelkezhetik, mert az szükségképpen száll át a nemzetség tagjaira. Ezzel kapcsolatosan szükséges volt biztosítani azt is, hogy minden szabad birtokjog forrása a szent korona, a melyhez a nemzetség kihalása esetén a birtok, mint gyökérhez tér vissza. Ehhez képest minden nemes birtokjoga alapján közvetlen kapcsolatban áll a közhatalmat jelképező szent koronával és senki mással alárendeltségi, függőségi viszonyban nincs, birtokát a szent koronától nyert gyökeres joggal — *ius radicale* — szabad tulajdonul bírja.

A nemesi birtoknak e kettős irányú megkötöttsége, egyrészt a nemzetség, másrészt a szent korona irányában már Nagy Lajos korában, 1351. évben bekövetkezett, az ú. n. ősiségi törvény életbeléptetése által, ...

Az eddig kifejtett két alapelven épül fel az új államszervezet, már az Anjouk és részben Zsigmond korában. Az egyik alapelv: a nagyobb birtokkal, a nagyobb hatalommal járó nagyobb közkötelesség, nevezetesen hadkötelesség; a másik alapelv a szabad birtoknak megkötése, a nemzetség és a szent korona irányában.

Mindkét alapelv feltalálható a nyugati államok hűbéri államszervezetében is, de azon lényeges különbséggel, hogy nálunk ezek az alapelvek és az azokra épített intézmények életbeléptetése a magyar nemzet közjogi irányú felfogásának megfelelően az államiság eszményének megszilárdítására szolgált és így a magyar állami szervezetet nem alakította át hűbéri államszervezetté, az egyéniség elvén nyugvó és a magánjog szerint konstituált állami szervezetté, hanem inkább közhatalmi alapon nyugvó s alkotmányos jellegű államszervezetté fejlesztette.

²⁸ http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/nyito_abra_9.htm

tartalmazzon, amiből ki-ki válogathat életútjának, helyzetének megfelelően (a nemzet pedig az adott korszaknak megfelelően). A portfólió egyes tételeihez feladatok, kötelességek is tartoznak. Tehát aki egy lehetőséget választ például természeti, társadalmi erőforrásokból merít, azzal felelősséget, közösség iránti kötelességet, terhet is vállaljon. A gondolat egyáltalán nem új, az ősiség intézménye egy korábbi korszakban jó megoldást jelentett. A portfóliót úgy kell megfogalmazni és fenntartani újabb és újabb nemzedékek számára, hogy minél kevésbé lehessen magát az intézményrendszert elsorvasztani, meglékelni.²⁹ Ellene lehet vetni hogy a modernkori adóztatás lényegében teljesíti ezt a közteher funkciót. Azonban nem tökéletesen. Jelen valóságunk egyik legnagyobb válság-tényezője, hogy például a gazdasági előnyök mennyire végletesen elválhatnak a közösségi terhek viselésétől.³⁰ Ráadásul az anyagi előnyök és terhek szétválásán túl az anyagi erőforrások birtoklásához kötendő politikai terhekről, elkötelezettségről mint társadalom stabilizáló összefüggésről már szó sem esik, holott például a természeti és társadalmi erőforrásokhoz való hozzáférés területén döntő lehet a társadalom sorsában.

A létfeltétel portfólió eszközrendszerébe érhető a **személyi szuverenitáshoz kötött pénzhasználati jog**, a pénzteremtő hitelhez való alanyi jog (mind az egyéni mind a közösségi személyekre értve ... pld nemzeti hitel). Ennek elméleti megvilágítása napjainkban valósággal tiltottnak számít egyetemeken, kutató intézetekben és a szűkebb-szélesebb sajtónyilvánosság előtt (beleértve a szaksajtót). Más szóval a pénzelméleti tudományos ismeretek hihetetlenül átpolitizáltak, lobbierdekeknek alárendeltek³¹. Ez alatt nem csak titkosítás értendő, hanem az ellentmondásokat tapasztalva széles körben váltak népszerűvé a szociologizáló, etimologizáló, pénztörténeti, nemritkán ezoterikus fejtegetések (például megoldás keresése az úgymond valódi pénz meg az úgymond levegőből teremtett pénz közti különbségtevésben – egy olyan korszakban, amikor a pénz teremtése vagy megszüntetése könyvelési művelet). Sajnálatosan kevés az olyan törekvés, amely az ember ontológiai sajátágaiból (tehát az európai kultúrkörben jól érthetően személy mivoltából) vagy esetünkben szentkorona tan szerinti alkotmányos pozíciójából indulna ki. Hogy ezáltal is reményt keresve kimozdulhassunk végre a Rejtő Jenő könyvek kedélyes, a Kazohinia fanyar, 1984, Mester és Margarita abszurd, Kaffka reménytelenül lemondó, de mindegyikük elidegenedett, kiúttalanságot sugalló világából. Mikszáth Kálmán Új Zrínyiászára utalva ha Madách feltámadna és eljönne közénk vajon átírhatná a Falanszter jelenetet, vagy nem akarván borúsabbá tenni művét hozzá sem nyúlna és inkább visszamenne a múltba (mert ő a falansztert az olmtüzi oktrojált alkotmányjavaslat abszurdítására írta és nem álmodott az EU vagy a reatreset korábban elképzelhetetlen önkényességéről?

A **jogfolytonosság helyre állítása** a fentiekből következően sok szálú folyamat. Egyik szál mindenképpen a fogalmi tisztázás kell legyen. A jogfolytonosság helyreállítása nem hasonlítható valamifajta építészeti műemlék látványos, a hajdani funkciójától eleve elválasztott felújításához, megóvásához. Ugyanis hogy ne legyen melléfogás a hajdani alkotmányos működési egységből, működőképességből leginkább példát vehetünk, de kevésbé konkrét megoldásokat. A példa alkalmasságát, követhetőségét identitásunk, történelmünk, hagyományunk erősíti. Azonban a példa, a minta helyettünk nem fog gondolkodni, cselekedni, küzdeni, alkotmányos létet valósággá tenni. A

²⁹ Drábik János érdekes megjegyzést tett arra, hogy miként kerülhetett marék tulajdonos család kezébe ismert módon a világ vagyonának hatalmas hányada. Többek közt olyan család-alapítványokat működtetnek, amelyekhez rendelt vagyonokkal kikerülnek az örökösödés, az örökösödési adót, az egyénhez kötött vagyont, miáltal a vagyon kevésbé van kiszolgáltatva mind az egyének sorsának, szeszélyének, mind pedig életciklusuknak. Az alapítványhoz rendelt magánvagyon lényegében az ősiség logikája szerint működik igen eredményesen.

Más szavakkal egyáltalán nem egy korszerűtlen, idejétmúlt konstrukció az ősiség. Sőt talán mióta a világ-világ azóta egy létező, közösség-szervező illetve fenntartó alternatíva.

A pontos hivatkozást Drábik János írásaiban nem tudom megadni.

³⁰ Lásd a világ napjainkban feltároló abszurd vagyoni polarizációját.

³¹ Rövid vázlat [pénzteremtő hitel mibenlétéről](#) - A mintegy 100-150 éve kialakult hitelpénz rendszer könyveléstörténeti sajátóságából kiindulva

siker nem biztos, de biztos hogy ha a kezdetben vala az ige megállapítást nem vesszük elég komolyan és az időbeliség mellett nem tekintjük elhagyhatatlan inputnak a cselekvéshez az elméleti felkészültséget, tájékozottságot, az alapvető összefüggések megértését, akkor felemás igyekezetünkkel mi magunk válhatunk a jogfolytonosság gátjává.

Feltétlen cél a visszatérés a történelmi alkotmányos hagyomány szentkorona szuverenitásához? Igen, az egyetlen teljességet jelentő megoldás. Sokan a szentkoronához mint tárgyhoz kötik az alkotmányosságot. De megfordítva a szentkorona szuverenitása egy elvrendszer, idea-rendszer elnevezése a magyar hagyományban. Nekünk így érthetőbb, így köthető történelmünk tanulságaihoz. Tehát nem feltétlen cél, hanem evidens cél (úgy érteve, hogy a feltétlen, merev szigorúság átszakadhat, az evidencia pedig nem törhető). Az esendő árnyékvilágunkban feltétlen célokról nem beszélhetünk, azt a Jóistennek tartja fenn az európai görög-keresztény hagyományú gondolkodásban. Nekünk a törekvés az osztályrészünk. Árnyékvilágunkban legalább jól betájolható külső viszonyítási pontként számon tartott ideák segítségével nem árt elméletileg eligazodni. Mint amikor hajós tekintetbe veszi a világító tornyot vagy a parti hegyet, a csillagok állását. A jogrenden belüli kartális alkotmány is figyelembe vesz jogrenden kívüli szempontokat, elveket, tényeket. Többek között az aktuális hatalmi erő kívánságait. Ettől lehet legalábbis induktív jellegűnek mondani a kartális alkotmányra (vagy alaptörvényre) épülő és akár axiomatikusan (többé kevésbé egyértelműen, logikusan) rendezett törvényeket. Ezzel szemben a szentkorona tanban foglalt modell elvei nem az aktuális hatalom igényei, tetszése, önkénye, esetlegessége által válogatódnak ki, hanem az aktuális hatalomnak és a tőle függő törvényeknek kell hozzájuk (a szentkorona tanban foglalt elvekhez) igazodni legitimitás reményében. Azaz a szentkorona tan alapelvei leginkább deduktív axiomatikus jellegűnek mondhatók.

Kérdés, hogy a fentiekben vázolt deduktív modell, idea-csokor (amely az évszázada kidolgozott szentkorona tan által inspirálva állt össze) hogyan viszonyítható a mai valósághoz, törekvésekhez.

A **szentkorona-tan aktualizálható modellként** való kezeléséhez számos kortárs rekonstrukciós munka készült különféle felfogásokban.³² Azonban ismereteim szerint egyik sem vágott bele abba a feladatba, hogy funkcionális elemzéssel egy ma aktuális változatának alapvonalait vázolja.

Azt hiszem tehát, hogy a gyakorlati politikában, jogrendben való alkalmazhatóság útjától, módjától, realitásától függetlenül kell legyen **olyan idea-jellegű, időszerű szentkorona-tan modell, amely az elvi kérdéseket sorra veszi** és fogalmi kristályrács-szerű módszerességgel tárgyalja meg (az éppen legális jogrenden kívül). Egy gondolkodási mintáról, nyelvezetről van tehát szó, amelyet önálló sémaként ma nem kezelnek.

Távoli példaként hozható fel, hogy Arisztoteleszhez kapcsolva külön-külön milyen ismeretelméleti alapokat tárgyalnak a filozófia-történeti könyvek. De azt hiszem egyik sem próbálja arisztoteleszi fogalmi sablon néven vagy másként nevezve komplex modellként felidézni a szubstancia és akcidens kategóriákat, a potencia és aktus különbségtevést, a forma és tartalom alapfogalmakat, az oksági lánc és végső ok különbségét. Merthogy végül is ezek mind az axiomatikus fogalomépítési technika részét képezik, axiomatikus rendszer-építési kezdő sablonként, amit fel lehet tölteni.

Arisztotelesz biztosan nem foglalta össze munkásságát ezen a módon. Biztos hogy ez egy visszavetítés modern korunk szervezési módszereivel. De szükségszerű még Arisztotelesz esetében is. Amikor a gótikus katedrálisokat építették, kis térbeli modelleket használtak, mintegy kicsinyített terepasztali mintaként. Nem állott rendelkezésükre sem számítógép sem egyéb modern eszköz. Azonban ez nem zárja ki, hogy visszatekintve számítógépes modell ne készüljön a katedrálisokról statikai és egyéb elemzésekkel, akár jelenkorra is érvényes levonható tanulságokkal.

³² Lásd pld a 2017-es, 2021-es Hungaria Archiregnum kötetek szerzőit..

A magyar társadalomtudományoknak a szentkorona-tan egy elvi, elméleti viszonyítási pontként szolgálhat – felvetve számos olyan kortárs kérdést, amelyek napjainkban merülnek fel, amelyekre a választ elvileg is nehéz megtalálni.

Alkotmány a jogrenden belül vagy azon kívül értendő?

Ami a magyar alkotmányosság elméleti, tudományos hátterét, természetjogi evidenciáit illeti, az semmiképpen nem lehet a hatalmi erővel formálható jogrend része.

Azonban a jogrendet alakító hatalmi törekvéseknek annál inkább egyeztetnie kell a jogalanyokkal, azok minél inkább tisztában vannak a magyar alkotmányosság elvi alapjaival, ideáival. Jogalanyok alatt értve itt mind az egyéni mind a közösségi személyeket. Minél inkább tisztában vannak a személyek a szentkorona tagság és a szentkorona szuverenitás lényegével, annál inkább van esélyük szuverén alkotmányos alanyokká válni.

Akár azzal az igen régi mottóval, hogy kezdetben vala az ige ...
de azzal a pontosítással, hogy nemcsak a teremtésben értendő kezdetben vala az ige ...³³,

³³ Begyűjtöttem egy megjegyzést hogy akár blaszfémianak is tűnhet az általam idézett rövid félmondat Kezdetben vala az ige ...), kiragadva tágabb szöveg összefüggéséből.

János evangéliuma I. részének 1. verse: „Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige, ő volt kezdetben Istennél. Minden általa lett, nélküle semmi sem lett, ami lett. Benne az élet volt, s az élet volt az emberek világossága. A világosság világít a sötétségben, de a sötétség nem fogta fel.”

Őszintén szólva sokat olvastam életemben ezt a kiragadott megállapítást. Talányosnak és megfejtendőnek éreztem. Azzal együtt, hogy kétezer évvel ezelőtti szöveg mai köznapi szövegelemzéssel akár félre is érthetővé válhat, mint minden idézet ilyen hosszú időszakon átnyúlva. Gertrúd királyné elleni összeesküvéshez írt híres levél korában (a királynőt megölni nem kell ...) a mai központozás még ismeretlen volt, ezért ez az emlék, legenda az akkori írások elemezhetőségi nehézségét is jól szemlélteti. János apostol írása több mint kétszer annyi idős és több kultúrán, nyelven keresztül érkezett hozzánk.

Más oldalról viszont logikusnak sőt találónak érzem a meghivatkozását a személy fogalmának boethiusi meghatározását tekintve: a személy szabad akarató. Szigorúan véve ezt azt jelenti, hogy az arisztoteleszi végső okban és az oksági láncban szereplő két ok lényegileg különféle jelentésűek. Az azonos szó ellenére a lényeg, hogy jelentés tartalmuk nem ér egymásba, kizárják egymást. A végső okot teológiában szokás teremtő oknak is mondani, és akik erre helyezik a hangsúlyt, ezt tekintik valódi oknak. Az oksági láncolatban szereplő okot pedig lényegtelennek, mert a teremtés nincsen benne (lásd pld Legeza Mihály A transzcendens okság elmélete, Bp 1944).

Arisztotelesz után vagy 600 évvel következett a porfűröszi fa elmélet, amely a létező valóságot szegmensekre osztotta fel logikus elválasztásokra törekedve. Ekkortól vált önállóvá, elhatárolhatóvá a szerves fizikai és a szerves biológiai világtól a sajátosan emberi jelenségek köre, mint pld szabad akarat. Negyed évezreddel később Boethius a Filozófia vizsgálásában a személy filozófiai meghatározásában szerepelteti a szabad akaratot.

A szabad akarat nyilvánvalóan kilóg az oksági láncolatból és jellegét illetően végső ok szerű, amit addig csak a világmindenség egészét teremtő Istennel azonosítottak. A szabad akarat viszont a világmindenség egésze helyett annak részeként egyetlen emberre vagy emberek közösségére vonatkozik. Kultúránk a szabad akarat feltételezésére és tudatára épül fel már korábbról is az emberi felelősség, az emberi bűn, az emberi szabad akarat tekintetében, de addig szigorú filozófiai meghatározás nélkül.

Platónnál szerepel az ideák vezérelte illetve az ideákat tökéletlenül másoló árnyékvilág képzete. Általában a görögök (eleaták) a tiszta, a tapasztalattól független gondolatosság keresésének megszállottjai voltak. Így jutottak el a szillogizmusokig, a következtetés logika alapjaiig, általánosabban pedig a deduktív axiómatikáig pld Euklidesz munkájában. A porfűröszi fa elméleti modellje tette lehetővé Platón idea-gondolatának kiélesedett aktualitását is, mert immár nem az élettelen fizikai jelenségekre (hegység), nem is a biológiai példákra (lóság), hanem a sajátosan emberi világra kaphatott értelmezést, ahol valóban az ideák, az emberi elképzelések megvalósulása vált az ideák és az árnyékvilág kettősének megfeleltethetővé.

hanem az alkotásban is,
hiszen Isten az embert mintegy társául hívta meg a teremtés folytatásában

KEZDET BEN VALA AZ IGE ... – ÉS MOST? (VIII.)

Kezdetben vala az ige ...³⁴

Ezt a rejtélyes kijelentést nem történetileg hanem logikailag egyre többet látom egy alapvető kiindulópontnak.

Második lépcsőnek az axiomatikát mint a dialektika eredményét, vívmányát.

A kezdetben vala az ige egyértelműen az ideák elsőbbségét jelenti, legalábbis az emberi cselekedetek világában. Ha az evolúciós mozgást keresem a nagy robbanás óta a nagyobb, jellegadó változások magyarázataként, akkor a fizikai anyagi szintek megjelenése az elemi részekről molekulákra át az égitestekig az evolúciós mozgás kezdő fizikai, szerves, élővilági fázisaiként értelmezhető. A másodiknak adódik a biológiai, szerves, élővilági evolúció és harmadikként az emberi értelmi, érzelmi, cselekvési világ evolúciója. Tehát az evolúciós mozgásnak magának is fejlődési fázisait lehet azonosítani mindent átfogó ontológiai megközelítésre törekedve.

A kezdetben vala az ige a Bibliában a világmindenség teremtésére vonatkozik.

Ha szűkebben az emberi cselekvés világát szemlélem, akkor ez a Bibliából idézett kijelentés kimondatlanul is az ideákat viszonyítja Platón árnyékvilágához. Az árnyékvilág értelmezése mint az

Boethiusnál kapott először olyan megfogalmazást a személy fogalma, amelyre visszatekintve kitűnik a szabad akarat végső ok jellege és a szabad akarat révén az ideák vezérlő szerepének evidenciája az emberi cselekvésben.

Ha pedig ez így van, akkor nem blaszfémia a János apostolnál olvasható kezdetben vala az ige szlogen használata, értelmezése a mai alkotmányossági kétségeket, talányokat figyelmeztetőleg tárgyalva – gondolva az embert ideák vezérelte szabad akaratától megfosztó falanszter jellegű, elidegenedett tömegtársadalomba erodáló politikai, gazdasági törekvésekre.

Megjegyzendő János apostol Arisztoteleszt és az ő okság-elméletét követően 300 évvel később hellenisztikus környezetben használta a kezdetben vala az ige kifejezést. Azaz úgy mond Isten sugalmazott ígétét hellenisztikus alapsémákat használó nyelvezeten fejtette ki.

³⁴ A kezdetben vala az ige a Bibliában a világmindenség teremtésére vonatkozik. Ha szűkebben az emberi cselekvés világát szemlélem, akkor ez a Bibliából idézett kijelentés értelmezhetőség szerint kimondatlanul is az ideákat viszonyítja Platón árnyékvilágához.

Az árnyékvilág mint az arisztoteleszi forma és anyag folytonosan változó egységében érvényesülő oksági láncolatokkal leírható létező valóságra lehet szemléletesen alkalmas kifejezés mind a mai napig.

Ezen árnyékvilágnak is mondható létező valóság oksági láncolatokkal jellemezhető színpadán képletesen ki és bejáratok vannak, amiket az emberi szabad akarat a döntéseivel nyit és csuk.

Az evolúciós mozgással egyes feltevések szerint a biológiai szintből kilépő szabad akaratú emberi én önreflexiójaként alakult ki a személy filozófiailag meghatározott fogalma (Krisztus után) az összefoglalóan arisztoteleszi fogalmi sablonnak nevezhető, több lépcsőben továbbfejlődve máig használt (végső soron általános axiomatikai) fogalmi minta keretében.

Az arisztoteleszi fogalmi sablon keletkezési idejében (Kr előtt 300) a létező valóságot lényegében homogénként fogták fel. Lényegi, elvi változást a porfűröszi fa (Kr u 300) megfogalmazása jelentett fél évezreddel később, ami lehetővé tette a szabad akaratú személy filozófiai meghatározását, immár a fizikai biológiai létszintektől elhatárolódva.

arisztoteleszi forma és anyag folytonosan változó egységében érvényesülő oksági láncolattal leírható létező valóságra lehet érvényes szemléletesen mind a mai napig.

Ezen árnyékvilágnak is mondható létező valóság oksági láncolatokkal jellemezhető színpadán képletesen ki és bejáratok vannak, amiket az emberi szabad akarat a döntéseivel nyit és csuk.

A evolúció biológiai szintjéből kilépő szabad akaratú emberi én önreflexiójaként alakult ki a személy fogalma³⁵ az összefoglalóan arisztoteleszi fogalmi sablonnak nevezhető (végső soron általános axiomatikai) minta keretében. Az arisztoteleszi fogalmi sablon keletkezési idejében a létező valóságot lényegében homogénként fogták fel. Lényegi, elvi változást a porfirioszi fa megfogalmazása jelentett fél évezreddel később³⁶. Aminek részekre osztható világában a sajátosan emberi szegmensben jelenik meg Boethiusnál³⁷ a személy absztrakt, elvi általános, filozófiailag pontosnak nevezhető idea jellegű fogalma.

Kimondva vagy sem az európai kultúra mindmáig ezt a személy fogalmat veszi alapul, amikor biológiai sajátosságaitól függetlenül beszél általánosságban az emberről mint a jog, politika, közgazdaság, kultúra alanyáról.

A személy meghatározásában a szabad akarat mellett, annak alátámasztásaként az emberi értelem is szerepel. Az emberi értelem a görögség örökségeként vált kulcsfogalommá, méghozzá az ideák világát kezelni tudó emberi képességként. A kereszténység az értelem mellé a lélek fogalmát tette másik kulcsstényezőként az emberről fogalmazott ideában. A lélek sem biológiai adottság függő. Krisztus nem az alacsonyakat vagy magasakat, szőkéket vagy barnákat váltotta meg. A személy és a lélek fogalma tehát ugyanarról az emberről kétfajta megközelítésből alkotott absztrakciót jelent, amelyek egymást nem zárják ki, amelyek egymást részben átfedve, egymást jól kiegészítve funkcionális egységet alkothatnak – ridegen fogalmazva.

A lélek fogalmának a boethiusi személy fogalmához mérten pontos meghatározását nem ismerem. A fogalmat Platón már használta, élete során változó jelentésben. A keresztény tanításokat nem is tudom másként elképzelni mint a hit-remény-szeretet elvén építkező lélek (jótét-lélek) kultúráját.

A szabad akaratú személy „működéséhez” az indíttatást, energiát a lélek vagy az érzelmek adják. Mivel ez a megközelítés nem letisztult, nem közkeletű, ezért a fogalmak további pontosítása nem támaszkodhat bevett evidenciákra.

Arisztotelesz korának és személyesen neki köszönhető az axiomatika, amelynek első ismert nagyhatású alkalmazója Euklidesz *Elemek* című matematikai könyve. A görög gondolkodásnak az eleai filozófiai irányzatban körvonalazódva (Szabó Árpád 1960-61-es tanulmányában részletezett módon) egyik sajátossága volt a tiszta gondolatokra törekvés³⁸. Odáig mentek, hogy a valóság zavaró tapasztalatait kizárva keresték a gondolati bizonyságokat, és ezen az úton jutottak az axiomatikához (az indoklás nélküli alaptételekből való kiinduláshoz, a levezetés, bizonyítás módszeréhez, a szillogizmushoz, a logikai alapokhoz).

Az ideák, a gondolatok világában ha arról valamilyen közösségben értekeztek, meg kellett állapodni bizonyos feltételezések, alapgondolatok elfogadásában, ami után a vita, az érvek fázisa következhetett. Erőteljesen szétválasztották az önkényesen kijelölt alapokat és az önkényes alapokra építhető, a bizonyításnak, cáfolatnak a maga keretében helyt adó logikus szerkezetet. Azaz a dialektika terméke volt az axiomatika. Nem csak az ideák kezeléséhez volt szükségük az axiomatikára, a jogi, politikai vitákban is szükségük volt rá, aminek tudatában is voltak.

³⁵ Arisztotelesz után vagy nyolcszáz évvel

³⁶ Kr után 200-as években

³⁷ Kr után 500 körül

³⁸ A dialektika, a vitatkozás és gondolkodás művészetének tökéletességére törekedve

A kezdeti görög korszakban az axiomatikát magas szinten az idea jellegű matematikában tudták alkalmazni. A tapasztalati tudományokban főleg szemléleti problémák miatt az alkímisták koráig terjedően nem voltak sikeres, átütő próbálkozások, megoldások az axiomatikára.

Majd kétezer évvel Euklidesz után az alkímisták korát követően találtak rá a tapasztalati tudományokban sikeresen alkalmazható axiomatikára. Ekkor született a kétfajta axiomatika megkülönböztetésére a deduktív és induktív axiomatika elnevezés. Leegyszerűsítve a deduktív axiomatika volt az ideákat mint pld a matematikát rendező axiomatika, az induktív pedig a tapasztalati, természettudományokban használható axiomatika.

A kettő közt az a különbség, hogy a deduktív axiomatikában a létező valóság megtapasztalása nem ad releváns szempontot az önkényesen megjelölt axiómák és a rájuk építkező logikai műveletekkel szemben. Az induktív axiomatikában viszont az axiómák egyik fajtájaként szerepel az egyértelműnek tekintett tapasztalat, mérési eredmény. Más tehát a kétfajta axiomatika érvelési rendszere. Az induktívban nem írja felül a tényt sem az idea sem a logika és fordítva a deduktívban a tény nem írhatja felül sem az ideát sem a logikát.

A kettő viszonyához még meg kell jegyezni, hogy a deduktív axiomatika mint elméleti módszer, pld matematikai eszköztár az egyik inputja, alrendszere lehet az induktív axiomatikának. Akkor mint deduktív alrendszernek pld a matematikának a belső logikája nem változhat meg, tehát tények mint matematikai alrendszerben sem írhatják át sem a matematikai axiómákat sem a rájuk logikusan építkező matematikai módszereket. Legfeljebb alkalmatlannak bizonyulhat a választott matematikai eszköztár bizonyos tények értelmezéséhez.

Az axiomatikában meg kellett állapodni a kiinduló fogalmakban, tételekben egyezkedéssel, evidenciák keresésével, egyre általánosabb érvényre vezető megoldásokat keresve ... vagy akár valamilyen diktátummal, amikor előírták miből kell kiindulni például egy jogi vitában.

Lényegében ugyanez a helyzet a mai korban is az egész jogrendet, jogi intézményeket tekintve. A mai elbizonytalanodó világunkban cseppfolyóssá ha nem légszerűen megfoghatatlanná válni látjuk a nemzetközi jogot, mindenféle emberi jogot, hangoztatott alkotmányos elveket, méltányosságot, a jogrenden túl is általánosságban a politikai, gazdasági, kulturális, tudományos társadalmi intézményeket (hiszen a jogrend természetét illetően a társadalom legkülönbözőbb területeinek szabályozó rutinját vagy éppen irányító eszközrendszerét jelenti – amíg önként vagy egyéb hatásra igazodik hozzá a szabályozó és a szabályozott).

Odáig jutottunk, hogy már-már apokaliptikus léptékben egész világunkat, emberi civilizációkat kockáztatják az egymásnak feszülő elszánt, akár vaknak mondható erők a kezdetben vala az ige kijelentésben sejtethető alappontig. Mindent, mármint az emberiség felszámolódását kockáztatva.

Ha elpusztul az emberiség 9/10-ed része, akkor nekik, a 9/10-ed résznek úgymond itt a világ vége. Tömegében egyelőre úgy tűnik nem nagyon tudnak mit tenni ellene. Hiszen világunk és gondolkodásunk az emberi intézményrendszer végső soron józan belátásunk, önmérsékletünk működésére alapult. Modern kori megfogalmazással gondoljunk akár a sajtó visszacsatoló logikájú kontroll szerepére. Nem nagyon merült fel, hogy ha például a kontroll mechanizmusokat képes egy erőcsoport kikapcsolni, azaz képletesen ha a nyilvánosság villanykapcsolóját képes lekapcsolni, akkor vaktában mire lehetünk képesek. Márpedig ez történik fokról fokra az utóbbi években egyre nyilvánvalóbban, és világméretben.

Én sem tudok kivezető utat, menekítő megoldást. Egyet tudok illetve egy feltételezésből indulok ki, hogy a súlyosbodó káoszban a magyar alkotmányos hagyomány mibenlétéről, használhatóságáról el „kell” gondolkodni. Mérlegelni kell hogy tehetünk-e bármit is, legalább állammegóvó jelleggel, amolyan biztosítékként, hogy legalább rajtunk ne múljon ennek a hagyománynak értelmezése, esetleges használhatóságát sem kizárva.

Ilyen léptékű, igényű munkát egy ember nem végezhet. Legfeljebb érvelhetek, megpróbálhatom felhívni a figyelmet, hogy van egy remek fogalmi struktúránk, szinte fogalmi kristályrács

rendezettséggel, amelyet nem elszakítani kell a hagyománytól, az előzményeitől, de amely esetében tudomásul kell venni, hogy ezoterikus vagy más misztikus, esetleg vallási metaforákat használó ráolvasással sem feltárni sem használhatóvá tenni nem lehet.

A mai kortárs gondolkodási eszközeinkkel kell minden lehetőt megtenni érte. De kikerülni igyekezve gondolatainkban a cenzúra és főleg a mindennél szívósabb öcenzúra kátyúit, csapdáit.

A kezdetben vala az ige kijelentés a világmindenségre értendő a Bibliában vagy legalábbis az emberiség hajnalára. Amint az ember Isten képmására nem testében hanem csak személy mivoltában és lelkében lehetett teremtve, úgy szerényebben, a magyar alkotmányos ihlet esetében is lényeges az idea szintjén való rendezettség, épkézláb mai nulla változat.

Nem egyszerűen palackpostára vagy az alkotmányos hagyomány Noé bárkájára gondolok, bár lehetne úgy is ábrázolni, de akkor Timon Ákost e bárka építésénél mint fontos közreműködőt meg kell említeni. Illetve általában a két világháború közti időszakot. Aztán az építés, tehát az alkotmányos hagyományban érvényesülő logikai váz felszínre hozása, megnevezése, egységes rendszerként való leírása abbamaradt. A szerszámok szétszóródtak, a váz porosodott, pókhálósodott. Foglalkozni kellene vele.

MIKÉNT LEHET KIINDULÓPONT A MAGYAR TÖRTÉNELMI ALKOTMÁNY A TÁRSADALOM-ELMÉLETI GONDOLKODÁSBAN? PÉLDÁUL ELMÉLETI KÖZGAZDASÁGBAN? (VII.)

Ne önvallomásnak tekintsek tehát az itt következő okfejtést, hanem lehetőség szerint vitaindítónak.

Útkeresésemről is beszámolva próbálom vázolni hogyan látom a címben foglalt kérdéskört (nem kész eredményeket sorolok, hanem lényegesnek talált mozzanatokat).

Egész életemben, de legalábbis több mint a felében, ez az útkeresés foglalkoztatott. A közgazdasági elvi kérdések mintegy negyven éve tolakodnak elő fejemben időről időre. Ehhez köthetően az alkotmányossági kérdések vagy huszonöt éve. Sajátosságként próbálom az elvi, szinte életérzés szerű alapkérdéseket módszertanilag minél egyértelműbbé tenni. Időközben kiderült, hogy végül is senkit nem érdekelnek olyan kapcsolódó részletek, mint a deduktív axiomatikus rendszerelmélet mibenléte, használhatósága. Pedig igen lényegesnek vélem, „áttörési lehetőségnek” a modellalkotásban, helyzetünk és lehetőségeink modellezésében.

Magyarán senkit nem érdekel, hogyan, milyen úton, milyen indokolhatósággal jutottam eredményre – ha jutottam másoknak is érdemlegesnek nevezhető eredményre bármiben is.

Gyerekkoromban rengeteget olvastam. Köztük egy szobrász (ha jól emlékszem Michelangelo) élettörténetét és abban egy megjegyzést, hogy nem a gyorsaság számít, hanem az eredmény. Talán túl is lőttem a célon például a deduktív axiomatikus rendszerelmélet keresésével, vagy a személy Boethiusra visszavezethető fogalmának alapul vételével vagy éppenséggel a magyar történelmi alkotmány felé fordulással, miközben több mint negyven éve az elvi deduktív közgazdasági alapmodellt kezdtem keresni – először a meggyőződéssel, hogy az létezik, csak meg kell találnom, mert az érdekel, utána a meggyőződéssel hogy arra szükség van.

Utóbbi években a személy fogalmát próbáltam körüljárni, különbséget téve amolyan munkahipotézisként illetve adott vizsgálódáshoz kötötten meghatározva a személy elvi deduktív és a személyiség tapasztalati induktív fogalma között. Nem voltak egyszerű évek, mert különös

öncenzúrával próbálnak a mai napig (pár száz éve) főleg a természettudományokban, sőt pszichológiai, matematikai, filozófiai területen mindent a tapasztalatból eredeztetni – mintegy diszkreditálva az ideákat, a nyíltan ideákra építkezést. Márpedig az emberi szándékok, döntések, törekvések gyökere alapvetően nem a tapasztalat kényszeréből születnek, nem az árnyékvilág termékei, hanem az ideák világának részei. „Kezdetben vala az ige” kijelentést sokféleképpen lehet magyarázni, csak tapasztalati kényszerrel nem. És meggyőződésem hogy relevanciája ma is érvényes.

Azt hiszem döntő, hogy ki milyen irányból merrefelé törekedve közelít bármilyen elméleti kérdéshez. Anélkül hogy mélyebbre ásni azt hiszem a történelmi alkotmányunk esetében is ez a helyzet. Tavaly, 2022-ben bele keveredtem egy polémiába, lényegi vélemény-különbségre: része a történelmi alkotmány a jogrendnek vagy sem? A korábbi emlékeket felidézve eddig hat részben próbáltam megtalálni a könnyen érthető megfogalmazást, hogy mi érthető azon, hogy a történelmi alkotmány nem része a jogrendnek?! Többeknél éles elhatárolódást, rosszallást váltottam ki azzal, hogy a magyar történelmi alkotmány márpedig nem tekinthető a jogrend részének (legalábbis nem teljesen).

A legegyszerűbb teszt, hogy pld elszakadhat a szentkoronától az országgyűlés többségi szavazásával a magyar jogrend? Talán mondjuk ki, hogy nem. Ami viszont a jogrend része, azt a jogrenden belüli eljárásokkal lehet kezelni, például le lehet szavazni. A mai szóhasználat ebben az ügyben az alkotmányos identitás kifejezéssel él pár éve. Nyilvánvaló, hogy identitás ügyben nem szavazhat az országgyűlés. Az identitás tehát már kívül van a jogrenden, még inkább ha az adott identitás hagyományáról beszélünk. Különösen ha nemzeti önképünk szerves részét adó alkotmányos identitásról van szó. Ezt semmiféle pillanatnyi országgyűlési vagy más erőfölénnyel megszüntetni legitím módon nem lehet.

Sőt sarkítva a kérdést, ami a jogrend pillanatnyi állapotának, előírásainak megfelel, azt lehet legálisnak tekinteni. A legitimitás ha alapkérdésekről van szó, mint például az alkotmányos identitás hagyománya, az nem tekinthető a jogrend pillanatnyi állapotán belüli kérdésnek. Pontosítva a megfogalmazást az egész jogrend alkotmányos legitimitása evidens módon nem lehet a jogrenden belül kezelhető kérdés. Nem magától értetődő mindez, mert a hétköznapokban jogászai illetve alkotmányjogászai szakkérdésnek tüntetik fel az alkotmányos hagyomány kérdését. A 2010-es alaptörvény kétségtelen nyitást jelentett jogrendünkben a történelmi alkotmányunk felé.

Azonban az alaptörvényt és a hajdani sarkalatos törvényeket együttesen tekinteni a történelmi alkotmány jelenkori állapotának mintha valami túszejtés lenne, mintegy szűk szakmai kör illetékeségi körébe vonva, hogy mit tekinthetünk jelen korban történelmi alkotmánynak. Elvéve annak a sokakban felmerülő kérdésnek az élet, hogy a 2010-es alaptörvénynek van-e olyan bekezdése, amely alkotmány-ellenesnek tekinthető? Más kérdés a napi politika és a hozzá kötődő legalitás és más kérdés az elvi, eszmei idea egyértelműsége, napi politikától való meghamisíthatatlansága.

Elvi, deduktív axiomatikus közgazdasági modellezés problémájából kiindulva nyilvánvaló, hogy a magyar alkotmány idealisztikus modellje érdekel. Ha van olyan. Értelmezésem szerint van.

Bele olvasva a történelmi alkotmánnyal kapcsolatos legkülönbözőbb szintű írásokba szembetűnik néhány fogalom bizonytalansága. Mit értsünk szentkorona érték, eszme, tan alatt? Mi a definíciójuk és mi az elhatárolásuk? A napokban bukkantam egy fiatal levéltártörténeti kutató, Törő László Dávid³⁹ írására, amelyben Eckhart Ferenc szemléletét viszonyítja kortársaihoz. Kitűnik belőle, hogy a két világháború között, amikor a magyar alkotmánytörténeti vitának mondhatni reneszánsza volt, e három fogalmat igen vegyesen értelmezték (érték, eszme, tan). Hol szinonimaként hogy szűkebb-tágabb, egymást tartalmazó fogalmakként, hol időben egymás előzményeként, hol meg a vita hevében a vitafélek egymással szöges ellentétben.

Adódik, hogy ebben a korszakban megformálódott a szentkorona tannak (vegyük ezt a kifejezést, mint amely a másik kettőt is tartalmazza) egy olyan modellje, amely a lényegét tekintve a magyar

³⁹ Törő László Dávid „TÖBB SZELLEMTÖRTÉNETET A JOGTÖRTÉNETBE!” Eckhart Ferenc törekvései a jog- és alkotmánytörténet modernizálására (1931-1941)

alkotmányos sajátságokat, eredetet világosan, jól kezelhetően adja vissza. Nem tökéletesen, mert egy ezer éves történelmi folyamat eredménye nem lehet olyan módon tökéletes, mint valami matematikai képlet, amely kizárja a maga területén az ellentmondást és amely mindent tartalmaz, amire vonatkozik.

A szentkorona tanban használt kulcsfogalmak közül is több a két világháború közti élenken vitázó korszakban nyert a modellbe foglalt egyértelmű jelentést (mint pld a szentkorona szuverenitása).

A modell természetesen eszmei, idea jellege ellenére a történetiség kérdésén kívül sem lehet önmagában tökéletes. A máig eltelt több mint fél évszázad átrendezte a társadalmi, világpolitikai környezetet. Voltak a modellnek olyan megfogalmazásai, amelyek tovább pontosítandók, akár ki is javítandók. Ilyen például a szentkoronának jogi személyként való minősítése. Amiben a nyugati jogfejlődéshez való megkésettség zavaró érzését mintegy kompenzálendő válhatott elfogadottá, hogy ezen a ponton meg is előztük a nyugati világot. Csakhogy lényegi tévedésnek tartom, megtévesztő anakronizmusnak. Logikailag a jogi személy nem lehet szuverén⁴⁰, mert a szuverenitás ontológiai értelemben olyan végső ok jellegű megnyilvánulás, amelyre csak élő személy lehet képes (egyéni vagy közösségi élő személy). Ha a szentkoronáé a szuverenitás, a főhatalom, akkor a szentkorona lehet tulajdonosa az eszköz jellegű jogi személynek. De nem lehet minőségében azonos vele. A jogi személynek mindig van alapítása, tulajdonosa stb ismérvei. A szentkoronának mint eszmének, ideának nem lehetnek.

Érdekes olvasmány Eckhart Ferenc: A szentkorona-eszme története című 1941-es tanulmánya. Különösen a bevezető két fejezet, amelyben összehasonlítva az európai koronaeszmeiket (főleg angol, francia, német) leírja, hogy azokat a római pápák inspirálták. Hosszú sorban idéz pápai leveleket, amelyekben uralkodókat figyelmeztetnek arra, hogy országaik vezetését, politikai sőt anyagi stabilitását hogyan kell kézben tartaniuk és e tekintetből hol legyen a birtokadományozás határa. A koronát pedig mint a több nemzedékre szóló perspektíva megfogalmazását használják a dinasztia, az ország koronájaként.

Más forrásból már találok azzal a kérdéskörrel, hogy a Római Birodalom bukását követően írástudó a kontinensen alig pár tucat maradt. A pápaság több nemzedéknyi programja volt, hogy Európát ebből az állapotból felfejlessze, például kontinens szerte ösztönözve a királyságok stabilitására törekvő politikát mintegy a szentek égi koronája párhuzamaként földi korona adományozással, majd figyelmeztetésekkel hogy a koronának való megfelelés mivel jár (tehát Kocsis István szavaival a kontinens tőlünk nyugati felén is megvolt az égi és földi koronák párhuzamában gondolkodó szakrális korszak).

Ez a kitekintés a pápaság által kezdeményezett korai nyugati párhuzamokra nem nyugatimádat, hanem a korai latin Európára általánosan jellemző időszak felidézése. Benne elhelyezve a Magyarországi akkori korona értelmezést, korona-funkciót is. Más kérdés, hogy ez a pápai inspiráció országokként, királyságokként milyen sajátos vonásokkal vegyült. Ami a magyar alkotmányosság értelmezésében az európai unikum jellegét illeti, sajnálatos módon felfokozódhat a XXI. századra, mert a nyugati térfélen mintha az alkotmányosság ideája elhalványodna – még a kartális alkotmányosságé is (ami nem a korona szuverenitására hanem a népfeliségre, a népszuverenitására hivatkozott két évszázadon át).⁴¹

⁴⁰ Alapvető ontológiai értelemben semmiképpen nem lehet szuverén egy struktúra, egy kft vagy rt vagy állam mint jogi személy. Érdekes módon ide kívánczik Joseph Alois Schumpeter, osztrák-amerikai közgazdász és politikatudós megállapítása az innovációról.: *a nagyszervezeti struktúráról lényegi innováció elvileg nem várható – szemben számos kortársának a véleményével. A valódi innovációról hangsúlyozta hogy mindig az emberi fejekben tud megfoganni – másként a természetes személy vagy a természetes személyek közössége lehet szuverén végső soron.*

⁴¹ A magyar szentkorona eredetében nincsen egyetértés. A szentkorona hazahozatalakor kezdődhetett meg a tárgy művészettörténetének és szimbolikus jelentésének vizsgálata. Csomor Lajos aranyműves egyenesen a Kr utáni II. századi Kaukázus környéki területeket veti fel mint ami az ötvösmunka jellegéből és a szimbolikából következően számításba jöhet. Nem csupán a Nyugat-római Birodalomban voltak koronázási jelvények. Eckhart Ferenc nem tér ki a

Ha identitásunkról van szó, akkor a külső feltételek alakulása ugyan nem hanyagolható el, de a lényegét illetően másodlagosnak tekintendő. Szokták a magyar és az angol alkotmányos hagyományt összevetni. Eckhart Ferenc tanulmánya alapján némileg a francia és a német is az összehasonlítás része lehetne, de ami a magyar és az angol különbségét illeti, talán a leglényegesebb az angol esetjogi jellege szemben a magyar hagyomány szentkorona tanba foglalt elméletével.

A magyar tan logikus összerendezettsége köszönhető némileg annak is, hogy a XIX. századi formális logika megszületését követően nyerte el általunk ismert állapotát. Mintha egy fogalmi kristályrács lenne. Az elméleti rendszerezés munkáját, első lépését kétségtelenül Timon Ákos végezte a XIX-XX. század fordulóján. Természetesen ez nem jelenti Werbőczy alapvető, 1504-1514-es munkája jelentőségének kétségbe vonását - aminek párhuzamai a kontinens nyugati felén öt némileg megelőzve is elkészültek, tehát a maga korának megfelelő és színvonalú volt – a magyar történelem sajátosságaiból következően a szerepe utóbb már sajátosan Magyarországra jellemzővé vált. Azonban az olyan egységes rendszerre törekvés mint Timon Ákosnál érvényesült, korábban nem volt. Nem tudom, vajon volt-e párhuzama Timon Ákos tevékenységének az angol alkotmányelmélet történetben.

Nálunk termékeny talajra hullt Timon Ákos 1902-es Magyar alkotmány- és jogtörténet tekintettel a nyugati államok jogfejlődésére című műve. Felfokozott érdeklődést váltott ki és alkotmányelméleti művek sorozatát eredményezte. Pontosabban a szentkorona tan általunk ismert modelljének szélesebb tudományos, politikusi és közvéleményi körben való megformálásához vezetett. Ezen modell jelentőségét nem lehet túlbecsülni. Sem annak szükségét, hogy foglalkozni kell vele – mint ma is aktuális modellel.

A nyolcvanas évek elején egy általános társadalmi alapmodell létét, megismerhetőségét feltételezve, amelynek műszaki főiskolai tanulmányokat követően a fizikai elemi töltéssel párhuzamos alapelemét kerestem, meglepve tapasztaltam, hogy ilyet nem találtam (illetve később a személy fogalmát véltem alkalmasnak a társadalmi modellekhez megfelelő alapelemként). Közgazdaságban az elmélettörténet igen érdekes volt számomra. Arra jutottam, hogy a kontinens nyugati felén mintha a közgazdaság elméleti modellek alkotása lett volna az egyik motorja a közgazdasági gondolkodás fejlődésnek.

Már a merkantilizmus is az ország gazdagságának titkát kereste, amit az aranyban talált meg. A spanyol arany által okozott, Európát megrengető pénzválságra a francia fiziokratizmusban⁴² kerestek választ, egyszerű modellekben vázolja hogy mit tekintettek az érték forrásának (nem a munkát, hanem a természetet, leginkább az erdőt és a búzaföldet). Utána nagyobb, átfogóbb modellt alkotott Adam Smith, az erkölcs tan skót professzora, aki az emberi munkában és a piaci folyamatokban, a

koronázási hatalomátruházás tágabb körű történetére. Esetleg keleti, a Római birodalmon is kívülre vezető gyökerekre. Pap Gábor viszont felveti a beavató koronák évezredekkel korábbi történelemben vesző múltját. Az eredet vizsgálatának számai sokfelé szétágaznak. Ami a jelenkort illeti, a XX. század elején mindenképpen egy tömörebb, összefogottabb szentkorona tan állt össze. Mondhatni az utolsó pillanatban. És most a rendszerváltást követően felmerülhet, hogy hogyan tovább? Ragaszkodjunk a szimbolikához, ragaszkodjunk a szimbólumok máig hatóan érvényes elvi jelentéséhez, a tulajdonképpeni alkotmányossági hagyományhoz, mintegy identitásunk részeként vállalva?

⁴² Fiziokratizmus - A klasszikus közgazdaságtan egyik irányzata, a merkantilizmus tisztán kereskedői szemléletű gazdaságpolitikájának tagadása, a 20. sz. demokratikus társadalmi modell egyik előfutára. Neve a görög *phüszisz*, 'természet' és *kratein*, 'akar' szavak összevonásából alakult ki. Alapelvei szerint a gazdasági életben is természettörvények uralkodnak - ezeknek működését nem szabad akadályozni, különösen az államnak minden beavatkozástól tartózkodnia kell. A nemzeti gazdaság egyedüli forrása a föld, s mint egyedüli értékteremtő, csak ez az ágazat tartozik adót fizetni. A mezőgazdaság érdekében szorgalmazza a jobbágyság eltörlését; az ipar érdekében a céhek eltörlését és az iparszabadságot; a kereskedelem érdekében a kereskedelmi szabadságot. A fiziokratizmus megteremtője François Quesnay. Gazdag szakirodalmi munkásságából kiemelkedik a többféle változatban, 1758-59-ben és 1766-ban megjelent „Tableau économique”, amely Cantillon körkörös ábrázolására emlékeztető módon mutatja be egy gazdaság év jövedelem- és termékáramlását. A mezőgazdaság felvirágoztatásában látja a nemzetgazdaság fejlődésének zálogát, továbbá – mint Cantillon – a termelési folyamatban betöltött szerepük alapján (mintegy a gazdaság „szerveiként”) azonosítja a társadalom osztályait.

rossz fordítással önzésre alapuló vállalkozásban találta meg a gazdagság forrását⁴³. Következő állomás David Ricardo⁴⁴ nevével fémjelezhető, aki már nem erkölcsi szempontból tárgyalta a munkát, hanem hogy mennyire hatékony és a tőkés munkáját értékelte legtöbbször. A tőke elsőbbségét hangoztató véleménye máig hatóan szinte abszurd, az emberiségre önveszélyes (közveszélyes, a közérdeket megnyomorító) mértékben érvényesül.

Ami nálunk, Európa atlanti partvidékén, számos elméleti közgazdász munkájában közös, hogy mániákusan igyekeztek modellezni. A modellezést mintegy közgazdasági tényezőnek (kimondatlanul bár de valósággal termelési tényezőnek tekintették). Természetesnek vették, hogy a modell és a valóság között van különbség, tehát hogy a modell nem a valóság hű képe. Viszont a műszaki, mérnöki mindennapokból mára általánosan ismert, hogy a tervezés valamilyen legalább matematikai, logikai modellezés nélkül nem képzelhető el. A társadalompolitikával, gazdaságpolitikával stb hasonló a helyzet. Ma már a mesterséges intelligenciának nevezett algoritmusokat is igénybe veszik a korábban elképzelhetetlen mélységű, részletességű mérnöki de azon kívül gazdasági, politikai, sőt általánosan vett társadalmi modellezésben. A sikeres tudatos cselekvés egyik tényezője a modellezés.

A szentkorona tan egy alkotmányossági modell. Méghozzá egy nemzeti identitáshoz, léthez kötődő modell, amelynek elvi közérdeki ellenőrzését a legtagabb részvétel biztosítja. Nem akárhogy. Nem a minden operatív hatalmi lépés megvétőzhatóságával biztosítja az ellenőrizhetőséget, ellensúlyt, hanem az operatív hatalom gyakorlására felhatalmazó, választó és a választott által közösen elfogadott program jogán gyakorolt hatalom ellenőrzésével, beszámoltatásával – a közösen alkotott program alapján (és az alkotmányosság általános elveit tekintetbe véve). Tehát választó és választott funkciója a hatalomgyakorló együttműködésben egymáséval ugyan eltérő de közösen alkotnak működőképes egészet.

A modell általánosan alkalmazható a társadalmi élet legkülönbözőbb szintjein, ágaiban mind a mai napig a rendszerelméleti, kibernetikai, informatikai korszakokat követően is. Tehát általánosításként a szentkorona tanban szereplő hatalommegosztási mód vonatkozatható minden személyében megválasztott, önálló jogkörrel járó tisztségre, azaz választókra és választottakra, az ő együttműködésükre. Alapvetően nem magukra az intézményekre, nem a kinevezett státuszokra stb hanem a személyekre (az ő közösségekre) mint választókra és választottakra.

A modellel mint alapvető értékeiben történelmileg kötött gyökerű (szimbolikusan Szűzmáriához csatolt, tehát napipolitikai megfontolásból el nem hanyagolható, át nem írható) hagyományra, politikai nemzeti identitásra épülő kinccsel, konstrukcióval de legfőképpen lehetőséggel foglalkozni kellene a legkülönbözőbb szakterületek, érdekkörök részéről - hogy abban társadalmi érdeklődés sőt esetleg egyetértés, lehetőség szerint alkalmazhatóság a hatékonyság reményével alakulhasson ki.

GONDOLAT-MODULOK AZ ALKOTMÁNYOSSÁGRÓL ... JOGFOLYTONOSSÁG HELYREÁLLÍTÁSA - ALAPÉRTÉKEKHEZ IGAZODÁSSAL (VI.)

Az V. sorszámmal ellátott legutóbbi fogalmazványomban próbáltam az **ösiség** és a **jogkiterjesztés** fogalmakat értelmezni úgy, ahogy elképzelésem szerint a szentkorona tan az ipari és legutóbbi

⁴³ Adam Smith főműve: 1776-ban megjelent *A nemzetek gazdagsága*.

⁴⁴ David Ricardo - Szerinte a gazdasági fejlődés alapvető tényezője a tőkefelhalmozás, melynek forrása a profit. – még nem ismerte a XX. századi pénzteremtő hitel rendszert, amely tőkefelhalmozási előzmény nélkül is képes pénztőkét „teremteni”.

digitális korszak társadalmi intézményi problémáira választ adhatna. Mármost miféle logika mentén lehetne eszmeiségük lényegét, értékalapját megtartva evidens módon rájuk hivatkozni.

Kocsis István felhívta a figyelmemet a **jogfolytonosság helyreállítás** fontosságára, hogy arról is essen szó.

A jogfolytonosság helyreállítása lényegében az önkény alóli kilépést jelenti, azaz a szentkorona tagság belépését (visszatérését) a megosztott hatalmú rendszerbe (valamint a hatalom gyakorlók részéről szintén a közös hatalomgyakorlás vállalását nemcsak személyileg, hanem annak intézményi következményeivel, követelményeivel együtt).

A jogfolytonosság helyreállítása a modern, gyorsan változó, átrendeződő világban egy folytonos feladat is abban az értelemben hogy a jogfolytonosság **megszakadása mellett** a jogfolytonosság **elhalványulása** is orvoslandó feladattá vált (bármilyen okból felmerülő új jogintézmények, politikai megoldások, gazdasági-tulajdoni formák, pénzrendszeri változások miatt).

A jogfolytonosság tehát alapvetően nem csak közjogi kérdés. Feltétele ugyanis hogy a szentkorona testét (más szóval a politikai testet) alkotó tagok és a hatalmat gyakorlók (a fő) együttes, közös hatalma feltételezi, hogy a szerepek világosak legyenek és jól illeszkedjenek egymáshoz. A történelmi alkotmány hagyományát vizsgálva sok részlet lehet tisztább, mint elsőre gondolnánk. Azonban a mai formális logikai alapokhoz, a rendszerelméleti alapokat használó szervezési gyakorlathoz szokott észjárásunk számára mind a hagyomány mind annak folytatása új szavakkal is megfogalmazandó. A történelmi alkotmányos hagyomány modellje a szentkorona tanban összefoglalva a régi kifejezéseket használva **egyfajta metafora rendszerben** rögzült. Ez a metafora rendszer számunkra nem idegen, de nem is magától értetődő minden részletében. El kell tehát végezni azt a feladatot, hogy a hagyományos metafora rendszerrel párhuzamosan a **formális logika elemeit használó rendszerelméleti eszközök másfajta metafora-rendszerében** is megfogalmazást nyerjen.

A feladat nem egyszerű. Ugyanis ***nem járhat a hagyományos metaforákban rögzített elvek feladásával***. Például nem járhat a szentkorona szuverenitásának feladásával úgymond a szervezési eszköztárra átírás evidenciáira hivatkozva. De hasonló a helyzet a természetes személyek mint szentkorona tagok szuverenitásának értelmezésével is. Mi fölött áll szuverén létük?

Mi fölött áll a szentkorona szuverenitása? – Adódik hogy egyrészt mint főhatalom a hatalmat gyakorlók és az ő választóik együttműködése fölött, másrészt pedig más hatalmakhoz való viszonyukban a polgári jogban ismeretes rabszolgaszerződés tiltás mintájára tiltja az alkotmányos önállóság önkéntes elvetését, más hatalmi entitás alá helyezést.

Mi fölött áll a szentkorona tagok (személyek) szuverenitása? – Adódik, hogy ez egyrészt a jogrendben betöltött szerepükre vonatkozik (nem lehet őket alárendelt szerepre kárhozthatni), másrészt pedig vonatkozik eszközeik és végső soron sorsuk fölötti rendelkezésükre.

A jogfolytonosság tehát alapvetően feltételezi az **eredeti, a tényleges, az ontológiai (lételméleti) teljességi alapértékekhez való igazodást**.

Az eredeti alapértékek történetileg a szakrális korszakhoz (szakrális királyok Istenfélő korszakához) köthetők, amint Kocsis István hangsúlyozza. Az ő meghatározása, hogy a szentkorona a szakrális királyok jogutódja. A szentkorona tan fejti ki, hogy a szentkorona szuverenitása milyen részletekben fogalmazódott meg pld Werbőczinél 1517-ben, majd Timon Ákosnál a XX. század elején, az első világháború előtt. Most egy évszázaddal később ismét ki kellene fejteni, hogy számunkra ezek az eredeti, istenfélő korszakhoz köthető alapértékek eszmeileg miben állnak, állhatnak, sőt milyen jellegű intézményi megoldásokkal járnának – ma.

Az egyik legfontosabb alapelv a személy teljességének és e teljesség képességeként a felelősen szabad akarat, a szuverenitás elve. Más szóval talán a felelős döntés, a felelős szabadság elve - a társadalom szabályozásban is. Filozófiában ezt mondhatnánk az arisztoteleszi végső ok elvének

(aminek értelmezése hirtelen elővezetve e szövegben nehézséget okozhat), vagy időben hozzánk közelebbi megjelöléssel a transzcendens, **teremtő okság** elvének⁴⁵. Alkotmányosság kérdéskörében nyilvánvaló, hogy végső soron a gyakorlati intézményi megoldásokkal kell ütköztetni (hogy azok sértik vagy éppen kiteljesítik a személyi szuverenitás lehetőségét).

Ma a túlpörgetett marketinggel megtévesztően „mesterséges intelligenciának” nevezett szoftvereszköz körüli vitában a személy szuverenitása, végső ok, teremtő ok szerepe elsikkad, háttérbe szorul. Aminek következménye többek közt, hogy **számos társadalmi szabályozási eljárás alkotmányosság sértő** (és félő hogy a jövőben még inkább az lesz). Oly mértékig, hogy azt mondhatjuk, amiről fogalmunk sincsen, azzal nem tudunk bánni. Tehát: szembesülni kell vele.

Párhuzamként utalok olyan egyszerű példára, mint a kétkarú emelő leírása különböző korszakokban. A fizikai elv ugyanaz volt, maradt. De a leírás, sőt alkalmazás koronként változhatott. *Az alkotmányos alapelvek állandóságára és koronként változó alkalmazhatóságára kerestem hasonlatot.*

GONDOLAT-MODULOK AZ ALKOTMÁNYOSSÁGRÓL ... ŐSISÉG ÉS JOGKITERJESZTÉS (V.)

Hova gondolhatnánk, hogy a hajdani rendi társadalom alkotmányosságát tekintetbe lehetne (kellene) venni a modern korban?! Szénarácsot nem akarnánk tenni a modern autókra, mondván hogy a kocsit az kocsit?

A római jog például kicsit régebbi, mint az Aranybulla vagy a szentkorona eszme. És mégis tanítják, hivatkoznak rá. Hogy mit jelent a szentkorona értékrendje, eszmevilága, tana (pld szuverenitása) azt akkor tudjuk megsejteni, ha próbát teszünk legalább gondolat kísérlet erejéig, hogy ha igazodnánk hozzá, abból mi következne mai világunkban? És e gondolati kísérlet, tájékozódást el lehetne végezni évről évre, nemzedékről nemzedékre. Az alkalmazásról, a jogrendre gyakorolt hatásról, a jogrendben való érvényesítésről akkor még nem is esett szó.

A modern társadalmi szerkezetet mint rendszert is lehet jellemezni. A rendszerben való módszeres gondolkodás jellemző a modern emberre, vagy az európai emberre a görögök óta⁴⁶. A XX. század a rendszerelmélet századaként is jellemezhető, lásd számítógépeket és általában a szervezési képességek növekedését. A társadalmi szerkezetet részrendszerekre lehet felbontani – illetve alapvetően részekből, modulokból áll a társadalmi rendszer (politika, gazdaság, jog, kultúra stb, és a részrendszerenkénti leírás illetve működtetés sőt fejlesztés tovább aprózható, tovább bontható önállóan kezelhető, konstruálható, a teljes rendszerbe illeszthető alrendszerekre, azaz modulokra).

A modern korban hogyan érvényesülhetne, mivé nőhetne volna ki magát a magyar alkotmányosság (a nemzet államalkotó akarata) ... ha a nemzet történelme kedvezőbben alakult volna, ha a világtörténelem viharai, katasztrófái kímélőbbek lettek volna iránta?

Miféle alkotmányos modulokat mondhatnánk evidensnek, ha fél évezred alatt a világtörténelem egyre nagyobb viharai, rajtunk túlnövő szereplői nem deformálják történelmünket (*miféle alkotmányos modulok lehetőségéről elmélkedhetnének jogászaink, közgazdászaink, filozófusaink*)? – Vagy elmélkedjenek legalább az ideák szintjén követve az összefüggéseket.

⁴⁵ A teremtő okság elvi értelmezésével Legeza Mihály: A transzcendens okság elmélete c. 1944-es tanulmányában találkoztam (a gyakorlati életviteli, alkotmányossági feltételekre vonatkozó észrevételek nélkül).

⁴⁶ Sikeres rendszerezés kiemelkedő eredmény volt Mengyelejevnek az elemek periódusos rendszere 1828-tól, Linnének rendszerező munkái 1750-es évektől és a sor folytatható a porfűröszi fáig Krisztus utáni 300-as évekig és még tovább az ókori görögökig.

Evidens alkotmányos modulokról

Megpróbálok egy nem-jogászai, nem-történelmi és nem-filozófusi egy kicsit az elvi alapok iránt érdeklődő közgazdasági szemmel tájékozódni.

Adódnak a következő témakörök:

- Jogkiterjesztő jogfejlődés⁴⁷ (a legkisebb királyfi mesék párhuzamával)⁴⁸
- Szentkorona tan
- Szentkorona eszme
- Szentkorona értékek
- Szentkorona szuverenitás
- **Személy a magyar történelmi állameszmében** (egyéni és közösségi szuverén személy a magyar történelmi állameszmében)
- A **szentkorona tulajdona** a természeti erőforrás és a szuverenitásban meghatározó intézmények, infrastruktúrák felett
 - Az **ipari korszak viszonyaiban** hogyan értelmezhető a szentkorona szuverenitásából következő tulajdonjoga túl a földterületeken?
 - Az **informatikai korszak viszonyaiban** (mesterséges intelligencia, az adatok feletti rendelkezés stb) hogyan értelmezhető a szentkorona szuverenitásából következő tulajdonjog túl a földterületeken?
- Miféle jogi, gazdasági, elvi **„természetes feltétel-portfólió”** feleltethető meg a formálódó legmodernebb korban az **egyéni illetve a közösségi személy szuverenitásának, a teljesség szempontját figyelembe véve?**
 - Például az élethez való elidegeníthetetlen jog elve milyen önrendelkezési jogban valósulhat meg? Azt milyen alanyi jogok tehetik lehetővé (a szerződéskötési szabadság részeként a pénzhasználati jog, közvetített megtakarítás kölcsönözhetősége mellett a pénzteremtő hitelhez vagy pénzteremtő támogatáshoz való alanyi jog ...?).⁴⁹
- **A politikai részvétel joga nem mint kegy** (lásd kartális alkotmányokat mint az állam önmegegyezésétől azaz kegyétől függő emberi jogok területén), **hanem mint az állami létet meghatározó alapelv, előfeltétel** (lásd történelmi alkotmányunkban a szentkoronának fenntartott főhatalomból részesedés elvén a „tagok” egyetértése, választása és törvényes

⁴⁷ Volt mit kiterjeszteni ...

⁴⁸ Minden gyerek lehet legkisebb királyfi. Ezek a mesék egy életút sémát közvetítenek, a hozzá tartozó lelki fejlődési lépcsőkkel. A magyar alkotmányos hagyomány szentkorona-értékrendje, -eszmeje is tekinthető mintának, ideának, amely inspirálója lehet a valóság történéseinek, cselekedeteinek.

⁴⁹ ... az intézményi infrastruktúrának a szuverén személy elvével való megfeleltetéséhez pld az MNB-ben mai szóval a lakosság háztartási pénzhasználati érdeke nincs képviselve, a funkcionális lyuk még az MNB alapszabályában is nyilvánvaló. Vagy egyenrangúan kellene megjeleníteni a banki-pénzügyi szféra érdekeivel vagy az MNB-vel egyenrangú külön intézményt kellene alakítani. Hamis az az állítás, hogy eleve a pénzügyi lobbij ereje nagyobb és ez a kikerülhetetlen magyarázat. Strukturális hiba, hogy az eszközrendszer „érdekképviselése” erősebb az eszközhasználó érdekképviselénél.

Éppen itt érhető tetten, hogy elvesztette a magyar gondolkodás amit még Szemere Bertalan olyan tisztán fogalmazott meg: ... mindig a státus fölébe helyeztük a nemzetet, mint népfajt, és e fölébe a személyt, mint erkölcsi lényt... - Szemere Bertalan: *Nemzetiség és magyar alkotmány*. - Nyílt levél Farkas- Vukotinovics, körösi Főispán úrhoz. (1861)

ellenőrzése révén hatalomhoz jutó „fő”, azaz **a hatalomgyakorlást magukra nézve elfogadók és a hatalmat választás útján gyakorlók közti együttműködés**)

- Ez a szemlélet számonkérhető az **államelnök, a miniszterelnök és más választott tisztségviselők** hatalom-gyakorlásán, de meg kellene találni a módját **az országgyűlés tagjai** esetében is, hogy **valódi politikai testet** képviseljenek (mint követek). Aki pedig nem venne részt a politikai test tagjaként a politikai test munkájában bármilyen szinten, bármilyen területen, azt szándéknyilvánításnak kellene felfogni, hogy nem kíván tag lenni, azaz kilépését az adott politikai testből, annak előnyeiből és terheiből el kellene fogadni.
- **Nem a modern élet önmagában** számolta fel, szüntette meg, hogy követek alkossák az országgyűlést, hanem végső soron alkotmányosság-sértő belső politikai törekvés (*korábban a magyar királyi szerepkört betöltő Habsburg uralkodók abszolutista törekvéseinek eredményeként alakult ki a mai állapot*) valamint a fölénk tornyosult külső, világpolitikai átrendeződés erőfölénye, ellenérdekeltsége vagy csupán erőfölényes érdektelensége.
- A hajdani bibliai jubileumi évek logikájának emléke (vagy éppen a magyar történelemben felkelésekhez, trónfosztáshoz vezető sérelmekből való okulás) mára **minden nemzedéket (egyént, autonómiát és egyéb közösséget) megillető** (és terheivel rájuk kötelező) „természetes feltétel-portfóliót” kellene eredményezzenek.
- Az egyéni és közösségi személy szuverenitását említve magának a szuverenitás fogalmának viszonylagossága és ugyanakkor alapvető volta a legmodernebb korban is mint ontológiai evidencia (magától értetődő lételv) kellene folyamatos érdeklődés mellett módszeres vizsgálat tárgya legyen. Felszínes jelszavakkal, frappáns és meglepő szófordulatokkal semmire sem mehetünk.

Folytatva további modulok (vagy mozaik darabok) felvetését:

A „Timon-Eckhart vita” lényegét úgy is fogalmazták, hogy a törvény vagy az oklevél tájékoztat alaposabban a történelmünkről? Timon Ákos a törvényeket tekintette elsődlegesnek, Eckhart a törvényekkel szemben elsősorban a fennmaradt oklevelekre, uralkodói rendelkezésekre támaszkodó alkotmánytörténetet tekintette modernnek, a valóságot jobban megközelítőnek.

Kocsis István a magyar alkotmányosság sajátosságaiból kiindulva az oklevelekre mint a törvényeknél jobb forrásokra való hivatkozást úgy értelmezi, hogy az oklevél az alkotmányosság tekintetében nem más mint a törvényes felhatalmazás nélküli önkényt, diktatúrát jelentő (az országgyűlési felhatalmazást nélkülöző) uralkodói intézkedések írásos emléke - **szemben az országgyűléssel egyeztetett, majd törvénybe foglalt uralkodói, hatalom-gyakorlási programokkal – amelyek ellenőrzése az országgyűlés illetékessége.**

Általánosabban a hatalmi szuverenitás napjainkban is eleven kérdésével találkozunk e problémakörben.

Egyrészt a népfelség elveként emlegetett népszuverenitás (a népképviselőt bármit megszavazhat, mindenhez „jogosultsága” van), vagy az Istenre (vagy csak valami erőfölényre, mint például aktuálisan a tőkeérdek sérthetlenségét elfogadó uniós jogra) hivatkozó abszolút hatalom, diktatúra,

másrészt a magyar alkotmány kínálta **szentkorona-szuverenitása**, amely egyik fajta önkénynek sem enged legitimitást, hanem csak a politikai test (szentkorona tagok és az uralmat gyakorlók ... korábban uralkodó királyok) közös megegyezésén és ellenőrzöttségén alapuló hatalom legitimitását ismeri el.

Már a 2022-es Aranybulla Nagy Lajos általi kiegészítése, az ősiség törvénye mutatja, hogy ezt nem csupán a hatalom névleges felhatalmazására értették, hanem érvényesíteni tudták a földtulajdonlás szabályozásában is.

Ahogy a történelem továbbhalad és egyre bonyolultabb struktúrákat eredményez, egyre több mai szóval társadalmi alrendszer eredményezve, az alapvető gondolatokat, elveket szintén alkalmazni kell tudni. Tehát a magyar alkotmányosság nem lehet csupán egy holt idol, nem csupán valami becses múlt-émlék lehet, hanem élőnek tekintett lehetőség kell legyen, eleven készség kell legyen a jelenkorban és a jövőben is.

A tét igen nagy. Az egyre magasabb szintű szervezettséggel járó előnyök (**nyugdíj, közoktatás, közbiztonság, egészségügy, élelmiszer-biztonság stb-stb**) ne fordulhassanak ember mivoltunk ellen. Végső soron a szervezeti rendszerek (általánosabban: az adórendszer, pénzrendszer, politikai struktúra, jogrend stb) mind **eszközök kell legyenek a szuverén személyekből álló alkotmányos közösség kezében.** Az eszközöket pedig karban kell tartani, fejleszteni – tudva hogy sosem engedhetjük a fejünk fölé nőni őket (mert akkor oda a szuverenitásunk és a rá épülő identitásunk, kultúránk, önszervező képességünk) - akkor sem ha megtévesztő nevekkel illetjük egyiket-másikat, mint pl mesterséges intelligencia. Más szóval az eszközök kezelőit, felhasználóit ismerni sőt beszámoltatni kell tudnia a társadalomnak, a szuverén személyek alkotmányos közösségének.⁵⁰

Ma már ismert módon mondhatni, hogy az ősiséget megszüntetni hiba, alapvető, lényegi alkotmány-sérelem volt⁵¹. Ma már sokkal inkább annak továbbfejlesztett változatairól kellene szó legyen. Nevezetesen ***az egyéni személyes szuverenitás feltétel-csomagjának (úgymond „természetes feltétel-portfóliójának”)*** mibenlétéről kellene vitatkozni és annak a magyar alkotmányos hagyomány szerinti **ősiség jelleggel a garanciáját megteremteni**⁵².

Ma már nem csupán a föld és más természeti erőforrások, továbbá a szentkorona szuverenitásának megfelelő állami-lét intézményeinek szentkorona általi ősiség jellegű tulajdonlásáról kell szó eszen, hanem például ahhoz hasonlóan a szentkorona közösségének (tagjainak) ***egyéni és közösségi személy „természetes feltétel-portfóliójának” ősiség jellegű biztosítására lenne szükség.***

Hogy mi lenne akkor a gazdaság, az ország finanszírozásával? Talpra állana. **Az egyik legstabilabb pénzfedezet ugyanis az emberi egyéni és közösségi tettekkészség, alkotó kedv.** Uzsorakölcsönök hálójában pusztulás helyett meg kellene próbálni saját magunk lábára állni. A modern pénzteremtő hitelpénz technika erre lehetőséget ad. Hogy ezt a világpolitikai környezetünk elviselné-e illetve miként viselné el, az egy politikai probléma. De jelenleg ott tartunk, hogy elképzelés sincsen más mint a GreatReset jövőképe, amely ezer szálon mint a gombafonalak átszövik a gazdasági, jogi, kulturális szabályozást minden apró részletében.

A jelenlegi pénzrendszer a gazdaságot mesterségesen fékezi, deformálja – amihez Magyarországon ismert módon olyan hatások is erősítőleg kapcsolódnak mint az offshore tőkemenekítés, OTP lakáskamat emelés és társai, devizahitelek ügyében az igazságszolgáltatás

⁵⁰ **Fel kell használni az emberi gondolkodás elemző és alkotó képességét, minden elérhető és megvalósítható vívmányát az alkotmányos értékek védelmére és hasznára,** *(Történelmi alkotmányunk evidenciája - történelmi szükségszerűség)*

Történelmi alkotmányunk jogán; alkotmányos evidenciák (uniós csapdában?) c. [kötet](#), 2003

⁵¹ Kocsis István szerint az idős beteg Széchenytől van olyan írásos megjegyzés, hogy utólag hibának találta, hogy megszüntetés helyett a nemzetségtől nem a nemzethez való rendelést szorgalmazta.

⁵² Az „ősi” ebben az esetben nem visszaélésre is használható, már értelmetlen, holt előjogot jelent, hanem ősi, azaz alapvető szempontot. Az alkotmányosság esetében amit ma sokan a szakrális korszaknak mondanak, amelyhez a lelki teljesség képzetét kapcsolják, amikor még hivatali és egyéb diszfunkciók nem vezettek potyautas különérdekekhez, diszfunkciókhoz, ami idővel majd az elidegenedés, tömegesedés jelenségébe fordult.

blokkolása⁵³ és hosszan lehet még sorolni, aminek eredményeképpen összességében alakult a meggyőződés, hogy nincs lehetőség tenni magunkért, legfeljebb a nagytőkének utat engedni és a nemzetközi nagytőkével szemben egyes részletekben hazai nagytőkét teremteni. Aki ebből kimarad, azokkal, azok emberi energiáival, önállóság-igényével nem foglalkozik érdemben a politika.

Hogy velünk szemben „könnyű” lett volna II. Endrének és Nagy Lajosnak a maguk idejében a maguk hatalmával megalósítani elképzeléseiket? Nem a tankok vagy műholdak száma az egyetlen hatalmi tényező jelenkorunkban sem. Sokszor megfélemlünk a „**kezdetben vala az ige**” jelmondatról. Ha elképzelésünk sincsen valamiről, azt nem tudjuk megcsinálni. Legalább viszonyítási alapként egyértelműnek kellene lennie még a közvélemény előtt is, hogy **a modern korban mit jelentene a jogkiterjesztés elvén az egyéni és közösségi személy szuverenítéséhez a „természetes feltétel-portfólió” ősiség jellegű kidolgozása és biztosítása.**

Ezen a ponton merülhet fel a társadalmi státuszok modellezhetősége **az egyéni személyes szuverenitás feltétel-csomagjának (úgymond „természetes feltétel-portfóliójának”) változataiban.** Nyilvánvaló, hogy aki segélyezett életmódot folytat életvitelszerűen tartósan, az nem igényelheti a személyes szuverenitás „természetes feltétel-portfóliójának” teljes csomagját.

Egy skála mentén eltérően foglalhatnak helyet a segélyesek, alkalmazottak, önfoglalkoztatók, kisvállalkozók, nagyvállalkozók stb-stb. Nem az eltérő értékelésükről van szó, hanem arról hogy a szuverenitás nem csak lehetőségeket jelent, hanem a velük járó terheket is. Ahogy egy vasárnapi kiránduló nem visz magával alpinista szerelést. **Bárki felmérhesse, hogy egyszerűbb vagy megterhelőbb** (de nagyobb lehetőségekkel járó) **életmódra** (és a vele járó „természetes feltétel-portfólióra”) **akar törekedni.** De alanyi jogon. Nem egy akár üzletileg ellenérdekelte bank titkos cenzúrabizottságának döntése szerint.⁵⁴

A segélyes állapottól a lehető legteljesebben szuverén állapotig tartó skála mentén **a segélyes állapot elképzelhető a szuverén állapot egyszerűsítéseként** is. Amint arról ma az unió kapcsán beszélnek, hogy szuverenitás-szegmenseket engedtek át a tagállamok, de nem volt szó szuverenitásuk teljes megszüntetéséről.

Elképzelhető olyan logika, hogy a munkáltatónak átenged némi szuverenitás szeleteket a munkavállaló. Amivel szerződés sémába foglaltan lemond bizonyos döntési önállóságról (és a vele járó felelősségről is) úgy, hogy ezeket a munkáltató veszi át. Tovább bővíthető a modell az állam irányába, miszerint az állam is elvesz bizonyos szuverenitás elemeket mind a munkavállalótól mind a vállalkozótól (vállalattól), és akkor tárgyalható hogy mit nyújt helyébe.

Ha csak az egyénnel mint személlyel áll szemben, akkor ez lehet a segélyezés esete.

Ha a munkavállalóval és munkáltatóval áll szemben az állam mint szuverenitás-elemek részleges elvonója, átvállalója, akkor a ma ismeretes állami szabályozáshoz jutunk, amely manapság elsősorban az állam által gyakorolt kegy vagy fegyvelmezőnek mondott önkény formában valósul

⁵³ Függelék 1 - EBRD – Kormány kötelezettségvállalási nyilatkozat - EGYETÉRTÉSI MEGÁLLAPODÁS A MAGYAR KORMÁNY ÉS AZ EURÓPAI ÚJJÁÉPÍTÉSI ÉS FEJLESZTÉSI BANK KÖZÖTT EGYÜTTMŰKÖDÉS A MAGYARORSZÁGI BANKSZÉKTOR ÉS A REÁLGAZDASÁGI SZEKTOR TÁMOGATÁSÁBAN - Dated 9 February 2015

1. (b) A devizában denominált (a szerk. megj.: „devizaalapú” hitelek) forintosításának szabályozásáról szóló, 2014. december 15-én kiadott, 2014-es LXXVII. törvény végrehajtását úgy kell biztosítani, hogy a bankszektorban elkerülendőek legyenek az árfolyamkockázathoz kapcsolódó további költségek.

⁵⁴ Túl azon, hogy ha a bank cenzúrabizottsága felméri a leendő hitel felvevő kondícióit, az ne titkos legyen az ügyfél előtt, hanem azt az ügyféllel közölni kelljen, mintegy szakmai tanácsot adva neki (a tanácsért, tájékoztatásért banki felelősséget vállalva). – De ehhez még nem kell a történelmi alkotmány, ezt minimális tisztességgel a jelenlegi rendszernek is nyújtania kellene. A történelmi alkotmány mentén viszont szigorúbb lehetne a szabályozás a fogyasztóként is szuverén személynek minősülő ügyfél érdekében, védelmében (lelkileg és törekvéseiben a segélyes is szuverénnek tekintendő, ami viszont gyakorlati politikai és gazdasági beágyazottságát, vállalásait, törekvéseit illeti, abból a szempontból kell valamely skála mentén kialakuljon helyzete).

meg és nem a munkavállaló, munkáltató és állam méltányos, alkotmányos elvek szerinti egyezségeként.

Mivel a **szuverenitás** egyúttal érzelmi és értelmi döntéseket, mérlegeléseket és vállalásokat jelent, ezért a szuverenitás **mint önállóság, képesség az önálló cselekvésre** a társadalom működési potenciálját, tartalékát jelenti (mind egyéni mind közösségi szinten). Ettől válik életerősebbé a szuverén személyekből felépülő alkotmányos társadalom mindig a különböző korok különböző adottságai között.

Egyelőre a magyar alkotmányosság megrekedt dacos (erősen fogalmazva „pusztán dacos”) ragaszkodásában hagyományaihoz, passzív ellenállási korszakaiban a nyilvánvaló hatalmi önkénnyel szemben. Azonban közben kisiklott az alkalmazkodás az ipari korszakhoz. Az ősiség felmondása rosszul sikeredett próbálkozás volt. **Elmaradt** a találmányi jog, a szerzői jog, a pénzpiac stb viszonylatában **a piaci, ipari korszaknak megfelelő „alkotmányos modulok” kifejlesztése. Elmaradt az ősiség jól megfontolt jogkiterjesztő értelmezése más területekre** is). Elmaradt a XX. század forгатagában még a gondolata is annak, hogy a teljesen új pénz-technika világában (pénzteremtő hiteleken alapuló pénzügyrendszer) a pénzhasználathoz, a pénzteremtő hitelhez és támogatáshoz való „ősi alkotmányos alapelvek” szerint fogalmazódjon meg, alakítsák ki intézményi feltételeit.

A magyar alkotmányosság vissza szorulását természetes, modern kori jelenségnek fogták fel, nem pedig egy tudatosabb modellalkotást használó újkori erőfölény velünk szembeni érvényesülésének.

Lehet azt mondani, hogy ehhez nem volt meg a kortársak megfelelő áttekintése a folyamatok felett. De ma már ezt nem mondhatjuk, ma már el kell gondolkodni rajtuk. Rengeteg tapasztalat halmozódott fel.

És mehetünk tovább. Az egyik legtájékozatlanabb ellenvetés a magyar alkotmányos hagyománnyal szemben, hogy és ki lenne a király? – mert úgymond királyság nem lehet király nélkül. És már ott is a vizsály almája? A magyar királyság ha összevetjük a tőlünk nyugatabbra regnáló királyságokkal, immár **800 éve abszolút hatalmú királyok nélküli királyság**. A magyar királyokat Kocsis István szerint mai szóval élve 800 éve mondhatjuk **hivatalnok-királynak** (és ha kevésbé sarkosan fogalmazzunk akkor Nagy Lajos vagy Luxemburgi Zsigmond óta). Mindenképpen elég hosszú időszak volt. Ennek több mint a felében abszolút hatalomra törekvő főleg Habsburg uralkodókat győzködve, hogy legyenek törvényes magyar királyok, akik elismerik hogy nem övék a főhatalom, hanem a szentkoronáé, amelytől ők csak rész hatalomban részesedtek a szentkorona tagokkal megosztva.

Végső soron ha **magyar királyi posta** névvel illetnék a postát (vagy más hasonló intézményt) azzal nem valaki király személyére lehetne csak utalni, hanem a kontrollált (megbízható) intézményi működésre is ... ha komolyan vennék a hivatalnok-király ideát, a szentkorona eszményét. Nem kell lecserélni a beszélt nyelvet, csak mert az elmúlt 800 évben is az volt használatban. **Metaforaként igen régi kifejezések is használatban maradhatnak**, főleg ha egyértelmű és aktuális lehet az értelmezésük.

Modern korban a történelmi alkotmányunk, a szentkorona tan, eszme, értékrend, a szentkorona szuverenitás értelmében lehetne szabályozni **nemcsak a miniszterelnök, államelnök tisztségét, hanem az országgyűlési tagokét, a polgármesterkét és egyéb választott tisztségviselőket**.

A jogkiterjesztés értelmében itt többről van szó mint hagyománytiszteletről. Arról van szó, hogy az élet legkülönbözőbb területein élő politikai, közösségi test részesének tekinthessék magukat az emberek, a formalitásokon túl azok keretében „lépve az élet színpadára”. A szunnyadó, erodálódó, önromboló, menekülő emberi energiák működésbe léphetnének az országban, a nemzet egészében határon innen és túl. Elsősorban az ideáktól ösztönözve, szerencsés esetben pedig hatalmi szempontból együttműködő cselekvésükben megerősödve.

Mostanában erős érvnek mondják, hogy a történelmi alkotmány sarkalatos törvényeire hivatkozik külpolitikájában a kormány Brüsszellel szemben a magyar alkotmányra mint függetlenségi klauzulára, vagy általánosabban az alkotmányos identitásunkra. Ez üdvözölhető, nagyszerű eredmény. De kevés, ezek a hivatkozások önmagukban nem keltik életre a magyar belső alkotmányosságot, annak szellemiségét. Végig kell gondolni az úgymond jogkiterjesztés elve mentén egészen a máig és valamiképpen bele kell gondolni a jövőbe is. A jogkiterjesztést úgy szokták emlegetni, hogy 1848-ban már minden választópolgárt a szentkorona tagjának tekintettek, ami a kezdeti időkben sokkal szűkebb körre vonatkozott. Azonban a szűkebb körű szentkorona-tagság sokkal elevebb, sokkal ténylegesebb volt. A kiterjesztett szentkorona tagságban ami a jog fedezetét illeti nagy adag megelőlegezés is volt, hogy a jövőben minden választó érdemben is szentkorona tagga válhasson, akként működhessen közre.

Máshonnan is lehet közelíteni a jogkiterjesztés elvét. *Mégpedig hogy a szentkorona tagok alkotmányos státuszát, védelmét sőt fejlesztését mindig az aktuális korban működő rendszereket figyelembe véve kell biztosítani (a jogot kiterjesztve nemcsak újabb személyi körökre hanem újabb, nemritkán újabb keletkező területekre).* Egyrészt a formális jogban szabályozott folyamatokban, alrendszerekben, másrészt természetesen az azon túli lényegi szempontokat is figyelembe véve. Tehát felmerül, hogy az uniós jog azon tétele, hogy a jelentős tőkeérdekkel nem mehet szembe az uniós jogalkotás és azok alkalmazási kontrollja – vajon mennyire tekinthető alkotmányosnak vagy sajnálatosan alkotmány ellenesnek, a politikai szerkezettel konkurensnek? Mennyire tekintendő alkotmányosnak? Hiszen jelentősen fékezi az uniós önérdet is, amint azt a jelen időben szembetűnően lehet érzékelni mind a szankciópolitikában mind az emberi jogokat félreértelmező hatalmi erőfeszítésekben.

Az ellenállás jogáról 1687. november 17-én és november 10-én a pozsonyi országgyűlésen a rendek úgymond lemondtak (valamint a szabad királyválasztás jogáról). Majd kiderült, hogy ezzel az írott jogból törléssel maga az elv nem tűnt el. Az önkényessé váló uralom ellen felkelések, szabadságharcok szerveződtek, trónfosztásokra került sor.⁵⁵ Tehát ***nem az írott jog keletkeztette és szüntette meg, hanem az írott jog tette könnyebben meghívhatóvá az ellenállási jogot/köteleiséget.*** Hasonló a helyzet a szentkorona alkotmányának egyéb alapelveivel is. Foglalkozni kell velük és felhasználni egy életképes állapotokat megcélzó alkotmányos struktúra ideájához, megfogalmazásához.

Például a **törvénysértés jogot nem alapít** elve is a hatalmi önkénnyel szembeni álláspontot jeleníti meg. A mondás eredete, hogy a király koronázásakor felesküdött a törvények megtartására. Ezt követően a törvényhozásból ki nem szorítható országgyűlés megkerülésével hozott rendeletei a saját törvénybe foglalt esküjének megsértését is jelentették. A törvénysértés jogot nem alapít elvére hivatkozva utasíthaták el legitim módon a király törvényeket megkerülő rendeleteit – nemcsak az országgyűlés, de még a megyei közgyűlések is.

Erre a szentkorona szuverenitásán alapuló alkotmányosság típusra újabb időben azt mondják még a szentkorona hagyományának hívei is, hogy nem aktuális, az idők túlléptek rajta. Csakhogy ebből következik az **elidegenedés, az eltömegesedés** jelensége világszerte. ***Az egyoldalúan mechanisztikus, hatalmi önkénynek alávetett társadalomszervezés következményeként.*** Amit ma már a mesterséges intelligencia eszköztárát, sőt az agy és számítógépek közvetlen összeköttetés technikáját használva (transzhumanizmus) terveznek még tovább fokozni (sokak szerint a **zombi-lét** irányába).

⁵⁵ Trónfosztások:

1620-ban Bethlen Gábor,

1707-ben II. Rákóczi Ferenc,

1849-ben a szabadságharc idején mondták már ki a detronizációt.

Az 1921-es trónfosztás indoklása a győztes nagyhatalmak nyomására kicsit másként esik a latba mint az előző háromé.

Madách a levert szabadságharcot követően fogalmazta meg a **falansztert**. Abban a magyar alkotmányosság elvesztésének következményeiről beszél. Úgy vélem Hamlet lenni vagy nem lenni talányos mondata is nem fizikailag hanem az emberként lenni vagy nem lenni kérdésére vonatkozik (ha ismerte volna a magyar közjogot, szentkorona tant, akkor talán másként fogalmazott volna?). Viszont amint Kocsis István emlegetni szokta Dante az Isteni színjátékban⁵⁶ bizonyos többit tudott Magyarország sajátos szentkorona tanáról, alkotmányos szellemiségéről (még ha ezt a kifejezést nem is használta).

Tragikus a jelenkori helyzetben, hogy az **ország érdeke** (az országos politika által követett érdek) **élesen tud ütközni az egyéni és közösségi személyek érdekével**.

Az se volna jó megoldás, ha a kormánynak például nem volna megfelelő önállósága az ügyek vitelében. Mégis meg kellene keresni azt a megoldást, amelyben például **a személyi lét közvetlen feltételeinek portfóliója nem válik az országos politika feláldozható zsákmányává**. Az országos politikának önálló eszközökkel kellene rendelkeznie az egyének mint személyek eszközeitől elkülönítve. **Jelen állapotban mintha folyamatosan háborúban élnénk**, ahol a hadseregnek szabad rablásra lenne felhatalmazása. 1990 után nem állt vissza semmiféle békeállapot. Tankok gazdája helyett vitték a vagyont a bankok gazdái és együttműködői. Legújabban a GreatReset nevű hadisarcot (vagy minek nevezhető, harácsnak?) lebegtetik – a békeállapot helyett.

Szomszédunkban a lakosság mintegy fele elhagyta otthonát, csatatérre vált az egész ország. Magyarországot még nem hagyta el a lakosságának fele, csak mintegy 5-10%-a. De főleg a fiatal, élete előtt álló, életét önállóan tervező fiatalok talán harmada, negyede?

Nagyon fontos lenne a **működőképes, alkotmányos békeállapot célkitűzése** többek közt az alkotmányos hagyományból meríthető eszközök segítségével is.

Ne véletlenül, sodortatva, külső vagy belső politikai, gazdasági vagy más önkény hatására alakuljanak legfőbb társadalmi normáink, alkotmányos elveink, hanem történelmi alkotmányunktól, identitásunktól, a természetjogi evidenciáktól el nem szakadva ... és akkor az akár kényszerű igazodásunk a belső vagy külső adottságokhoz, nem fogja eredményezni alkotmányos alapjaink teljes elvesztését. Mert az alkotmányosság nem csak jogi § kérdése, nemcsak hagyomány-ápolás, főleg nem csak szokásjog kérdése a jelenkorban, amikor egy doboz gyufa vásárlásáról az adóhivatal kimutatást kap.

Könnyebb lehet ragaszkodásunk a szuverén személy léthez mind egyénileg mind nemzeti közösségként, ha annak pld gazdasági létalapjait is tekintetbe vesszük - bele értve tehát mindazt a feltétel-csokrot, amit feltételezhet a személy és lélek teljessége, mint végső alkotmányos szempontok⁵⁷.

Tehát nagy jelentősége van
a magyar alkotmányos hagyományokból adódó
legalább elvi lehetőségek felmérésének.

Összefoglalva a tanulságot vagy a lényegét, amire jutottunk:

milyen releváns észrevételeket tenni az ország alkotmányosságához, jövőjéhez

⁵⁶ „Óh, boldog Magyarország! csak ne hagyja magát félre vezetni már” - <https://mek.oszk.hu/00300/00362/00362.pdf>

⁵⁷ személy és lélek részben egymást átfedő fogalmak – alkotmányos alany, természetes személy alatt az élő, lélekkel rendelkező egyént, közösséget értve

a magyar történelmi alkotmány fogalmi rendszeréből
illetőleg elv-rendszeréből kiindulva?

Azt hiszem, hogy ez lehetséges, sőt szükséges program. Vázolhatók olyan alapelvek, amelyek alkotmányos, nemzeti identitásunkhoz közel állnak, amelyeket széles közvélemény elfogadhat és amelyek társadalmi egyetértéssel sőt részvétellel nemcsak legitimebbé, hanem legalisan hatékonyabbá tehetik a gazdaságpolitikát, társadalompolitikát.

Alkotmányos elvi modell / a GreatReset idején (IV.)

A székesfehérvári rendezvényt követően az I-III. részben felfrissítettem gondolataimat a magyar alkotmányosságról.

A lényegi különbséget az ott elhangzott előadókkal szemben abban látom, hogy ők a múltat próbálták alapul venni különféle szempontokból, erős nosztaigiával.

Mindenki szeme előtt az lebegett, hogy mi aktualitása lehet e hagyománynak, de mindenki valamiképp a múltbeli állapot meghosszabbításában gondolkodott.

Számomra viszont, amint azt ott is jeleztem egészen más a megközelítés. Aktuális társadalompolitikai stratégiai alternatívák. Aktuális közgazdaság számára kerestem valamifajta alapmodellt (deduktív axiomatikus alapmodellt). Egész életemben, ha nem is ezekkel a szavakkal, de mindig abba a véleménybe ütköztem, hogy az ilyesminek nincsen értelme. Nyersebb esetekben, hogy ilyen volt a kommunizmus meg sok „íróasztal mellett” kitalált értelmiségi fantazmagória. Az ilyen sommás véleményekkel nincsen mit kezdeni, mert érdektelenek pontosabban érdeklődés híján csak részükről való öngigazolás, hogy nem kívánnak bele sem gondolni. Hogy nem lehet átállítani a fél világot! De itt a GreatReset. A világot tetszik-nemtetszik megint át fogják állítani. Egy x-ik rendszerváltás. Aki nem látja át, az csak bele sodródhat. Aki valamelyest átlátja, annak sincsen garanciája, hogy jól kerül ki belőle, de legalább próbálkozhat.

A magyar alkotmányos hagyomány, eszmekör, a szentkorona tan olyan fogalmi konstrukció (fogalmi kristályrács), amelyet nem nehéz ismeretelméleti-ontológiai alapokból megközelíteni (sőt ismeretelméleti-lételvi alapvetésként kezelni, felhasználni - és ezáltal az általam keresett (deduktív axiomatikus) alapmodellhez közeliként vizsgálni. Mégpedig azért, mert a teljességet kísérli meghivatkozni, kibontani, a teljességéből próbál kiindulni, ahhoz kíván viszonyítani. A nagy kívülről erőszakolt tabula rasa-k, GreatResetek, globális rendszerváltoztatások részleteiből nem lehet az egyéni és közösségi lét teljességének igényeit figyelembe venni.

Tehát érdekesek a történelmi fordulatok (egyések szerint csak történeti fordulatok – de ezen nem érdemes vitatkozni, ez a definíciós aprólékosság egy mellékszál). Ha például elvi, idealisztikus inspiráló hatásként fordulok a szentkorona felé, akkor másodlagosak a történeti/történelmi fordulatok a kialakulásában, és elsődleges az így-úgy kialakult konstrukció lényegi váza. Ennyiben egységes szerkezetként kezelve és vizsgálva hogy jelenünkben miféle relevanciája lehetséges.

MIKÉNT AKTUÁLIS A MAGYAR ALKOTMÁNYOS HAGYOMÁNY TÚL A JOGRENDEN? (III.)

Problémafelvetés vázlat (kérdések, hipotézisek) a történelmi alkotmány⁵⁸ mibenlétéről, túl a szűken vett hagyományos azaz jogrenden belüli értelmezésen

Problémafelvetésem kezdő indoka

Közgazdász végzettségüként és érdeklődésüként a rendszerváltást követően merült fel, hogy mik lehetnek a gazdaságpolitika és amögött a közgazdasági elméleti modellezés erkölcsi, sőt lételvi, ismeretelméleti alapvetései, mintegy a közgazdaságtanban külső axiómákként? Keresés során az alkotmányra terelődtek gondolataim, mint a modern társadalom azon intézményére, ahol az emberi és a társadalmi lét intézményes alaptételei megfogalmazhatóak.

Problémafelvetésem általános aktualitása

Idővel szembesültem azzal, hogy a közgazdasági-gazdasági alapkérdésektől indulva általánosabban az alkotmány problémakörébe ütköztem. Mi az alkotmány, mik a típusai, milyen bizonytalanságok veszik körül kiélezetten a rendszerváltás folyamatában?

Az alkotmány fogalmáról

Szembetűnő volt a 90-es évek eleji új alkotmány javaslatok minőségi gyengesége az 1980-as évek végén, a rendszerváltás kikerülhetetlenségének tudatában, de még az új hatalmi állapotokat nem ismerve fogalmazott előzetes alkotmány-vázlatokhoz⁵⁹ képest.

Mivel a közgazdaságnak axiomatikus alapokat jelentő alkotmányos evidenciákat kerestem, felhívták figyelmemet a szentkorona⁶⁰ tanra, mint a történelmi alkotmány fogalmi vázára⁶¹.

Élesen elválik egymástól a kartális és történelmi alkotmány fogalma.

Kartális alkotmány (-levél): bármikor, bármiképpen átfogalmazható a domináns hatalmi erő igénye szerint.

Történelmi alkotmány: nem az aktuális hatalmi-, pártérdekek szerint fogalmazzák ide-oda⁶²

Magyar típusú - egyrészt a sarkalatos törvényekben foglalt tételekkel emlékeztet az angol esetjogra (tartalma miatt fontos, nem a joghierarchiában elfoglalt helye vagy a hatalmi szándék szerint) - másrészt viszont a szentkorona intézményében és a szentkorona eszmeiségben rögzült elvekből következően a magyar történelmi alkotmány alapvetően nem esetjogi jellegű (akkor sem, ha jogi hivatkozásokban sarkalatos törvényeket jelölnek meg).

⁵⁸ Szinonimaként kezelve a történelmi illetve a történeti jelzőt. Megjegyzés: Nem értem a „történeti” jelző mellett kiállót. Tárgyaknak van története, az országnak, nemzetnek (még családnak is) sok nemzedékre kiterjedő történelme - nem? Az magyar alkotmány a nemzet államalkotó akarata - sok nemzedéken át. Ha az országnak, nemzetnek történelme van, akkor az akaratának nem?

⁵⁹ Pontosabban kartális alkotmány-vázlatokról lehetett szó, aminek fogalmi különbségéről a történelmi alkotmányhoz képest akkor még nem tudtam.

⁶⁰ A 2000 január 1-én megjelent a KJK-Kerszöv kiadásában a Corpus Juris Hungarici magyar nyelven. Ebben keresve a szentkorona egyetlen helyen található nagybetűvel írva, de ott az Adó és az Állam is nagybetűvel szerepelt. A jogban tehát közjogi fogalomként kisbetűvel írták mindaddig, amíg elismertsége kétségtelen volt. Talán lehet ez a helyzet jogon kívüli elemzésekkor is.

⁶¹ Hogy az élet útjai mennyire zeg-zugosak: történetesen olyan mai szóval liberális jogászok figyelmeztettek, akik a háború előtt Pécsen szereztek diplomát, ahol alaposan felkészítették őket a történelmi alkotmány ismereteiből – és mellesleg, ennek ellenére buzgó chartások voltak, aggódva drukoltak a Konrád György féle tüntetéseknek ...

⁶² Tulajdonképpen a történelmi és kartális alkotmány keverékéről beszélhetünk mindenhol (mert mindenhol fellelhető minimális, legalább a használt nyelven keresztül érzékelhető hagyomány). A kérdés az, hogy a történelmi alkotmány (hagyomány, identitás) mint összetevő milyen súllyal szerepel. Sok helyen csak kultúrpszichológiai jelenségként szociológiai módszerekkel vizsgálható nyomelemek mértékében. Ezekben az esetekben nem beszélhetünk angol típusú - esetjogi, tehát múltbeli döntéseket alapul vevő alkotmányról sem (az angol típusúra jellemző a bírói jogalkotás).

Utóbbi években megszorodott a történelmi alkotmány jogi és történelmi irodalma. Nincs tehát az a légüres tér, mint volt a 2000-es évek elején, amikor szinte tiltás alatt volt a történelmi alkotmánnyal való foglalkozás. Azonban máig forró krumpli a történelmi alkotmány aktualitása.

Alkotmányjogászok között kevesen, például Horváth Attila alkotmánybíró foglalkozik azzal, hogy a 2011-es alaptörvény hivatkozásait alapul véve miként lehet jogforrásként hivatkozni a történelmi alkotmányra (értsd a sarkalatos törvényekre, elméleti tanulmányokra, kétségtelen jogszokásokra ...).

Azonban továbbra is érintetlen a jogászai (tehát jogrenden belüli) hivatkozásokon túlmenően a történelmi alkotmány jogrenden kívüli tárgyalása, vizsgálata.

Kukorelli István Alkotmánytan c. egyetemi jegyzetében **az alkotmány az állam önmegegyeztetése az emberi jogok területén**. Ez a meghatározás kétségtelenül az 1789-es francia forradalom labdaházi esküjével kezdeményezett alkotmánylevél műfajához tartozik, amelyben a cselekvő, döntésre jogosult alany az állam.

Másik meghatározás szerint **az alkotmány a nemzet államalkotó akarata**. Ebben a cselekvő, a jogosult alany a nemzet, amely akaratát az államon számonkérheti. Magyar szimbólumokkal fogalmazva a nemzetet mint élő közösséget (kvázi személyt) a szentkorona képviseli (az élő személy szentkorona).

Az állam egésze lényegét tekintve a társadalom önirányító eszközrendszere. Különös egyértelműséggel korunk pozitivista (mechanisztikus) jogszemlélete szerint. Eszközrendszernek tekinthető az államon belül a jogrendszer egésze. A szentkorona azonban mint a nemzet képviselője (megjelenítője), a főhatalom alanya nem lehet része a jogrendszernek mint eszköznek.

Különösen fontossá válik hogy mit tekinthetünk a jogrenden belülinek és mit azon kívülinek, hiszen ismert módon a szentkorona tan (szentkorona eszmeiség) általános lételméleti, ismeretelméleti alapokat érint, amik a jogrendtől egyértelműen független kérdéskörök (és amiknek a lenyomata viszont ott van a sarkalatos törvényekben, intézményi megoldásokban).

Nyilvánvaló, hogy ha például közgazdaság elméleti modellek felől keresünk ontológiai-ismeretelméleti alapokat, amik a szentkorona hagyományában részint elérhetőek, akkor sem támaszkodhatunk az esetleges hatalmi meghatározottságú jogrenden belüli alaptörvényre vagy más jogi megoldásra.⁶³

Felmerül tehát, hogy mit értsünk alkotmány alatt, hogyan tegyünk különbséget és mi az összefüggés alkotmány, szentkorona, szentkorona szuverenitása, szentkorona-tan (amit a horvátok szembeötlőbben nauka-nak, tudománynak neveznek), szentkorona eszme között.

A válaszokat nem feltétlen lehet megtalálni régi szövegek idézésével, ugyanis amint a bürokrácia megjelenése vezetett a szakrális kölcsönös bizalmi viszonyokból kilépő korszakban mintegy kompenzálásként, kiigazításként a szentkorona szerepének megerősödéséhez, úgy a jelen korszakban is vannak olyan új kihívások, amelyeket tekintetbe véve kell tovább alakítani-pontosítani alkotmányos ideáink rendszerét - megtartva annak lényegi pontjait.

Utóbbi években használatos hivatkozássá vált a magyar alkotmányos identitás, ami alatt a szentkorona alkotmányához való „szívből jövő” kötődést értik. Ennek az alkotmányos hagyománynak a jellegéről sokat mondhat két több mint évszázados idézet:

„Szentnek nevezik a koronát, mert a legszentebbnek gondolatát kötékk hozzája: gondolatát a szabad nemzet egy testbe foglalásának, gondolatát az egyesült néperőnek, mely ne csak idegen bitorló, de egyes honfiak féltelensége s hatalomvágya ellen is bonthatatlan gátat emelj en.” - *Kölcsey Ferenc*

⁶³ A sarkalatos törvényekről Fraknói Vilmos Werbőczit idézi, miszerint akár írott akár íratlan egy törvény, egy jogszokás, aszerint kell mérlegelni, hogy megtartandó-e, mennyire illeszkedik a természetjogi elvekhez.

... mindig a státus fölébe helyeztük a nemzetet, mint népfajt, és e fölébe a személyt, mint erkölcsi lényt... - *Szemere Bertalan: Nemzetiség és magyar alkotmány. - Nyílt levél Farkas-Vukotinovics, körösi Főispán úrhoz. (1861)*

Társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális potenciált feltáró, mozgósító lehet a történelmi alkotmány idea-rendszerének elemzése, közvélemény elé tárása - a szuverén személyiség felelősségvállaló szabad döntései, cselekvése által (mind az egyén, mind különböző autonómiák, mind a nemzet/ország tekintetében).

A válságról válságra lépegető-védekező, mindenféle túlerő szorításában pillanatnyi kiutat kereső erőfeszítéseken túl stratégiai, nemzedékeken túlnyúló identitást, szemléletet, viselkedési mintákat, erőfeszítéseket inspirálhat a szentkorona szuverenitását megalapozó idea-rendszer kifejtése (ideák fogalmi kristályrácsa), a sötét veszedelmeket élénk magasztító „árnyékvilágban”.

Talán meglepőnek hangzik, de ha a szentkorona tan, a magyar alkotmányosság ezer éven túlmutató forrásait keressük, egyik szálnak a magyar népmeséket is tekinthetjük. A legkisebb királyfi kalandjai, megpróbáltatásai, életútja amolyan a próbát kiálló személy életpálya-modelljének is tekinthető. E kalandok fontosak minden gyermek számára akár van király a palotában akár nincsen.⁶⁴

Békési Sándor teológus a legkisebb királyfi életút-modelljét annyira általánosnak, alapvetőnek tekinti az egész emberiség kultur-történetében, hogy vele párhuzamokat lát a krisztusi életútban is.

És ami a nemzetet mint kvázi személy közösséget illeti, Kocsis István veti fel több írásában a nemzet passiójának gondolatát (messze nem egyedül).

Kocsis István felvetésében a szentkorona a szakrális korszak királyainak örököse. Szakrális korszaknak tekinthető az aranyban adóztató állami bürokrácia előtti korszak, amikor az uralkodó körbejárta országát, hogy udvarával felélje az adókat egyrészt, másrészt hogy szembesülve a helyi problémákkal azokat orvosolja, bíraskodjon, birtokokat rendezzen, kiváltságokat adományozzon vagy vonjon meg stb. Manapság nehezen elképzelhető személyes, kölcsönös bizalmi viszony lehetett uralkodó és népe között. Azaz ha használjuk a szakralitás fogalmát az adott korra, akkor az nem csak a királyokra vonatkoztatható, hanem a társadalom egészére, azokra is akik bizalommal tekintettek „szakrális uralkodójukra”.

A bürokrácia korszakában a közvetlen kapcsolat áttételessé vált, közbeiktatódott a korábbihoz képest érdektelen bürokrata önérdéke. Az észak-itáliai városokban írta Dante a Divina Comediát⁶⁵. Ebben a korszakváltó időben lépett fel a hatalmi cinizmus tudósa, Machiavelli, aki arról győzködte az itáliai városállamok uralkodóit, hogy lépjenek ki a kölcsönös bizalmi viszonyból és törekedjenek attól függetlenül (azt lazítva, mai szóval úgymond profikká válva) megtartani-bővíteni hatalmukat.

A magyar alkotmányos ideák tehát a bürokratizálódás betegségei előtti kor ideáit (immár illúzióit?) őrzik. Mi lehet a hasznuk a mi jelenünkben és jövőnkben? Az, hogy ösztönözhetik kialakítani, karban tartani, „szem előtt tartani”, érdemben kezelni korunk minden korábit meghaladóan túlterjengő bürokráciájának a „kezelő szerveit”, fékjeit és más pedáljait. Az egyéni és közösségi élet szolgálatába állítva a bürokráciát mint eszközt.

⁶⁴ Úgyhogy Magyarország ami az ideákat illeti királyság az ideák világában, bármit hoz a történelem. De ami a valóságot illeti, alkotmányos identitását, abban is királyság aktuális jogrendtől (akár alkotmány-tagadó jogrendtől) függetlenül is. És sokak szerint alkotmányos identitásának, alkotmányos hagyományainak megfelelően a jogban is el kellene ismerni a királyság mivoltot. Hogy ehhez valódi király személyét is kötni kell, vagy sem, ahhoz a királyság mivoltot, logikai- intézményi tartalmat kellene kifejteni. Például felmerülhet, hogy minden választott, felelős tisztség betöltésénél a királyi eskü típusú fogadalmat és garanciáit kellene mintának tekinteni. Még a házassági eskü is felmerült már bennem, vajon milyen párhuzamosság lehet benne mint a magyar népléleknek, mint a magyar alkotmányos identitásnak megfelelő megoldás?

⁶⁵ Amelyet Hegedűs Lóránt püspök tetszés szerint tudott idézni magyarul, latinul, olaszul és már ki tudja még milyen nyelveken.

Az alkotmány jogrenden kívüliségének felvetése tehát nem a jogi szempontok leértékelését jelenti, hanem a jogi folyamatok mögötti mechanizmus felszínre hozását, hogy a jogi keretek között mi fejeződik ki, minek a szabályozási logikáját érvényesíti.

Hasonlítható a dolog bármely gépezet kezeléséhez, bármely folyamat felügyeletéhez céljaink függvényében. A magyar alkotmányos hagyomány tehát nem pusztán nosztalgikus híd a múlt megszépült emlékeihez, hanem egy lehetőség legalább ideáinkban, szemléletünkben helyre billenteni a világot.

Ezen a ponton tudom értelmezni a magyar hivatást, amit annyit hallok értelmezettlenül (ebből következően önmagában értelmezhetetlenül, számomra értelmetlenül).

Megjegyzés érdekességként:

Szentkorona tan tételei többségében a személy filozófiai meghatározásának klasszikus jellemzői.⁶⁶ Például a személy mivel szabad akaratu „örökké szabad” (mert amikor már nem szabad, akkor már nem is személy). A közösségi személy is. Ennek a szabadságnak a lerombolása a személy mivolt felszámolása, ami egyén esetében gyilkosság, közösség esetében genocídium. Tehát az örökké szabadság miránk is vonatkozik, identitásunkra, vágyainkra, cselekvéseinkre - mintegy belső feltételként a szabadságra, a személy természetű létre.

Na de mi lehet a mi „árnyékvilágunkban” olyan idea, ami mozgósítható lehet?

Egy-két példa.

Közismert a szentkorona birtoktana. Természeti erőforrás, az ország létének kulcs-feltételei csak a szentkorona tulajdona lehetnek, az sem belső sem külső magántulajdonná nem válhat. Akár elszakadt ettől az elvtől a magyar gyakorlat akár nem. Hogy ez alaptalan nosztalgia lenne például a tőke szabad forgalmának előírásával és a földnek szabad forgalmú tőkekénti definiálásával szemben? Kínában többször is változott a helyzet évezredek alatt (mai fogalmak szerint a föld hol inkább köztulajdon hol inkább magántulajdon volt). A Bibliában az Ószövetségben jubileumi évenként (49 vagy 50?) elvileg elő volt írva, hogy újra kell osztani a földet. A tiltás úgy szólt hogy jövevények vagytok itt, örök áron el ne adjátok. Az Aranybulla ősiséggel való Nagy Lajos féle módosításában is a föld eladása lett megtiltva a birtoklás intézményét bevezetve. Az ENSZ 1967-es gazdasági alapokmánya is megtiltja egy néptől, nemzettől, országtól a természeti erőforrások elvételét „bármilyen módon”. Ide érthető ellenkező példaként az ENSZ ezen előírását sértő földet szabad forgalmú tőkeként elfogadtató uniós előírás („ál-szabadság-vívmány”) ...

Bennem felmerül egy olyan törekvés lehetősége, hogy a villamos hálózat mintájára intézményesen kellene kialakítani a személyes lét közvetlen feltételeit és azt minél inkább elválasztani a nagyvállalati vagy országos politikától (pld gazdaságpolitikától, országos költségvetéstől). A személyes létet felszámoló gazdasági és egyéb hatalmi érdekektől meg kell vonni az alkotmányos legitimitást. Hasonlatként felhozott villamos hálózat a háztartási konnektor és az erőmű között nem százezer Voltokkal olvasztja le a szobai konnektorokat, hanem transzformátorok és biztosítékok sorát alkalmazva juttat energiát a lakásba. A devizahitelek igazán szemléletes példái voltak az erősáramot a konnektorba vezető megoldásnak. A példák hosszan sorolhatók. A mi korunkban úgy vélem alkotmányos kötelessége lenne a szentkorona tag egyéni személyek léte iránti állami kötelezettségnek, hogy a pénzügyi rendszerben is konstruáljon logikailag a transzformátoroknak, biztosítékoknak megfelelő intézményi garanciákat a tényleges felelős önrendelkezés feltételeire - a pénzhasználat területén is.

Vegyük tehát például a pénzügyi önrendelkezés ideáját mind az egyén mind a közösség és származtatott módon minden gazdálkodó egység számára (talán a gazdálkodó egység munkatársai, alkalmazottai, vállalkozói önrendelkezési jog-csokrából építkezve). Pénzhasználati jog, pénzteremtő hitelhez való jog - szemben a pénzközvetítő (bármilyen előírással társítható, bármikor megvonható)

⁶⁶ Lásd I. rész „Szuverén személyek közösségének alkotmánya” táblázatát.

esetleges kölcsön kitettséggel. Nem most, nem holnap, de legalább tudjuk hogy van lehetősége és volna értelme. Hogy miből, honnan? A kérdés hamis. Ugyanis ha a pénzteremtés könyvelési művelete gondosan szembe van állítva a kívánt (tervezett, vállalt) gazdasági teljesítménnyel, akkor az infláció a helyi pénzteremtés miatt nem következik be. Akkor az önrendelkezés egyéni szinten biztosítható. Pénzügyi szigetüzemben akár. Ma a pénzteremtő hitel banki és vállalati könyvelési művelete szét van választva. Ez olyan, mint amikor tilos otthon saját célra pálinkát főzni. Olyan, mintha házasfeleknek hatósági engedélyt kellene kérni, hogy együtt alhassanak (a magánélet, házasság szentsége, méltósága helyett – pénzteremtésben a személy szuverenitásának, önrendelkezésének pénzhasználati érvényesülése helyett). Nehezen átlátható hozzá nem szokott szemünknek, de lényegében abszurd ellenmondás feszül pénzügyi rendszerünkben való kiszolgáltatottságunk és a sokat hangoztatott emberi jogaink, elvi önrendelkezésünk között - ami nem mondható alkotmányosnak (ami egyáltalán nem illeszkedik a tagoknak a szentkoronához való elvi viszonyához).

A példák hosszan sorolhatók különböző konkrétágban legkülönbözőbb területeken. A rendszerváltást követően sűrű, máig tartó hivatkozás, hogy a szovjet időszaki kényszer szövetkezetek kiölték az emberekből a társulási hajlandóságot. Talán a még erősebb, mélyebb ok az, hogy a legfőbb biztosítékot, a magyar alkotmányosság garanciáját nem lehet tapasztalni. Az önkényt kizáró, a bizalmi elvet jogosulttá tevő struktúrák sikkadtak el Nem újultak meg. Volna út az ország előtt, amit a történelmi alkotmány ideáinak tárgyalása, elemzése (túl a közvetlen jogi kérdéseken) közelebb hozhatna.⁶⁷

Fel kell használni az emberi gondolkodás elemző és alkotó képességét, minden elérhető és megvalósítható vívmányát az alkotmányos értékek védelmére és hasznára, *(Történelmi alkotmányunk evidenciája - történelmi szükségszerűség).*⁶⁸

A tannak tehát az együttműködő hatalommegosztás a lényegi eleme, mely Magyarországon egyeduralkodó királyt, despotát nem ismer el.

ISMERETELMÉLETI ÉS ONTOLÓGIAI ALAPOK A KÉTÉRTÉKŰ LOGIKÁTÓL KEZDVE (II.)

Szagrális eredet és bürokrácia kifejlődése

Történelmi alkotmányunk jogán, alkotmányos evidenciák *(uniós csapdában?)* 2003 c. [kötet](#)

[Tények és evidenciák a magyar alkotmányról írásában](#) szerepel egy felsorolás alkotmányossággal kapcsolatos evidenciákról. Abban a következő mondat:

Fel kell használni az emberi gondolkodás elemző és alkotó képességét, minden elérhető és megvalósítható vívmányát az alkotmányos értékek védelmére és hasznára.
(Történelmi alkotmányunk evidenciája – történelmi szükségszerűség)

Az „*emberi gondolkodás elemző és alkotó képességét, minden elérhető és megvalósítható vívmányának*” felhasználása történhet spontán módon, a ma döntési helyzetben lévők részéről indoklással vagy anélkül „*úgy látják jónak*” alapon. És történhet érveléssel alátámasztva.

⁶⁷ <https://veritasintezet.hu/hu/mindennapi-tortenelem/6309-mi-az-a-szent-korona-tan> Az állam két fő személyi összetevője - a király és a nemzet - együtt a „Szent Korona egész teste”

⁶⁸ Történelmi alkotmányunk jogán, alkotmányos evidenciák *(uniós csapdában?)* 2003 c. [kötet](#) [Tények](#) és evidenciák a magyar alkotmányról írásában szereplő evidencia

Érvelés ügyben sokminden elképzelhető. Tegnap felvettem a személy fogalmának alapul vételét, merthízen a szentkorona tan számos tétele végső soron a személy fogalmának kifejtéseként is felfogható⁶⁹. Sőt minden bizonnyal úgy is keletkezett, ami hajdan paradigmaticus evidenciaként érvényesülhetett akár kimondták akár nem. És mert logikus, szükségszerű, illetve ma hiányzó szempontokat tesz meghivatkozhatóvá, ezért törődni kell vele (a személy fogalmának alapul vételével).

Egy európai gondolkodástörténeti megközelítés is kínálkozik, amely a görög korszakban, a görög filozófiával kezdődik.

A kétértékű logika megjelenésével mint gyöngy a kagylóban az emberi gondolkodás korábbiakhoz képest sajátos technikája alakult ki, amelyből később a szigorú érvelésű gondolkodási módszer fejlődött, lásd szillogizmusok, axiomatika stb (természetesen nem kizárólagos gondolkodási módoként, de számos területen meghatározóvá válóan). Mint az emberi gondolkodási módok, utak egyik jól körülhatárolt, a tudományokhoz vezető hatékony változata. Emellett megmaradt a spontán intuíció is mint alapvető, legkevésbé fogalmi végső gondolkodási ösztön, megmaradt a vallási-teológiai beszéd-gondolkodás-értékrend, megmaradt a misztika és megmaradt az ezoterika - tudománytól és egymástól eltérő eszközökkel, szimbólumokkal, metaforákkal, általában véve eltérő szövegtípusaikkal stb-stb. Mindegyik más-más céllal, eszközökkel, más-más érzelmi töltettel és logikai jelleggel. Nemritkán közös tételeket, fogalmakat, szavakat eltérő összefüggésben, eltérő jelentésben, mintegy különféleképpen értelmezett metaforákat használva.

Maradjunk a gyöngyszemnél, a kétértékű logika által meghatározott filozófiai gondolkodásnál.

Eleaiak a valóságtól össze nem zavart tiszta gondolkodásra törekvők voltak.

PARMENIDÉS tanítókölteményében azt olvassuk: „Ne hagyj, hogy a sokat tapasztalt megszokás erre az útra kényszerítsen! Ne bízd magad céltalan látásodra, zúgó füledre és nyelvedre! Ne ezekkel, hanem *értelmeddel* dönts el a sokat vitatott kérdést, amelyet eléd tárok.”⁷⁰

Ezt a hivatkozást olvasva és bízva annak jó fordításában találhatjuk meg az értelem kultuszának gyökerét. Ami azért fontos, mert a személyt Boethius többek közt értelemmel rendelkezőnek mondja.⁷¹

A szofisták lényegében cinikusan visszaéltek a tiszta gondolatokra törekvéssel, mintegy kigúnyolták tevékenységükben a tiszta gondolat, az egyértelmű érvelés ideáját. Velük zsákutcába fordulni látszott az utóbb preszókratikusnak nevezett korszak.

Szókratész méregpoharának gesztusa valószínűleg velük szemben értelmezendő, a tiszta gondolatok védelmében.

Következő lépésben Platón a tiszta gondolatok világát az ideákkal töltötte fel, az árnyékvilágot pedig az empirikus-pragmatikus tapasztalatok „tökéletlenségeivel”. Az ideák léte már korlátozta a szofisták össze-vissza kavart érvelési láncolatait.

Majd következett Arisztotelesz, aki az ideák világát nem tőlünk független létezőnek, hanem már nyelvi formulának mondta a szubsztanciák kategóriájával, az árnyékvilágot pedig az akcidensekkel leírhatónak. Máig ható a meglátása, hogy szubsztancia, lényeg közvetlenül nem tapasztalható meg,

⁶⁹ Lásd Gondolatok a 2022 11 12-én Szksfv-on elmaradt vita helyett táblázatát(I.)

⁷⁰ Szabó Árpád A matematika alapjainak euklideszi terminusai I. (1960)

⁷¹ Az egy másik kérdés, hogy az érzelmeket is hozzá tegyük-e vagy a lelket és értelmes személyt külön kell kezelni. Talán helyesebb volna a személyt egyúttal léleknek is tekinteni, és akkor értelemmel és értelemmel rendelkezőnek tekinteni.

azt az emberi lényeglátásnak kell megragadnia, az akcicens pedig mérhető, megtapasztalható, de közvetlen abból a lényeg, a szubsztancia nem következik.

Ezzel pedig a paradoxonok mocsarából és az ideák káprázatából kivezető fonalat alkotott, adott az ember kezébe.

Ez az egyértelmű különválasztás szubsztancia és akcicens között a kétértékű logika talaján vált lehetségessé, mondhatni máig hatóan evidenssé, mint egy továbblépés. Egyúttal az alkotmány eszmeiségének, a szentkorona ideájának a szavazással, hatalomtól függő döntésekkel működtetett jogrenden kívüliségének elvét ismeretelméletileg alapozza meg.

Bővebben ki nem fejtendő megjegyzésként jelzem, hogy az Arisztoteleszi fogalmi sablonként összefüggő fogalmi szerkezetként azonosíthatónak vélem az axiomatikát a dialektikából kifejlett fogalmi eszközrendszerként (sablonként) megalapozó következő ismeretelméleti tételeket:

- Szubsztancia és akcicens
- Potencia és aktus
- Forma és anyag
- A létezőnek oksági láncolatba tagozódása
- A létező oksági láncolatának ok-fogalma és a végső ok fogalmi különbsége

Ezeket a tételeket mint Arisztotelesz filozófiáját jellemzőket a filozófia történeti könyvek tartalmazzák. Azzal a különbséggel, hogy nem fogják össze őket rendszerbe.

Példaként vegyük a szubsztancia és akcicens kategóriákat. A filozófia tankönyvek a történeti hűségre, Arisztotelesz hű bemutatására törekedve azon elmélkednek, hogy hány akcicenset különböztetett meg Arisztotelesz vagy az őt ismertető ókori szerzők. Szinte másodlagossá, kevésbé feltűnővé válik a lényegi különbség akcicens és szubsztancia között, ami pedig ha rendszerben gondolkodunk, lényegivé válik. A kategóriáknak ez a felosztása szétválaszthatatlanul egyszerre ismeretelméleti és lételméleti (ontológiai) alapvetés.

A potencia és aktus, azaz a lehetséges és a megvalósuló közti különbségtevés egyrészt evidenca mind a mai napig, másrészt sokszor figyelmen kívül hagyják. Holott ez is egyszerre ismeretelméleti és lételméleti (ontológiai) alapvetés.

A forma és anyag kettőseként elképzelt létező világ és a különálló tiszta forma és őanyag fogalmi rendszere is egyszerre ismeretelméleti és lételméleti (ontológiai) alapvetés.

Hasonló a helyzet például a különböző oksági fajták felsorolásával (belső okok anyagi és formai ok, külső okok ható-ok, cél-ok). Holott az ismeretelméletileg és ontológiailag (lételméletileg) lényegi különbség a végső ok és a létező világ folyamatainak oksági láncolata között van.

Arra juthatunk, hogy Arisztotelesz írásaiból kiemelt témaköröket összefogva, egységes ismeretelméleti és lételméleti alapvetésként (fogalmi sablonként) kezelve a matematika például mint a gyakorlati érzékeléstől szándékosan elszakított idea jellegű ismeretkör a szó szoros értelmében nem tekinthető létezőnek, a forma és anyag folyton változó vegyülékében megnyilvánuló oksági láncolattal leírható való világ részének.

Másrészt viszont megmutatja ez a sablonként összenyalábolt arisztoteleszi alapvetés-csokor, hogy tudomásul kell vennünk egyértelműségre, objektivitásra és más tudományos minőségre törekvésünk mind a mai napig átléphetetlen fogalmi (és ezzel együtt ontológiai) határait.

Nyilvánvaló, hogy avatott filozófiai elemzéstől messze áll ezen probléma felvetésem, de az is nyilvánvaló, hogy a filozófia-történeti hűségre törekvő reprodukáló ismertetések, összegzések nehezebb eligazodást kínálnak, ami végül az eligazodási igény „elengedését” eredményezheti a korunk problémáival szembesülő szélesebb közvélemény számára (csak szemlélünk, tájékozódunk

de nem cselekszünk és ezért a cselekvéshez szükségesen nem is törekszünk lényeg kiemelésére alapon). Nem viszonylagosan szűkös olvasottságomat szeretném mentetgetni tehát, hanem az általános filozófiai összefoglalók köréből kilépve megragadni az elméleti áttekintésében szükséges mélyebb elemzés szempontjait – amire az alkotmány fogalmi talányainak elemzésében szükség van (és amire filozófia-történetben, eszmetörténetben felkészültebbek munkálkodására is nagy szükség lenne).

A végső vagy teremtő ok és a létezőnek oksági láncolati ok-fogalma közti alapvető különbség a személy szabad akaratának értelmezése kapcsán merült fel. Amiből következően a személy a létező oksági láncolat elindítására, befolyásolására, leállítására képességgel rendelkezik – amit a teremtő ok fogalmával lehet leegyszerűsítve, lényegre törekvően jellemezni. Arisztotelesztől még nem várható el ennek tárgyalása, mert megfelelő fejleményként a porfűröszi fa csak fél évezreddel később fogalmazódott meg, Boethius pedig majd évezreddel később írta le érvelésében a személy kiforrott meghatározását.

A személy szabad akaratának a végső okhoz köthető jellemezhetősége⁷² azért fontos, mert ha a személyt mint a társadalmi struktúrák alapelemét tekintem, akkor felvetődik egy társadalmi rendszer-szervezési norma, miszerint a rendszer alapelemének személy mivoltát a rendszer felépítése, működése ne gátolja, ne rombolja, hanem lehetőség szerint támogassa.

Úgy vélem, hogy kimondva vagy kimondatlanul a magyar alkotmányos hagyomány megfelel ennek az elvárásnak egyrészt. Másrészt a kartális alkotmányok kevésbé. Már a definíciójuk szerint sem, hogy „a kartális alkotmány az állam önmegegyezésének az emberi jogok területén”. Tehát állami kezű és nem idea szinten átléphetetlen alapelv az alkotmányosság a kartális alkotmány esetében.

Értve mind az egyénre mint természetes személyre (alkotmányos identitású személyre), mind pedig a kvázi személy közösségre (értsd alkotmányos közösségre, vagy szűkítetten alkotmányos szellemiségű autonómiákra).

Ennek a kérdéskörnek mind eszmetörténeti mind pedig funkcióelemzéses vizsgálatát „hiányolom”.

Folytatva a történeti vázlatot kínálkozik a Kr u 300 körüli porfűröszi fa említése. Ekkor tagolódik a valóság a gondolatokban olyan módszeresen elválasztott szegmensekre (a kor színvonalán), amelyben az emberi lét sajátosságai elváltak a fizikai és biológiai szintek meghatározottságaitól.⁷³

Mintegy 200 évvel Porfűrös után általa vált lehetővé, hogy Boethius a Filozófia vigasztalása címen ránk maradt siralomházi búcsúlevelében a személy definícióját hagyhatta ránk (a levélben szereplő érvekből egyértelműen kivehető módon) – az értelmet és a szabad akaratot már nem a létezés általános tulajdonságaként meghatározva, hanem azon belül mint emberi tulajdonságot (nem kitérve itt pld a teológiában ismeretes és ugyancsak személynek mondott szellemi lények meghatározására).

Ismét több mint félezer év múltán a lovagkori ideák korában a skolasztikában fogalmazódott meg az alkotmányosság azon alapvetése, hogy szét kell választani a tudás, az erkölcsi tekintély és a hatalmi erő érvényesülését. Ami az értelmes személy ideája érvényesülésének is tekinthető. A tudás és a hit össze illesztettségének követelménye, kerülve bármelyik dominanciáját a korszak nagy lépése volt. A lovagok harci erejének erkölcsöt tisztelő érvényesítése mint elvárás pedig máig hatóan ismert, ha néha el is csodálkozunk rajta naivnak tartva.

⁷² Teológiában nem ismeretlen teremtő okként megnevezni a végső okot (pld Legeza Mihály: A transzcendens okság elmélete, Szent István Társulat, Bp 1944.), a létező világ jelenségeiben tárgyalható okot pedig nem is valódi, mert nem teremtő okként kezelni.

⁷³ Ebben a fogalmazásban nem térek ki bővebben arra, hogy a cél-okság mai szemmel alaptalan túláltalánosítás. De ha a porfűröszi fa által megfogalmazott részterületekben gondolkodunk, akkor kitűnik, hogy az emberi céltételező, célkövető képességben mintegy helyére kerül Arisztotelesz gondolata (pld a kavicsok célzatosságának értelmetlensége helyett).

Ezután jelent meg a bürokrácia intézménye az élet különféle területein. Az állami bürokrácia megjelenése megkérdőjelezte a lovagi erényeket például. Más szóval a szakralitás vissza szorult a társadalom működésében. Ekkor született Dante korszakos műve a Divina Comedia. E korszakhoz kapcsolható Machiavelli cinikus hatalomfilozófiája, amely a hatalom hatékonyságát, megtartását helyezte középpontba a hatalom szakralitásával szemben (lényegében mind a hatalmat gyakorló mind a hatalomgyakorlást maga felett elfogadó részéről)⁷⁴.

Azaz felhasadt a társadalom szerves (szakrális) egysége.

Kocsis István meghatározása szerint a magyar szentkorona a szakrális uralkodó (és szakrális népe) egységét őrzi, szimbolizálja, modellezi fogalmilag és érzésekben, ideákban.

A machiavellisztikus „árnyékvilág” későbbi kartális alkotmányai⁷⁵ tehát műfajukból eredően meglepően erős logikával tagadják a társadalmi szakralitást. Szinte szuggerálják az erről folyó vitában, hogy a kartális alkotmányok és a rájuk építkező jogrendszer képes az élet teljességét képviselni, szabályozni – holott eleve fogalmilag alkalmatlanok rá. Klasszikus leegyszerűsítéssel az akcidensekből nem következnek mechanikusan a szubsztanciák, az egész nem a részek mechanikus összessége.

Mit nyújthat tehát elidegenedett, részekre hasadt-bomlott világunkban a magyar alkotmányos hagyomány, a szentkorona intézményét alapul véve? - > Az életre képes társadalmi teljesség igényének szemléletét, a közösség mint kvázi személy alanyiságát képviselő „élő személy” szentkoronával. Valamint a szentkorona tagok személy mivoltával az életre képes „élő-személy” teljességének helyet adó státuszt az embereknek - az időközben pozitivista végletességbe (mechanizált eszköz-végletességbe) fordult jogrendszer irodalmi kifejezéssel lelketlen falansztervilágával szemben.

Az ember mint személy élő mivoltának, életképes teljesség igényének (lásd a végső teremtő-ok vagy alkotó-ok jellegét) és a kvázi-személy közösség életképes teljességének ideáját, szempontjait, meghivatkozhatóságát hogyan lehet viszonyítani a keresztény teológia tételeihez? Amely nyilvánvalóan az előbbi filozófiaiól némileg eltérő fogalmi rendben, eltérő axiómák és eltérő metaforák közegében fogalmaz.

Krisztus az embert, az egyes ember lelkét váltotta meg és nem a gazdasági társaságok vagy az államok jogi személy struktúráit.

A lélek fogalmát Platónról eredeztetve az a kereszténység indulásakor többé-kevésbé a mai értelemben használatos volt.

A személy szót (görög színházi álarc) ugyan szintén Krisztus előtti görög kultúrában eredeztetik, de későbbi filozófiai tartalmát képviselő meghatározása Boethiushoz köthető, fél évezreddel Krisztus után, majd évezreddel Platón követően.⁷⁶

A személy axiomatikus egyértelműségére törekedve definiálja az emberben azt, ami az evolúció szerint nem meghatározott – lásd értelmet és szabad akaratot. Lehet azon elmélkedni, hogy a szabad akaratra képesség hogyan függ az evolúciós fejlődéstől, de mint megnyilvánulás definíció szerint

⁷⁴ Dante Alighieri - *Isteni színjáték* (1265 - 1321)

Niccolò Machiavelli – *A fejedelem* (1469 - 1527)

Cervantes - *Don Quijote* (1547 – 1616)

⁷⁵ A labdaházi eskü ... a Nemzetgyűléssé átalakult Rendi Gyűlés képviselői 1789. június 20-án esküt tettek arra, hogy „soha el nem válnak egymástól, és mindenütt összegyűlnek, ahol a körülmények azt megkívánják, mindaddig, amíg a királyság alkotmányát meg nem alkotják és szilárd alapokra nem fektetik.”

⁷⁶ Mondhatni, hogy a személynek mint szó-alaknak az etimológiájával szemben Boethius teremtő-ok jelleggel alkotott, határozott meg olyan filozófiai tartalmat, amely miatt ma számon tartjuk, és amely tartalom nem hozzáférhető az etimológia eszközeivel.

determinálatlan, független az evolúciós meghatározottságtól. Pontosabban végső ok jelleggel számunkra kiváltó ok nélkülinek kell tekintsük (a személyre jellemző szabad akarati döntést).

Az egyház mint a hívők közössége Krisztus tanításából következik. Az alkotmányos nemzet ideája nem lehet korábbi az alkotmány ideájánál, helyesebben az alkotmányos elvek tudati körvonalazódásánál (tehát a skolasztikus lovagkornál).

A szentkorona testeként meghatározott nemzet ismert módon az egyház mint Krisztus teste fogalmi mintát vette alapul. Egyrészt.

Másrészt jól fejezi ki azt a szerves egységet, amit a nemzetben összetartozó személyek mint élő egységet jelentenek (az élő egyházhhoz hasonlatosan). Egységet, teljességet.

Az teljesség, főleg az élő teljesség akcidentálisan nem ragadható meg. A pozitivista jogrend az élet teljességével szemben alapvetően akcidentális jellegű, tehát az értelmes, szabad akaratu teljesség élő, alanyi lényegének legfeljebb eszköze lehet.

A szentkorona intézménye ezek szerint akár hídhoz is hasonlítható, amely a szakrális társadalmi korszakot felhasító bürokrácia, hatalmi cinizmus, az árnyékvilágban sikeresen erőre kapó természettudomány és technológia eredményeinek súlya alatt meghasonlott, elidegenedő, útját vesztő, darabjaira széteső ember és annak széteső nemzeti közössége számára az életképes teljesség, a felelősen szabad alanyiség ideáját közvetíti. Arra törekedve, hogy a bürokrácia diszfunkcióit vissza szoríthassa.

Ennek az ideának az elveit (idea-alkotó elveit) tárgyalni kell, fel kell fedezni és lehetőség szerint megélni, közvetíteni kell további nemzedékek felé.

A történelmi alkotmányhoz való viszonyunk illetve annak realizálódása tehát nem független a hatalmi erőktől (legalitási keretek), de a lényegét tekintve, ahogy a november 12-i előadók közül többen is hangsúlyozták, szívünkől kell eredjen (legitimitás).

A szívünkben pedig bizonyára mint sokan vélik sok-sok évezredes múlt összegződhet. Azonban megformált ideát, az ideát alapul vevő gyakorlatot a magyar alkotmányos hagyomány szentkorona tana, szentkorona szuverenitás intézménye adhat.

Törödni kell ha úgy tetszik társadalmi-nemzeti létünk szívügyével, alkotmányos hagyományunkkal, identitásunkkal.

A SZENTKORONA TAN TÉZISEI ÉS A SZEMÉLY FOGALMÁNAK FILOZÓFIAI TARTALMA (I.)

Szuverén személyek közösségének alkotmánya

Timkó Iván mondta egy alkalommal: a magyar történelmi alkotmány⁷⁷ a szuverén személyek közösségének alkotmánya. Abban az összefüggésben, hogy ha kizárólag jogtechnikai eszközökkel kerülne sor egy formális elismerésére, jogfolytonosság elismerésére pld parlamenti döntésben, az akár a kegyelemdőfést jelentené a szentkorona alkotmányára. 2000-es évek eleji megjegyzése

⁷⁷ Bene Gábor mindig udvariasan elismételi érveit, hogy „történeti”, de nem győzött meg. Sőt. Az ő érveit ha végig gondolja és ütközteti azzal, hogy az alkotmány a jogrendszer felett értendő, hogy a soknemzedéknyi nemzeti lét élő teljességét, államalkotó akaratát fejezi ki, sőt hogy a szentkorona élő személynek tekinthető, akkor valószínű szerinte is történelmi lesz az alkotmány. Egyébként szinonimaként kezelem a két jelzőt a magam részéről (történeti-történelmi), nem érzékelve a valóban lényegi különbséget.

emlékezetes számomra. Voltak Ivánnak ilyen lényegi kijelentései, amikre ha visszakérdeztem, már nem tudta folytatni.

Mi jut eszembe példaként? Akár a pálinkafőzési jog. Az otthoni pálinkafőzés adóztatása egy pitiáner gonoszkodással ér fel. A mentesítés egy jelképes gesztus az egyéni élettér elismerésében (jobbágyfelszabadítással azért nem mérném össze).

Sok ilyen értelmetlen-embertelen megnyomorítási fogásnak vagyunk alávetve. Például hogy senki nem növeszthet a kertjében saját célra dohányt. Miért? Hogy látványos legyen az önkény, a jogfosztottság, a kirekesztettség a jövedelmező ügyletekből. Tudtommal a dohányzás rákkeltő hatását elsősorban a dohánygyári üzemek, adalékok okozzák – de nem ez a lényeg. Nem egészségügyi megfontolásból szabad csak azoknak birtokolni dohánypalántát, akiknek erre (mármint az extra jövedelmük féltésére) állami apparátust alkalmazó kiváltságlevele van.

Lehet táblázatot csinálni a továbbiakról (tiltás és tiltási törekvések helyett megfelelő eszköztár, szolgáltatás, tájékoztatás biztosítása lenne a közérdek).

pálinkafőzés
dohány
kúthasználat
ilyen volt a 90-es években a gyerekek otthoni tanításához való jog, amely igényt enyhíthette volna a szülő-iskola (pedagógus és fenntartó) közti kapcsolat rendezése a gyermek érdekében, ellenhatásként a gyerek otthoni nevelésében is segítve a szülőt - ami elmaradt
.....

Mit érthetünk szuverén személyek alatt? Ez a kifejezés (szuverén személy) tudtommal nem régi, nem a lovagkorból származik. De jól érzékelteti a személy mivoltát – aki a szentkorona tagja.⁷⁸

A szentkorona is egy szuverén, élő közösségi személy. Személy mivoltából is következik a szuverenitása.

1848 óta minden választót a szentkorona tagjának tekintünk. Ez egy örvendetes fejlemény, ha fedi is a valóságot. Kontrasztként a valódi dzsentrí, aki vagyonát-hivatalát vesztette, a látszatnak élt megtettesítette a szentkorona tagságot? Nem bántani akarom emléküket, csak itt a xx. századi proletár-korszak, amit pontosabban elproletárosító diktatúrának mondhatunk a szovjet megszállás alatt. Azt követte a fogyasztó-idióta erőltetett állapot, majd most a GreatReset révén megint az ismét kisémmizendő boldog proletár ideája – aki kedvére olvasgathat vígan élt dzsentríkről szóló történeteket. Akiből aztán kiváló golyófogót lehet csinálni milliósám, lásd a szomszéd történeteket. Biztosan nem a proletár állapot feleltethető meg a szentkorona tagság eszményének, nevezzük akárhogy.

Ha innen nézzük, Rákosiék nem is a 49/xx-as törvénnyel tolták messze az alkotmányt (alkotmányosságot), hanem az elproletárosító (vagyon- és jog- és öntudat-fosztó diktatúrájukkal, társadalom politikájukkal).

Bene Gábor évekig szorgalmazta a nemzetté emelkedés programját. Most kevésbé, pedig mint alap gondolat kiváló. Csakhogy tudati mellett az anyagi (árnyékvilágbeli) létbeli állapot is hozzá tartozik a nemzetté emelkedéshez (további proletárosodás helyett – ami cirkusz és kenyér helyett ma más szórakoztatást és kenyérnek látszó valamit nyújt, mielőtt a golyófogó szerepkört utalnák ki).

⁷⁸ Arra is szoktak figyelmeztetni, hogy a szentkorona nagybetűvel írandó – a xx. század eleji írásreform óta. Trianon előtt majd ezer évi viszont olyan szakszó volt mint adó, állam, és kisbetűvel mindenki tudta mit értsen-érezzen alatta. Akkor írjuk inkább kisbetűvel. Nem?

Nem ismerem a Pinocchio történetének eredetét, de jól ide illik. A meseváros a proletár virslis majális. Bizonyára nem először a világtörténelemben. Vajon Gábor Pinocchiót meg tudta volna győzni, hogy ne törekedjen olyan elszántan a mesevárosba hanem emelkedjen rendes gyerekké?

Tehát legyünk tudatában, hogy elszánt kis csoport tőle telhetően tiszta szívvel emlegetheti az alkotmányosság, a szentkorona tagság ideáját amolyan örökként a vártán. De a változásnak az élet sok területére kell kiterjednie. A változás egyik tényezője lehet az összefüggések közérthetőbb megfogalmazása. Hogyan lehet elindulni a szuverén személyi lét felé?

Keresem a szavakat, nem tudván kit mivel lehet megszólítani.

Régebben a les-szabályokat lett volna kézenfekvő emlegetni. Azoknak akkor van értelme, ha vannak csapatok, meccsek. A történelmi alkotmány magvát is régi szóval ideák jelentik. Az ideák az árnyékvilági vetület nélkül akár üres fikcióknak is tekinthetők. Az alkotmány ideái esetében nem üres fikcióról van szó, hanem háttérbe szorult ideákról, amelyek híján tragikusan formálódnak árnyékvilági létünk.

Az alkotmányosság kérdését általában jogi (szakjogászai, közjogi) kérdésnek tekintik. Kétségtelenül az alkotmányos ideák jogrenden belüli megjelenése jogi szakkérdéseket vet fel. Mi mindent nem variálnak a történelmi alkotmány ellenfelei is a jogtechnika eszközeivel? Azonban a nemzet alkotmányossága alapvetően nem csupán jogi kérdés.

Régen sem érvényesült maradéktalanul a szentkorona tan, a szentkorona szuverenitása, de annak ideái adták a viszonyítást ... az árnyékvilágban.

Egyáltalán mi a szentkorona tan? Milyen tételekből, elvekből áll? A mai technokrata ember ha egy géppel, algoritmussal ismerkedik, kéri a műszaki leírást, kezelési utasítást. Hanyadik bekezdés hanyadik mondat?! És jön a válasz, hogy „a szívből” kell a választ megtalálni. Igaz, igaz. De csak félig. Herczeg Ferenc, Gárdonyi Géza, Koós Károly, Mindszenty József bizonyára rá tudtak hangolódni a szívbeli hangokra. De az nem elég, többet tudtak ők is.

Mi tehát a szentkorona tan – a szentkorona alkotmányosságának, a szentkorona szuverenitásának tételes kifejtése? Visszagondolva eddig ilyennel, számomra rendezettnek, világosnak, tovább gondolhatónak tűnővel nem találkoztam. Mindig egy-két kósza hivatkozással igen, de a mai embernek szánt, az elproletarizálódás lejtőjén kapaszkodónak kínálható, intézményes megoldások szerkesztésében figyelembe vehető kifejtést nem láttam. Ettől még lehet, az utóbbi évek doktori dolgozatai egyre igényesebbek, lehet hogy ilyen is van – de még nem láttam.

Akkor kezdjük a wikipediával⁷⁹:

A Szent Korona-tan alaptézisei címszavakban

egy wikipediás szócikket alapul véve – ez nem egy kötött felsorolás, máshol másként idézik fel

1. Magyarország örökké szabad (Hungaria semper libera)
2. A Szent Korona jogi személy, - a bekezdésben szereplő három latin kifejezés másról szól: A Szent Korona tagjai (Membrum Sacrae Regni Coronae), - alkotják a Szent Korona testét (Totum Corpus Sacrae Coronae) a magyar nemzetet (Corpus Hungaricum), A hatalom teljessége csak a Szent Korona egész testét, a főt és a tagokat együtt illeti. (totum corpus Sacrae regni Coronae totum Corpus Regni)
3. Egységes és ugyanazon szabadság (Una et eadem libertas)
4. Szabadon választott király (Rex electus, Regina electa)
5. A főkegyúri jog (Ius supremi patronatus)
6. A koronázás a hatalom átruházás legitim útja,

⁷⁹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Szent_Korona-tan#A_Szent_Korona-tan_alapt%C3%A9zisei

7. Minden jog és tulajdon forrása a Szent Korona (Sacra Corona radix omnium possessionum)
8. A Szent Koronának, jövedelmei és saját vagyona van.
9. A Szent Koronáé az ország területe.
10. A Szent Korona érvényessége (Sub specie Sacra Coronae)
11. Törvénysértés jogot nem alapít (Nemo plus iuris in alium transferre potest quam ipse habet.)
12. Az ellenállás joga és kötelessége (Ius resistendi et contradicendi)

Fenti felsorolás elé kínálkozik egy kiinduló tétel, ami nem szerepel a fenti felsorolásban, és pedig: a „szentkorona élő személy”.

12 tételben	a személy fogalmából következően
1. Magyarország örökké szabad	A személy fogalmából következik a személy szabadsága, ha nem szabad, akkor személy sem lehet
2. A Szent Korona jogi személy	<i>a Timon Ákoshoz kötött jogi személy minősítést alapvetően tévesnek tartom a magam részéről, mert a szentkorona nem jogi személy (a jogi személynek mindig van tulajdonosa), hanem a jogi személy államnak a szentkorona a tulajdonosa, ami egészen mást jelent. (Ne akarjunk túlteljesíteni a modernségi licitben.)</i>
3. Egységes és ugyanazon szabadság	A tagok személy fogalmából következik a tagok egyazon szabadsága (nem centire, hanem elvi idea szerinti szabadsága, aminek kívánja megfeleltetni az evilági, „árnyékvilági” szabadságot)
4. Szabadon választott király	végző soron a szabad személy tagok körében logikus, mint a szentkorona tagok közösségének önrendelkezése, ma már nemcsak a királyra, hanem minden felelős választott tisztségre vonatkozóan
5. A főkegyúri jog	Ehhez kevésbé értek, erről Pap Gábortól olvastam érdekességet, amikor szent Istvánt mint a magyarság térítőjét magyarázta mint Salzburtól és Bizáncból független egyház-szervezőt
6. A koronázás a hatalom átruházás legitím útja,	Beleütközök ezt olvasva a történelmi változásokba, intézményi és egyéb átrendeződésekbe. Nem tudom lesz-e még magyar király (vagy annak beállított valami más). De a modern társadalom szerkezetben sok választott tisztség van. Ezek mindegyikére értelmezhetők vajon azon elvek, amiket hajdan a király koronázáshoz kötöttek? Például választóknak és választottnak a közössége mint alapelv mikor értelmezhető? Az alkotmány fogalma is tágra használatos, a kisgazda párt is párt-alkotmányt említ, nem alapszabályt (nem tudom annak vannak-e le nem szavazható tételei). A református egyház alkotmányában megkülönbözteti a

	<p>kartális alkotmánynak, alaptörvénynek megfeleltethető intézmény-működtetési szabályokat a teológiai alapokhoz kötött elvi (össze-vissza nem szavazható) alkotmányrészről.</p> <p>Talán a koronázási mechanizmus logikája is meghivatkozható sokféle tisztség betöltési, felelősségi szabályozásánál (egyeztetett hatalomgyakorlási program, arra tett eskü vagy fogadalom, annak törvénybe vagy alapszabályba iktatása és végül a hatalomba beiktatás).</p>
7. Minden jog és tulajdon forrása a Szent Korona	Tehát nem darabolható és egymás rovására nem játszhatók ki a szentkorona érdekeinek rovására a jogok és tulajdonok közti konfliktusok ... mint a személy létének oszthatatlansága
8. A Szent Koronának, jövedelmei és saját vagyona van.	Nem csak a föld, hanem általában az úgynevezett „természetes monopóliumok”, amik alatt nem a természettől valókat értik csak, hanem a nem szaporíthatókat, a természeti végenségük vagy jogi megkötöttség miatt korlátozottakat
9. A Szent Koronáé az ország területe.	Közismert a természeti erőforrások, klasszikusan a föld tulajdonának a szentkoronához kötése – ezért lehetett csak birtokolni a földet. A probléma évezredekre vissza nyúló, hogy a közösség létfeltétele (a közösségi lét erőforrása – sokáig döntően a föld) magántulajdonba adható-e.
10. A Szent Korona érvényessége	talán ide értendő az is, hogy a tagok és a fő nem határozhatják (nem változtathatják) meg a szentkoronához való viszonyukat egyrészt, másrészt a hivatkozott szócikk szerint „ Minden jogszabálynak, továbbá a törvényhozó, a végrehajtó és a bírói hatalom intézkedéseinek is meg kell felelniük a Szent Korona eszmének.” Azaz a szentkorona nem a jogi személy ősmintája, hanem a szuverén személy szentkorona eszközeként szolgáló államapparátusnak kell megfelelnie a szentkorona elveinek, igazságainak, eszméjének.
11. Törvénytörés jogot nem alapít	ez a meghatározás a szentkorona tagok és a hatalmat gyakorló fő (korábban uralkodó) közös hatalomgyakorlását védő elv, miszerint a választott tisztség betöltője önkényesen nem térhet el a törvénybe (alapszabályba) rögzített programtól
12. Az ellenállás joga és kötelessége	Az ellenállási záradékról eddig Kásler Miklós európai és magyar identitásról szóló videó sorozatában találtam egy szokásosnál pontosabbnak tűnő megfogalmazást, miszerint az a szentkorona jogának sérelme estére vonatkozik. Tehát nem általában sérelemre, még csak nem is sarkalatos törvények sérelmére, hanem a szentkorona jogának, érdekének sérelmére. Hogy ez Kásler Árpád által pontosított definíció vagy a klasszikus meghatározások közül emelte ki nem tudom, de igen találónak, lényegre tapintónak, nagyobb magyarázó erejűnek vélem mint a szokásos elmosódottabb szövegeket.

	Az uralkodói esküszegés, törvénybe iktatott fogadalom megszegése is ellenállási joggal szankcionálható, hiszen a szentkorona szuverenitásából az uralkodó csak a választóival (szentkorona tagokkal) egyeztetett program szerint részesedhet.
--	---

Ha a szentkorona mint kvázi közösségi személy jelenti a nemzetet, akkor a fenti tételek mind következnek a szentkorona élő személy mivoltából – kivéve a jogi személy minősítést, ami éles ellentétben áll például a szentkorona minden jog és tulajdon forrása tétellel is, nem beszélve a szentkorona élő személy meghatározásról.

Ezt a táblázatot szemléltetésül hoztam össze, hogy milyen értelmezésre-elemzésre lenne szükség szélesebb körben – megfelelő szakmai kontrollal.

Amiről hozzászólásomban tettem említést, hogy miféle elvek architektúrája a szentkorona – ott nem erre a wikipediában is olvasható hagyományos felsorolásra gondoltam, hanem valamifajta funkció-elemzésre (remélve hogy nem értem félre ezt a kifejezést, tehát problémafelvetésként használva).

Ami az ideák árnyékvilágbeli érvényesülését vagy elkallódásával szembeni ellenállást illeti, szép példák a szabadságharcos kiáltványok, sőt trónfosztási nyilatkozatok érvelései. A magyar alkotmányos hagyománynak legalább olyan fontos megnyilvánulásaiént tekinthetők, mint akár az aranybulla!

Kásler Miklós tömör megfogalmazását az ellenállási jogról-kötelességről azért hangoztatom, mert **egy idea (elvrendszer) védelmében fogalmazódott meg. Tehát nem machiavellista hatalom-intrika szellemében, nem is valami reálpolitikai kiszolgáltatottság kényszerében.**

Nem ismerek utóbbi években, a rendszerváltást követően megtárgyalt-megvitatott listát a magyar alkotmányos hagyomány irataiból. Tudom hogy ennek nagy irodalma van évszázadokra visszamenőleg⁸⁰, de ami ennyi érdeklődő közt időről időre meg lenne tárgyalva, olyanról nem tudok. Zétényi Zsolt például oda sorolja a *pragmatica sanctio*t is. De a trónfosztások indoklását nem. Számomra Zétényi munkássága iránti tisztelet mellett: logikátlanul.

A trónfosztások *indoklása* érdekes a történelmi alkotmány iránt érdeklődők számára. Például az 1921-esé:

A nagyhatalmak nyomására a nemzetgyűlés 1921. november 6-án elfogadta a Habsburg-ház trónfosztását kimondó törvényt, azonban a királyság intézményét fenntartották Magyarországon.⁸¹

Az 1921: XLVII. tc. kimondta: „1. § IV. Károly király uralkodói jogai megszűntek. [...] 3. § A nemzet a királyság ősi államformáját változatlanul fenntartja, de a királyi szék betöltését későbbi időre halasztja és utasítja a minisztériumot, hogy eziránt arra alkalmas időben javaslatot tegyen.”

IV. Károly azért is kísérelte meg a magyar trón visszafoglalását, mert Ausztriában akkorra már nemcsak a Habsburg-házat detronizálták, hanem a köztársasági államformát is törvénybe iktatták. Magyarországon ekkor történt meg a Habsburg-ház negyedik trónfosztása:

(1) 1620-ban Bethlen Gábor,

⁸⁰ Lásd Zétényi Zsolt munkáit is a legutóbbi időkből, vagy szűkebb körben, az Alkotmányossági műhelyben Tólos Géza megvitatás nélkül maradt 2011-es felsorolását [http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/boldog-ujebet\(Talos-2011-es-irasa\).htm](http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/boldog-ujebet(Talos-2011-es-irasa).htm) , http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/talos-kozelitesi_iranyok_tortelmi_alkotmanyunkhoz.htm

⁸¹ https://www.parlament.hu/web/orszaghaz/evfordulok/-/asset_publisher/RMYRiipmAR57/content/100-%C3%A9ve-mondt%C3%A1k-ki-a-habsburg-h%C3%A1z-tr%C3%B3nfoszt%C3%A1s%C3%A1t

- (2) 1707-ben II. Rákóczi Ferenc,
- (3) 1849-ben a szabadságharc idején mondták már ki a detronizációt.
- (4) Az 1921-es trónfosztás indoklása a győztes nagyhatalmak nyomására kicsit másként esik a latba mint az előző háromé, amelyeknél nem hallottam külső nagyhatalmi készletéről. Hogy a Habsburgok maradékai mit értenek az egészből, arról nincsenek fogalmam. De legalább mi tájékozódjunk.

A kérdés tehát, amivel alkotmányjogász, jogtörténész és minden más érdeklődő felé lehet fordulni, hogy kellene egy listát nyitni az alkotmányos okmányok listájáról – mind a klasszikus mind a modern korban, és a bennük szereplő érvekről. Könnyen lehet súlya, szerepe sorsunkban. Hiszen az uniós alkotmány néhol szinte szó szerint idézi az olasz okmányt, miszerint a tartományok alkotmányai ha ütköznek a birodalmi alkotmánnyal, akkor a birodalmi automatikusan írja felül a tartományit (és Magyarországot tartománynak szánták).

Függeléként

Ami a klasszikus szó szerinti idézetek súlyát, figyelembe vétel módját illeti - főleg az elveket illetően.

A Pallas Nagy Lexikona alkotmányról és államról szóló szócikkei „megfejtethők”. Ha elmerülünk bennük, előbb-utóbb ráérezhetünk a logikájukra.

Aztán elindult egy máig tartó átrendeződés vagy akár átmeneti korszak a maga káoszával a fogalmak terén is. Jó példa rá Révay Nagy Lexikona. Mintha a nyomdában összekeverték volna szavakat, mondatokat, ami az asztal alá esett azt kihagyták volna vagy rögtönöztek volna helyettük mást – benyomásom szerint.

Napjainkban sokmindenről lehullott a lepel, vagy másként mondva felhúzták a színpad függőnyeit. Nem kell bizonygatni, hogy olyan világot átfogó hatalmi szerkezetek alakultak ki, amelyek totális hatalomra törekedve ideákat félreállítva (hiteltelenítve) minden tudományos eredményt, minden társadalmi intézményt, a kultúra minden zegét-zugát átpolitizálni igyekeznek, hatalmi ideológiáktól függően deformálva őket.

Talán többet jelent szalmaszálnál ebben a forgatagban számunkra alkotmányos hagyományunk, identitásunk. Ne azt ragozzuk, hogy van-e még ilyen a világon, hanem ragaszkodjunk hozzá nemzedékről nemzedékre (pont ilyen biztosan nincsen). Ragaszkodjunk érzelmünkkel és értelmünkkel. Németh Lászlónak a Görögök, vagy a halott hagyomány 1934-es írására utalva ne hagyjuk, hogy halott hagyományként maradjon utánunk.

Németh László a görög hagyomány tovább-élésének feltételeként lényegében a szuverén személyeket jelöli meg (amilyen volt Szabó Árpád eltökéltségében, lelki erejében) és amire hivatkozott Timkó Iván is, amire törekedtek Horthyék a vitézi rend alapításakor a vitézi telkek révén, hogy az elismerés minimálisan megélhetési alap is lehessen (mert nemességet csak a királyok adhattak a magyar hagyomány szerint, de vitézi rendet alapíthatott a kormányzó is).

Jelenkorban végig kellene gondolni a társadalompolitika számtalan szegmensét abból a szempontból, hogy az miként vezethet a személyek szuverenitásának testi-lelki-anyagi megerősödéséhez. Oktatás, kultúra, adózás, támogatások, közintézmények működése, gazdasági és pénzügyi rendszer – aminek szabályozása mind a jogban csapódik le, aminek alakítása mindnél politikai feladat.

illetékességről és szándékról (FÁ)

Tisztázandó a magam részéről, hogy semmiféle intézménynek nem vagyok a tagja de még végzett jogásznak, történésznek, filozófusnak se mondhatom magam. Közgazdasági és műszaki végzettségem meg egyéb tanulmányom egyik sem visz a jogrend kulisszatitkai közé.

Azonban nemcsak a kívülállóságom miatt hangoztatom, hogy az alkotmányos hagyományunk lényege a jogrenden kívüli. Logikailag sőt ontológiailag és ismeretelméletileg vélem megalapozottnak állításomat.

Egyfajta dacos szemléletmódot érzek magaménak, amelyről sokáig azt hittem rám jellemző és nem törődtem másokkal. Engem nem lehet megvesztegetni jelszóval. Tudtam, hogy a passzív rezisztencia nem túl sokra vivő hozzáállás a világhoz, de magamhoz illőnek éreztem.

Egy kis rést engedtem passzív rezisztenciámon, amelyen keresztül a világot melleleg próbáltam megérteni. Arra törekedtem, hogy végül is megértsek dolgokat, végül is körvonalazódjanak előttem a keretek, a teljes halmaz, a rendszer egésze.

A rendszerváltás első éveit fogalmazódott meg bennem, hogy mint a görög mondásban, annak a hajónak sosincs jó szele, amelynek kapitánya nem tudja melyik kikötőbe akar eljutni. A magyar közgazdasági koncepció, amely vezényelte a rendszerváltást önállóan volt. Nem voltak a minél szerencsésebb sodortatáson kívül eszményei. Nyílt vitákon hangoztatták akadémikus és más vezető közgazdászok egy időben, hogy Amerikában határozzák meg azt is, mit értsünk egyes közgazdasági fogalmakon, vagy hogyan változzon a véleményünk az ő vezényletükre.

Ezt az eszmétlenséget a Rózsadombi paktum és más kósza hírek igazolni látszottak. De nem volt semmi bizonyosságom a függöny mögöl sem pro sem kontra. Sárközy Tamás írt egy röpirat szerű könyvecskét⁸², amelyben közkegyelmet kért az akkori köztársasági elnöktől mintegy 100 milliárd \$ úgymond köztörvényes privatizációs büntényre (az összeget nem írta le emlékem szerint, de ez jött ki a közölt adatokból).⁸³ Mert mint indokolta akkor majd szárnyakat kap a gazdaság. És hogy ne legyünk akadékoskodók azt is odavetette, hogy ki ne bliccelt volna már villamoson? Azaz senki sem ártatlan.

Tudom, hogy nagy mókamester volt, érdekesítő és élvezetes előadásaira eljártam a jogi egyetemre. De ezzel a távlattal nem tudtam mit kezdeni.

Más utat kerestem, legalább fejben. Ebből lett az Alkotmányos piacgazdaságot c. kötetem⁸⁴, majd az Alkotmányossági műhely és fórum nevű munkacsoport, egyesület és a közel kétszáz vita a kétezres évek elején a rendszerváltásban közgazdaság és alkotmányosság összefüggéséről. Sok-sok tanulsággal és néhány válasszal a felmerült kérdésekre⁸⁵.

⁸² Sárközy Tamás: A hatékonyabb kormányzásért - Magvető Könyvkiadó, Budapest 1996

⁸³ A hetvenes évektől fogva Magyarországról 242 milliárd dollárt vittek ki offshore területekre egy 2010-es adat szerint. Figyelembe véve, hogy az IMF adatai alapján 2009-ben hazánk bruttó külső adóssága nem érte el a százmilliárd dollárt, Magyarország nemhogy nem eladósodott ország, hanem finanszírozó - derült ki egy tanulmányból.

<https://www.napi.hu/magyar-gazdasag/dobbenetes-mennyisege-penz-hagyta-el-magyarorszagot.554501.html>

⁸⁴ [Alkotmányos piacgazdaságot!](#) - alkotmányos elvű társadalmi egyezséget c. 1996-os tanulmány kötet megjelenése (1999-ben)

⁸⁵ <http://www.alkotmanyossagi-muhely.hu/>